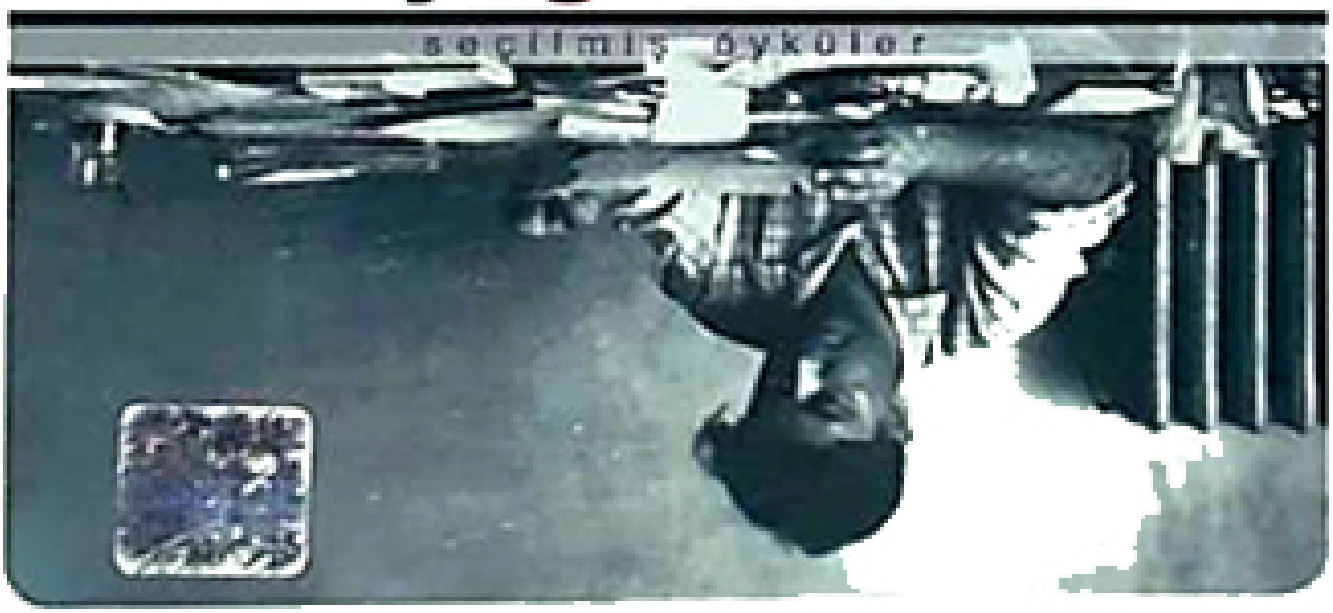
aziz nesin

Gerçeğin Masalı

NESİN YAYINEVİ

Aziz Nesin
90 Yaşında

AZİZ NESİN

GERÇEĞİN MASALI

Nesin Yayınevi

DERLEYEN: ATAY ERİŞ

İÇİNDEKİLER

HAZİNEDEKİ PASLI TENEKE
İNSAN OLUN YAVRULARIM
İLERLEYELİM, YÜKSEKLİM, KALKMALIM
PALDIR KÜLDÜR
DEVLETLERARASI DOSTLUK İLİŞKİLERİ
YEŞİL RENKLİ NAMUS GAZI OPERASI
LAFI NERESİNDEN DUYUYOR
BEN DE SENİN
YANBASTI FETTAH PAŞAZADE
AH BİZ EŞEKLER
DELİLER BOŞANDI
BİR GÜNLÜK YUMURTANIN HAYATI
HAYVANLAR MAHKEMESİ
UYGARLIK TARİHİNDEN BİR SAYFA

HAZİNEDEKİ PASLI TENEKE

Bir yokmuş, iki yokmuş, üç yokmuş... Eski günlerde yeryüzünün bir ülkesinde hiç bir şey yokmuş. Hiç bir şeyi olmayan bir ülkenin bir padişahı varmış. Bu padişahın da bir hazinesi varmış. Bu hazinede o ulusun en değerli bir emaneti korunurmuş. Atalardan kalan bu emanetle o ulus övünürmüş. "Hiçbir şeyimiz yoksa da, atalarımızdan bize böyle bir emanet kaldı," diye avunurlar, yoksunluklarını, yoksulluklarını unuturlarmış.

Atalardan kalan emanet, bir kişinin, iki kişinin değil, bütün ulusun olduğundan, herkes bu değerli emanetten kendine övünme payı çıkarırmış. Onun korunmasına canla başla çalışırlarmış.

Bütün ulusun malı olan emaneti korumak için en uygun yer padişahın hazinesi olduğundan, bu emanet de hazinede saklı durumuş. Hazineyi, gözlerini kırpmadan silahlı nöbetçiler beklermiş. Hazinenin olduğu yerde kuş bile uçurtmazlarmış.

Padişah, sadrazam, vezirler, sarayın bütün ileri gelenleri, her yılın bir günü, atalardan kalan kutsal emaneti koruyacaklarına namusları üzerine yemin ederlermiş.

Gel zaman git zaman, günlerden bir gün padişahın içine, ulusun canları, kanları yoluna korudukları bu emanetin ne olduğunu anlamak isteği düşmüş. Padişah, bu emanet kutusunun içindekini görmek için yanıp tutuşurmuş. Sonunda bu isteğini yenememiş, bir gün hazine dairesine girmiş. Nöbetçiler padişaha da yasak diyecek değiller ya... Sarayın hazinesine padişah, sadrazam, vezirler her zaman ellerini kollarını sallayarak özgürce girerler, emanetin yerinde durup durmadığına bakarlarmış. Padişah da böyle yapmış. Bu emanet, oda oda içinde, oda oda içinde, kırk odadan geçtikten sonra kırk birinci odanın içinde durur-muş. O odanın içinde de kutu kutu içinde, kutu kutu içinde, kırk birinci kutunun içindeymiş.

Padişah kırk odanın kapısını açmış. Kırk birinci odaya girmiş. Sonra kırk kutu açmış. Kırk birinci kutuyu açarken heyecandan yüreği küt küt çarpıyormuş, "Bunca yıldır koruduğumuz emanet ne ola?" diye büyük bir merak içindeymiş.

Bir de kırk birinci kutuyu açıp baksın ki, ne görsün: Yeryüzünde o zamana kadar görülmemiş bir mücevher. Bir alev gibi yanıp duruyor. Altın desen

altın değil, platin desen platin değil, gümüş hiç değil... Padişah kendini tutamamış, içinden, "Atalardan
kalan bu kutsal emaneti ben kendime alırım. Benim olur. Kim nereden bilecek?" diye geçirmiş.
Güneşten koparılmış bir parça gibi ışıl ışıl yanan kutsal emaneti kutusundan çıkarıp, cebine atmış. Atmış ama, "Ya benim çaldığım anlaşılırsa..." diye de içine bir korku düşmüş. O zaman, "Ben bu pırıl pırıl yanan şeyi alır, onun yerine üstü yakut, sedef, zümrüt, inci, elmasla süslü bir platin koyarım, hiç-kimse bu emaneti görmediğine göre, günün birinde kutuyu açarlarsa, kutsal emanetin çalındığını anlayamazlar..." diye düşünmüş. Dediği gibi de yapmış. Sonra kırk bir kutuyu iç içe, onun üstüne de, kırk bir odanın kapısını da üst üste kilitleyip hazineden çıkmış ama, yaptığı düzen anlaşılacak diye de ödü kopuyormuş. Hiç kimsenin, kutsal emaneti çaldığını anlamaması için, o zamana kadar yılda bir kutsal emanet üzerine ant içilirken, padişah bu andı yılda ikiye çıkarmış. Her yıl iki kez, alanlarda toplanırlar, padişah da, başkaları da, bütün ulus, atalardan kalan kutsal emaneti kanları ile, canları ile koruyacaklarına ant içerlermiş.
Sadrazam kurnaz bir kişiymiş. "Eskiden yılda bir kez emaneti korumak için ant içilirken, şimdi neden padişah bunu ikiye çıkardı?.." diye sadrazamın içine bir kuşku düşmüş. "Yıllardan beri koruduğumuz bu emanet ne ola?" diye o da bir gün hazineye girmiş. Kırk bir odadan geçip, kırk bir kutuyu açıp emaneti görmüş. Ne de olsa padişah, dalaveresi çakılmasın
diye, çaldığı emanetin yerine en değerli taşlarla süslü koca bir altın koyduğundan, bu güzel şey karşısında sadrazam şaşkına dönmüş. "Ben bu emaneti alır, yerine üstü renkli, parlak taşlarla süslü bir altın koyarım. Nasıl olsa, hiç kimse, emanetin ne olduğunu bilmediğinden, günün birinde kutuyu açarlarsa, kutsal emanetin bu olduğunu sanırlar..." diye düşünmüş. Dediği gibi de yapmış. Ama içinde, yaptığı iş anlaşılacak diye bir korku olduğundan, padişahın yılda ikiye çıkardığı ant içme törenini, yaz, kış ve baharlarda olmak üzere yılda dörde çıkarmış.
Gelgeldim vezirlerden biri kurnaz bir kişiymiş. "Şimdiye dek, yılda iki ant içilirken neden dörde çıkarıldı?.." diye içine bir kuşku girmiş. O da, kimseye danışmadan hazineye girebildiğinden, bir gün, hazineye girmiş, kırk bir odadan geçmiş, kırk bir kutuyu açmış. Kırk birinci kutudan çıkan üstü parlak taşlarla süslü altını görünce, sevinçten gözleri parlamış. "Ben bunu alır yerine bir gümüş koyarım. Kim nerden bilecek?.." diye düşünmüş. Düşündüğü gibi de yapmış. Yapmış ama içinde öyle bir korku varmış ki,

hırsızlığı belli olmasın diye, ulusa kutsal emaneti ne kadar iyi koruduğunu anlatmak için, yılda dört kez yapılan ant içme törenini her ay yaptırmaya başlamış. Ulus, her ay alanlarda toplanıp, son kişide son damla kan kalana kadar kutsal emaneti koruyacağına ant içermiş.
Saray nazırı kurnaz bir kişiymiş. Ant içmenin ayda bire çıkmasından işkillenmiş. "Bunda bir iş olacak, bir gidip şu emaneti göreyim..." demiş. Kırk bir odadan geçip, kırk bir kutuyu açıp emaneti görmüş. Atalardan kalan kutsal emanet o kadar hoşuna gitmiş ki, "Ben bunu alıp yerine bir bakır koysam, kim nereden anlayacak?.." diye düşünmüş. Düşündüğü gibi de yapmış. Yapmış ama, içinde hırsızlığı anlaşılacak diye bir korku olduğundan, emaneti ne kadar titizlikle koruduğunu halka göstermek için ayda bir yapılan ant içme törenini, haftada bire indirmiş.
Gelgeldim, hazineyi koruyan subaşı, kurnaz bir adammış. İçinden, "Ne oluyor böyle?.. Haftada bir ant içiyoruz! Şu kutsal emaneti bir gidip görsem..." demiş. O da öbürleri gibi kırk bir odadan geçip, kırk bir kutuyu açmış. Parlak bakırı görünce çok sevinmiş. "Ben bunu alır, yerine demir koyarım, kim nerden bilecek?.." demiş. Dediği gibi de yapmış. Ama yaptığı iş, içine sinmediğinden, emaneti korumakta ne kadar canla başla çalıştığını herkese anlatmak için gösterişe başlamış. Her gün, atalardan kalan kutsal emaneti, ölümü bile göze alarak koruyacağına ant içermiş.
Gel zaman git zaman, ulusun içinden bir kişi çıkmış.
- Bütün ulus yıllardan beri atalardan kalan emaneti canımızla, kanımızla koruyacağımıza Her gün ant içip duruyoruz. Doğrusu bu emaneti hazinede çok iyi saklıyor, koruyoruz. Peki ama bu emanet nedir? Biz emanetçi değiliz ya... Şu odaları, kutuları açalım da, atalarımızdan kalan kutsal emanetin ne olduğunu, neyi koruduğumuzu bir öğrenelim!., demiş.
Bu sözler bomba etkisi yaratmış. Başta padişah olmak üzere, emanete hıyanet edenlerin hepsi birden, hırsızlıkları anlaşılacak korkusuyla, bu dileği ortaya atan kişinin üstüne çullanmışlar. Gerçek emaneti aşırıp onun yerine sırasıyla sahtesini koyanlar, bu katakulliyi yalnız kendilerinin yaptığını sandıklarından ve birbirlerinin oyununu bilmediklerinden, hırsızlıkları ortaya çıkacak diye ödleri kopuyormuş. "Koruduğumuz emanetin ne olduğunu görelim!.." diyen kişiyi,
-Vay hain!.. Atalarımızdan kalan öyle kutsal, öyle değerli bir emaneti, sen kim olasın da göresin... diyerek, o kişiyi, kutsal emaneti küçümsemek, aşağılamakla suçlandırmışlar. Bütün ulusu da kandırdıklarından,

kendileriyle birlik edip, bunu söyleyenin üstüne yürümüşler. Zavallı az kalsın linç edilecekmiş. Sonra padişah,
- Biz bunu öldüreceksek yasaya uygun öldürelim!., demiş.
Bu kişiyi öldürmek için önce bir yasa yazıp, sonra özel bir mahkeme yargısı ile öldürmüşler.
Gelgeldim, öldürmekle iş bitmemiş. Çünkü, ölen kişinin sözleri ağızdan ağıza yayılmış. O düşünce bir çığ gibi gittikçe büyümüş. Günün birinde halkın için-
den biri, "Ölümü göze alarak koruduğumuz emanetin ne olduğunu, neden ölümü göze alarak gidip görmeyelim?.." diye düşünmüş. Ama kendisinden öncekinin başına gelenleri bildiğinden bu düşüncesini hiç kimseye açmamış. Gizlice hazineye girip, kutsal emanete bakmayı kafasına koymuş. Ama padişah, sadrazam, vezirler, bütün emanet hırsızları, çaldıkları belli olmasın, kimse anlamasın diye, atalardan kalan kutsal emaneti, daha doğrusu onun yerine koydukları şeyi, eskisinden daha sıkı koruyorlarmış. İşte bu yüzden de hazineye gizlice girmeyi başaran kişi, kutsal emaneti alıp, bütün ulusa göstermek için dışarı çıkarken, hazineyi koruyanların eline düşmüş. Adamın elinde, emaneti en son çalanın, onun yerine koyduğu bir paslı teneke varmış. Subaşı, adamın elindeki tenekeyi görünce,
-Kutsal emanet bu değil!., diye bağırmış.
Saray Nazırı,
-Bu değil!., demiş.
Vezir de,
-Bu değil!., demiş.
Sonra sırasıyla padişaha kadar hepsi,
-Bu değil, bu değil!., demişler.
O zaman, elinde paslı tenekeyi tutan adam,
- Kutsal emanetin bu olmadığını siz nerden biliyorsunuz? Bu değilse, ya hangisi?., diye sormuş.
Bu soruyu oradakilerden hiçbiri yanıtlayamamış. Çünkü hepsi de emanetin yerine koydukları şeyin sonradan çalındığını anlamışlar. Yakalanan kişiyi hemen orada boğdurup işini bitirdikten sonra paslı tenekeyi kutuya koymuşlar. Kutu kutu içine kırk bir kutuya, onu da kırk bir oda içine gizlemişler. Ama içleri bir türlü rahat olmadığından, kutsal emaneti korumak için bir yasa çıkarmışlar. Bu yasaya göre, sabah, öğle, akşam, günde üç öğün, bütün ulus, atalardan kalan emaneti koruyacaklarına ant içmek zorundaymış. Bu andı içenlerin hiçbiri, korudukları kutsal emanetin

çalına çalına, en sonunda bir paslı teneke olduğunu hiçbir zaman bilememiş.

İNSAN OLUN YAVRULARIM

Ana karıncayla baba karınca, yavru karıncaları çevrelerine toplamışlar, onlara karıncalık dersi veriyorlardı. Baba karınca, dersinin sonunu şöyle bitirdi:

- Yavrularım! Hayatta karınca olmaya çalışın! Hiçbir zaman karıncalıktan ayrılmayın.

Yavrular,

- Nasıl karınca olalım? Kanncalığın yolları nelerdir?., diye sordular.

Baba karınca,

- Kendinize bizi örnek alın, dedi. Biz ne yapıyorsak, sizler de onu yapın!

Yavru karıncalar, baba karıncayla ana karıncaya baktılar. Onlar ne yapıyorlarsa öyle yaptılar. Yazdan yiyeceklerini toplayıp toprak altına yığdılar. Kışın uyudular. Zamanı gelince yumurtladılar.

Baba karıncayla ana karınca, çocuklarını yine çevrelerine topladılar. Baba karınca onlara, -Yavrularım! dedi. Ben artık ölüyorum. Hepinizden memnunum. Hepiniz karınca oldunuz. Hiçbiriniz karıncalıktan ayrılmadınız. Hakkım helal olsun. Allah sizden razı olsun.

Baba balıkla ana balık, yavru balıkları çevrelerine toplamışlar, onlara balıklık dersi veriyorlardı. Baba balık, dersinin sonunu şöyle bitirdi:

-Yavrularım! Hayatta balık olmaya çalışın! Hiçbir zaman balıklıktan ayrılmayın.

Yavrular,

-Nasıl balık olalım? Balık olmanın yolları nelerdir?., diye sordular.

Baba balık,

- Bizi örnek alın, dedi. Anneniz ve ben nasıl yapıyorsak siz de öyle yapın!

Yavru balıklar, ana balıkla baba balığa baktılar, onlar ne yapıyorlarsa öyle yaptılar. Denizde yüzdüler. Kendilerinden küçükleri yuttular, kendilerinden büyüklere yutuldular. Yumurtalar yapıp ürediler.

Baba balıkla ana balık, çocuklarını çevrelerine topladılar. Baba balık onlara, -Yavrularım! dedi. Artık siz yetiştiniz. Biz de rahat rahat ölebiliriz! Hepinizden memnunum. Hepiniz balık oldunuz. Hiçbiriniz balıklıktan ayrılmadınız. Emeklerimiz boşa gitmedi. Hakkım helal olsun. Allah sizden razı olsun.

Yavru balıklar,

- Biz çok bir şey yapmadık, dediler, siz ne yaptınızsa biz de öyle yaptık...
Baba ördekle ana ördek, yavru ördekleri çevrelerine toplamışlar, onlara ördeklik dersi veriyorlardı. Baba ördek dersinin sonunu şöyle bitirdi:
- Yavrularım! Hayatta ördek olmaya çalışın. Hiçbir zaman ördeklikten ayrılmayın.
Yavruları,
- Ne yapalım da ördek olalım? Ördek olmanın yolları nelerdir?., diye sordular.
Baba ördek,
- Çok kolay, dedi. Bizi örnek alın. Anneniz ve ben ne yapıyorsak, siz de öyle yapın!
Yavru ördekler, ana ördekle baba ördeğe baktılar. Onlar ne yapıyorlarsa öyle yaptılar. Vak vak diye sesler çıkardılar. Suda yüzdüler, karada yürüdüler. Çiftleştiler. Yumurtladılar, kuluçkaya yattılar, yavru çıkardılar.
Baba ördekle ana ördek, çocuklarını yine çevrelerine topladılar. Baba ördek onlara,
-Yavrularım! dedi. Artık siz yetiştiniz. Hepiniz iyi birer ördek oldunuz. Hiçbiriniz ördeklikten ayrılmadınız. Emeklerimiz boşa gitmedi. Hakkımız helal olsun. Allah sizden razı olsun.
Yavru ördekler,
- Biz bir şey yapmadık ki, dediler. Size baktık, siz ne yapıyorsanız, biz de onu yaptık...
Baba köpekle ana köpek, yavru köpekleri çevrelerine toplamışlar, onlara köpeklik dersi veriyorlardı. Baba köpek, dersinin sonunu şöyle bitirdi:
-Yavrularım! Hayatta köpek olmaya çalışın. Hiçbir zaman köpeklikten ayrılmayın.
Yavrular:
-Ne yapalım da köpek olalım? Köpek olmanın yolları nelerdir?., diye sordular.
Baba köpek,
- Çok kolay, dedi. Bizi örnek alın. Anneniz ve ben ne yapıyorsak, siz de onu yapın!
Yavru köpekler, baba köpekle anne köpeğe baktılar. Onlar ne yapıyorlarsa öyle yaptılar. Havladılar. Bekçilik ettiler. Sadık oldular. Çiftleştiler ve yavruladılar.
Baba köpekle ana köpek, çocuklarını yine çevrelerine topladılar. Baba köpek onlara,

-Yavrularım, dedi. Siz artık yetiştiniz. Hepiniz iyi birer köpek oldunuz. Biz de ölüyoruz. Hepinizden memnunuz. Hiçbir zaman köpeklikten ayrılmadınız. Emeklerimiz boşa gitmedi. Hakkımız helal olsun. Allah sizden razı olsun.

Sığır, manda, hamsi, balina, deve, fil, yılan, koyun, yeryüzünde ne kadar baba hayvan ve ana hayvan varsa, yavrularına kendileri gibi olmaları, bunun için de kendileri ne yapıyorlarsa öyle yapmalarını söylediler.

Yavru hayvanlar da baba hayvanla ana hayvana bakıp onların yolundan gittiler, sonunda iyi birer hayvan oldular. Baba hayvanla ana hayvan da ölürken, yavrularına memnunluklarını söylediler, haklarını helal ettiler.

Baba insanla ana insan, çocuklarını çevrelerine toplamışlar, onlara insanlık dersi veriyorlardı. Baba insan, dersinin sonunu şöyle bitirdi:

- Yavrularım! Hayatta insan olmaya çalışın, hiçbir zaman insanlıktan ayrılmayın.

Çocuklar,

-Ne yapalım da insan olalım? İnsanlığın, insan olmanın yolları nelerdir?., diye sordular. Baba insan,

- Çok kolay, dedi. Kendinize bizi örnek alın. Anneniz ve ben ne yapıyorsak, siz de öyle yapın!

Çocuklar baba insanla ana insana baktılar, onlar ne yapıyorlarsa öyle yaptılar. Hepsi de tıpkı tıpkısına babalarına benzediler.

Baba insanla ana insan, çocuklarını yine çevrelerine topladılar. Baba insan onlara,

-Yazıklar olsun! diye bağırdı. Hiçbiriniz bizim istediğimiz gibi yetişmediniz. Hiçbiriniz insan olmadınız. Hepiniz de insanlıktan uzaksınız. İnsanlıktan ayrıldınız. Artık ölüyoruz. Yazık oldu emeklerimize, boşa gitti. Bütün hakkımız haram olsun, Allah hepinizi kahretsin.

Çocuklar şaşırdılar,

-Peki ama, bize neden beddua ediyorsunuz? dediler. Biz yanlış bir şey mi yaptık yoksa?.. Size baktık, sizi örnek aldık. Siz ne yaptınızsa, biz de onu yaptık...

İLERLEYELİM, YÜKSEKLİM, KALKMALIM

Masal değil mi bu ya... Öyleyse söze "Bir varmış, bir yokmuş" diye başlayacağız. Masal değil de nutuk olsa "Sayın yurttaşlar!" diye başlardık söze. Her sözün kendine göre ayrı bir başlangıcı oluyor.

Evet, bir varmış bir yokmuş... Sonra? "Evvel zaman içinde kalbur saman içinde, inler cinler top oynarken yıkık hamam içinde..."

Bu sizin masal dediğiniz hep tekerleme. Öyle, tekerleme ya, söz kalabalığı... Hiçbir anlamı olmayan ard arda sıralanmış tekerlemeler.

Peki, sonra ne olmuş? Sonra mı? Ondan sonracağzıma söyleyeyim, bir zamanlar bu yeryüzünde bir ülke varmış. Yeryüzünde ülke bir tane değil ama, anlatacağımız masal o ülkede geçiyor.

Yeryüzünde bir ülke varmış. Bu ülkede yaşayanların içinden üç kişi, "Bir de gidip başka ülkeleri gezip görelim, bakalım oralarda neler varmış," diye düşünmüşler. Düşündükleri gibi, başka ülkelere gidip oralarda gezip tozmuşlar.

Yurtlarına dönünce, bunlardan birisi,

- Ben, demiş, gittiğim yerlerde yeni bir şey öğrendim.

-Ne öğrendin?., diye sormuşlar. -"İlerleyelim, ilerleyelim..." İşte bunu öğrendim... demiş.

Yurttaşları,

- Doğru, demişler, ilerleyelim ya... İkinci gezgin, - Ben de dolaştığım yerlerde yeni bir şey öğrendim... demiş.

-Nedir?., diye sormuşlar.

-"Yükseklim, yükselelim..." demiş. İşte bunu öğrendim.

Yurttaşları ona da,

- Doğru, demişler, yükselelim ya... Üçüncü gezgin, -Benim de, demiş, gittiğim yerlerde öğrendiğim yeni bir şey var. Sormuşlar: - Sen ne öğrendin?

- "Kalkmalım, kalkmalım..." İşte bunu öğrendim. -Çok doğru, demişler, kalkmalım ya...

O günden sonra o ülkede herkes birbirine "İlerleyelim", "Yükselelim", "Kalkmalım" demeye başlamış. Yıllarca söyleye söyleye bu söze öyle

alışmışlar ki, bu sözler o ülkede artık selam yerine geçmeye başlamış. "Merhaba", "hoşgeldin", "hoşbulduk", "günaydın", "allahaısmarladık", "gülegüle" gibi sözler unutulmuş.
İki arkadaş yolda birbirini görünce, biri öbürüne, -İlerleyelim!., dermiş.
Öbürü de ona,
-İlerleyelim, ilerleyelim... dermiş.
İki kişi birbirleriyle yeni tanışınca, el sıkışır sıkışmaz, biri, -Yükselelim... der, öbürü de sıktığı eli sallayarak, -Yükselelim, yükselelim... dermiş.
Vapura binen yolcuyu uğurlayan arkadaşları, ellerini sallayarak, -Kalkmalım!., diye bağırırlar, vapurdaki de mendil sallayarak, -Yaa, kalkmalım, kalkmalım... diye seslenirmiş.
Böylece o ülkede yıllar geçip gitmiş. Derken günün birinde, o ülkeden üç kişi gidip başka ülkeleri gezmişler.
Dönüşlerinde bunlardan birisi yurttaşlarına, - Ben, demiş, gittiğim yerlerde yeni bir şey öğrendim. -Ne öğrendin?., diye sormuşlar.
- "İlerleyelim, ilerleyelim," demekle olmaz, ilerlemeli... İşte bunu öğrendim... demiş.
Yurttaşları,
- Doğru, çok doğru, demişler, "İlerleyelim, ilerleyelim!" demekle olmaz, ilerlemeli...
İkinci gezgin,
- Gezdiğim yerlerde ben de yeni bir şey öğrendim... demiş.
- Öğrendiğin nedir?., diye sormuşlar. O da,
- "Yükseldim, yükseklim," deyip durmakla olmaz, yükselmeli... İşte bunu öğrendim... demiş.
Ona da,
-Doğru, demişler, "Yükseklim, yükseklim," demekle yükselinmez, yükselmeli...
Üçüncü gezgin,
-Benim de öğrendiğim yeni bir şey var... demiş.
Sormuşlar:
-Nedir?
-"Kalkmalım, kalkmalım," demekle olmaz, kalkınmalı... Benim öğrendiğim de işte bu...
Yurttaşları,
- Gerçekten öyle, demişler, "Kalkmalım, kalkmalım," demekle olmaz, kalkınmalı...

O günden sonra bu yeni sözleri söylemeye başlamışlar. Yolda birbirini gören arkadaşlardan biri, öbürüne, -İlerleyelim!., deyince, öbürü de ona,
-İlerlemeli!., diye cevap verirmiş.
Uzun zaman birbirlerini görmemiş olan iki tanıdık bir yerde karşılaşınca birbirine sarılırlar, biri öbürüne, -Yükseklim, yükseklim... der, öbürü de, -Yükselmeli, yükselmeli... dermiş. Misafirliğe gidenler ev sahiplerine, -Kalkmalım!., der, ev sahibi de misafirlerine, -Yaa, kalkınmalı, kalkınmalı... dermiş. Aradan yıllar, yıllar geçmiş. Gel zaman, git zaman, o ülkeden üç kişi, başka ülkeleri görmeye gitmişler.
Dönüşlerinde, o üç kişiden biri,
- Ben, demiş, gittiğim yerlerde yeni bir şey öğrendim.
-Nedir?., diye sormuşlar. O da söylemiş:
- "İlerlemeli, ilerlemeli," demekle olmaz, ilerlemeli ama, nasıl ilerlemeli? İşte bunu öğrendim.
Yurttaşları,
- Çok yerinde, demişler, ilerlemeli ama, nasıl ilerlemeli?
İkinci gezgin,
- Dolaştığım yerlerde ben de yeni bir şey öğrendim... "Yükselmeli, yükselmeli," demekle yükselinmez. Nasıl yükselmeli? İşte bunu sormasını öğrendim.
Yurttaşları,
-Doğru, demişler, "Yükselmeli, yükselmeli," demekle olmaz, nasıl yükselmeli? Üçüncü gezgin, -Benim de öğrendiğim yeni bir şey var... demiş. -Nedir?
- "Kalkınmalı, kalkınmalı," demekle olmaz, nasıl kalkınmalı? İşte bunu sormasını öğrendim.
Yurttaşları ona da,
- Çok doğru, demişler, "Kalkınmalı, kalkınmalı," demekle olmaz, nasıl kalkınmalı...
Artık o günden sonra, o ülkede birisi bir kahveye girdi mi, kahvede oturanlara, -İlerleyelim... dermiş.
Kahvedekiler de ona,
-İlerlemeli... derlermiş.
O da cevap olarak,
-Nasıl ilerlemeli?., diye sorarmış.
Kocalar her sabah evlerinden çıkıp işlerine giderlerken, karılarına, -Yükseldim!.. derlermiş. Kadınlar da kocalarına, -Yükselmeli... deyince,

kocalar ellerini sallayarak, -Nasıl yükselmeli?., der, merdivenden inerlermiş.
Çocuklar gece yatacakları zaman, analarına,
-Anneciğim, kalkmalım!., derlermiş.
Anneler de,
-Kalkınmalı yavrucuğum... deyince çocuklar,
-Nasıl kalkınmalı, anneciğim?., der, annelerini, babalarını öpüp yataklarına yatarlarmış.
O ülkede yaşayanlar yıllar yılı bu sözleri dillerinden hiç düşürmemişler. Gel zaman, git zaman, o ülkeden üç kişi, başka ülkelere gidip oraları dolaşmış, sonra yurtlarına dönmüşler.
Bunlardan birisi,
- Ben, demiş, gittiğim yerlerde yeni bir şey öğrendim.
Yurttaşları,
-Nedir?., diye sormuşlar. O da şöyle demiş:
-"Nasıl ilerlemeli," diye sormakla olmaz, nasıl ilerleneceğini düşünmeli... İşte bunu öğrendim.
- Doğru, demişler, sormakla olmaz, nasıl ilerleneceğini düşünmeli.
İkincisi,
-Ben de yeni bir şey öğrendim... demiş.
-Nedir?., diye sormuşlar.
- "Nasıl yükseldim," diye sorup durmakla yükse-linmez, nasıl yükselineceğini düşünmeli...
Yurttaşları,
-Doğru, demişler, "Nasıl yükselmeli," diye sormakla olmaz, nasıl yükselineceğini düşünmeli... Üçüncü gezgin, - Benim de öğrendiğim yeni bir şey var, demiş, "Nasıl kalkmalım," diye sorup durmakla kalkınılmaz, nasıl kalkınılacağını düşünmeli. Benim öğrendiğim de işte bu...
Yurttaşları,
- Çok doğru, demişler, nasıl kalkınılacağını düşünmeli...
O günden sonra ülkede kimse birbirine, "Nasılsınız, iyi misiniz?" diye sormaz, karşılığında da kimse, "Teşekkür ederim," demezmiş. Bunun yerine, birbirini gören arkadaşlar şöyle konuşurlarmış: -İlerleyelim, ilerleyelim...
-İlerlemeli, doğru, ilerlemeli...
- "İlerlemeli," demekle olmaz, nasıl ilerlemeli?
- Nasıl ilerlemeli?

- "Nasıl ilerlemeli," demekle ilerlenmez, nasıl ilerleneceğini düşünmeli...
Komşu kadınlar pencereden başlarını çıkarır, birbirleriyle şöyle konuşurlarmış: - Hu komşu, yükseldim. -Yükselmeli, yükselmeli...
- "Yükselmeli," demekle olmaz, nasıl yükselmeli diye sormalı.
- Sormakla da olmaz, nasıl yükselineceğini düşünmeli...
Öğretmenler her sabah dershaneye girince çocuklara, -Kalkmalım, kalkmalım çocuklar!., dermiş.
Çocuklar da,
-Kalkınmalı öğretmenim, kalkınmalı... dermiş.
- "Kalkınmalı," demekle olmaz, kalkınmalı ama nasıl kalkınmalı?., deyince öğrenciler, - "Nasıl kalkınmalı," diye sorup durmakla olmaz, nasıl kalkınılacağını düşünmeli öğretmenim... derler, bu selam töreninden sonra öğretmen derse başlarmış.
Gel zaman git zaman, o ülkede üç kişi...
Eeee, bu masal hep böyle tekerleme mi? Sonu yok mu bu masalın?.. Var... Sonu neyse onu söyle! Bu masalın sonu, bütün masalların sonu gibi yine tekerleme: Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevete...

PALDIR KÜLDÜR

Bu bilinen dünya üzerinde yaşayanların bilmedikleri bir başka dünya daha varmış. O bilinmeyen başka dünyanın altı kıtası ile, o altı kıtada yaşayanların bilmedikleri bir de yedinci kıtada yaşayanların, o kıta içinde bilmedikleri bir memleket varmış. İşte bu bilinmeyen dünyanın, bilinmeyen kıtasındaki bilinmeyen memleketin bilinmeyen insanları, bilinmeyen bir zamandan beri kendi kendilerine yaşar dururlarmış.

Günün birinde bilinen bu dünyadan bir takım adamlar, o bilinmeyen dünyadaki bilinmeyen kıtanın bilinmeyen memleketine gitmişler. Orada yaşayanlara şöyle demişler: -Ey bilinmeyen dünyanın bilinmeyen kıtasının bilinmeyen memleketinin bilinmeyen zamandan beri yaşayan bilinmeyen insanları! Bizler, bilinen dünyanın bilinen kıtasındaki bilinen memleketin bilinen Zamanından beri bilinen insanlarıyız. Görüyoruz ki sizler çok geri kalmışsınız. Nasıl olup bu kadar geri kaldığınıza çok şaştık.

Bilinmeyen dünyanın bilinmeyen kıtasının bilinmeyen memleketinin bilinmeyen insanları bu sözlere çok kızıp, - Hayır, demişler, biz geri kalmış bir memleket değiliz.

Bilinen dünyadan gelenler,

-Geri kalmamış olduğunuz nerden belli?., diye sormuşlar.

- Biz, demişler, hayvan avlıyoruz, balık avlıyoruz. Bilinen dünyadan gelenler de, -Beş bin yıl önceki insanlar da balık avlıyorlardı... demiş.

Bilinmeyen insanlar,

- Ama, demişler, biz hayvancılık da yapıyoruz. Koyun sürülerimiz var, inek besliyoruz. Süt sağıyoruz. Yoğurt yapıyoruz.

Bilinen insanlar,

- Dört bin yıl önce yaşayanlar da bu söylediklerinizi yapıyorlardı, demişler, Bilinmeyen dünyanın bilinmeyen insanları, -Ama, demişler, biz tarım da yapıyoruz. Ekip biçiyoruz. Ekin yetiştiriyoruz, çiftçilik yapıyoruz. Bilinen dünyanın insanları, - Bu dedikleriniz de üç bin yıldan beri yapılmaktadır. Bilinmeyen dünyanın insanları, - Biz, demişler, pamuk da yetiştiriyoruz. Tütün de ekiyoruz. Pancar da dikiyoruz. Fındık da topluyoruz.

Bilinen insanlar,

- Bütün bunlar iki bin yıldan beri yapılagelmekte olan işlerdir... demişler.

İşte o zaman, bilinmeyen dünyanın bilinmeyen kıtasının bilinmeyen memleketinin bilinmeyen insanlarını bir telaştır almış.

Birbirlerine,

-Yoksa biz sahiden geri kalmış, gelişmemiş bir memleket miyiz?., diye sormuşlar.
Kendi sorularına yine kendileri şöyle cevap vermişler:
- Besbelli öyle olacağız. Bilinen dünyanın insanlarına,
- Peki, ne yapalım da gelişelim? Gelişmek için ne yapmak gereklidir?., diye sormuşlar.
Bilinen dünyanın bilinen kıtasının bilinen memleketinin bilinen insanları da, - Gelin, bizim memleketimize bakın. Biz ne yapmışsak siz de öyle yapın. Bizim ne yaparak geliştiğimizi görün!., demişler.
Bu sözlere akılları yatmış. Bilinmeyen dünyanın bilinmeyen kıtasının bilinmeyen memleketinin bilinmeyen insanları, bilinen dünyanın bilinen kıtasındaki bilinen memleketlerine gitmişler, oralarda bilinen insanların neler yaptıklarına iyice bakıp onları öğrenmişler. Sonra kendi memleketlerine dönmüşler.
İlk dönenler,
-Biz anladık, demişler, onlarda makine var...
İkinci gelenler,
- Neden ilerlediklerini öğrendik, makine yapmışlar da ondan... demişler.
Bilinen dünyadan gelenlerin hepsi de böyle söylüyorlarmış: -Makine...
- Gelişmemiz için makine yapmalıyız...
- Makine yapmazsak ilerleyenleyiz. Bu düşüncede hepsi birlik olunca,
- Öyleyse biz de makine yapalım... demişler. Memleketin her yanına tellallar çıkartıp bağırtmışlar: - Bilinen dünyadaki makineleri görenler, makine yapmasını bilenler gelsinler. Memleketimizde makine yapılacaktır!
O memleketin dört bir yanında makineyi gören, bilen ne kadar insan varsa hepsi toplanmışlar. Onlara, - Her ne isterseniz emrinizde, her ne dilerseniz hazır. Yeter ki makine yapın da memleketimiz gelişsin... demişler.
Makine yapılmaya başlanmış. Yapılmış, yapılmış, yıllarca çalıştıktan sonra makineyi yapanlar, yaptıkları makineye uzaktan yakından, yandan, önden, arkadan, üstten iyice bakıp, - Acaba oldu mu?., diye birbirlerine sormuşlar. Bilinen dünyanın bilinen kıtasındaki bilinen memleketinde makineleri görmüş olanlar, - Olmuş, olmuş... Tıpkı oralarda gördüğümüz makinelere benziyor işte... demişler.
Bundan sonra bütün memlekete,
- Makine yapıldı, filan günü açılış töreni var, herkes gelsin, yaptığımız makineyi görsün... diye ilan etmişler.
Yer yerinden oynamış. Herkes makineyi görmeye gelmiş.

O memleketin büyüklerinden biri,
-Artık makinemizi de yaptık, bundan sonra gelişeceğiz... demiş.
Bilinen dünyadaki makineleri görenlerden biri,
- Bu, demiş, makine olmaya makine ama, bana bir eksiği varmış gibi geliyor. Benim bilinen dünyanın bilinen memleketlerinde gördüğüm makinelerin, aklımda kaldığına göre, çarkları vardı. Bunun çarkları yok.
- Evet, evet, demişler, çok doğru. Gördüğümüz makinelerin çarkları da vardı. Bunun yok. Hemen buna çarklar da yapılsın.
Bu emir üzerine işçiler, ustalar çalışmaya başlamışlar. Bisürü çarklar yapıp, kurdukları makinenin orasına burasına yerleştirmişler. Ama çarkları az bulup daha da çoğaltmışlar. Böylece makine koskocaman bir şey olmuş.
Yeniden çalışmaya başlanmış. Küçüklü büyüklü miller yapıp makinenin orasına burasına, boş buldukları yerlerine yerleştirmişler. Yıllarca yapılan miller eklene eklene makine öyle büyümüş ki, kurulduğu şehre sığmaz olmuş. Bu iş bitince toplar atılıp makinenin tamamlandığı ilan edilmiş. Memleket halkı bayram yaparak makineyi görmeye gelmiş. Büyüklerden biri, - Hah, demiş, makine işte böyle olur. Hem de çok büyük bir makine yaptık.
Aralarından biri,
- Makine güzel olmaya güzel ama, demiş, bana bu makinelerin bir eksiği varmış gibi geliyor. Bizim gördüğümüz makinelerin silindiri yok muydu?
Öbürleri,
- Evet, evet, demişler, iyi ki hatırlattın. Az kalsın silindirsiz makine yapacaktık da, boşu boşuna gelişeceğiz diye bekleyip duracaktık. Hemen bu makineye silindirler yapılsın.
Başlamışlar silindirler yapmaya. Yıllar yılı silindir yapıp makineye takmışlar. Makine de büyümüş büyümüş, o memleketin üçte birini kaplamış, ama sonunda her görenin, "Aman ne güzel," dediği büyük bir makine olmuş.
O memleketin yaşlısı, genci, hastası, sağlamı, çocuğu, büyüğü makineyi görmeye gelmiş. Memleketin büyükleri, - Çok güzel! demişler, çok... Makine dediğin işte böyle olur.
Ama içlerinden biri,
-Acaba ben yanlış mı hatırlıyorum, demiş, benim aklımda kaldığına göre, bizim gördüğümüz makinelerde kazan, ocak gibi şeyler de vardı.
Büyüklerden biri,

-Yaa, sahi, demiş, ben de deminden beri bu makinenin bir eksiği var ama, acaba nedir? diye düşünüp duruyordum. Öyle ya, buna kazanlar, ocaklar da ister. Hiç kazansız, ocaksız makine olur mu? Hemen buna kazan, ocak, pota yapılsın.
"Baş üstüne," deyip işe koyulmuşlar. Kazanlar yapmışlar, ocaklar, kazanlar... Yıllarca çalıştıktan sonra makinenin her yeri, her yanı kazan, ocak dolunca, - Kazan, ocak koyacak yer kalmadı, herhalde artık olmuştur... diye büyüklere haber vermişler.
Yine halk sevinç içinde toplanmış. Alkışlar arasında gelen memleketin büyükleri makineyi görünce, - Hah, demişler, işte makine diye buna denir. Artık gelişmememiz için hiçbir neden kalmadı. Makine de oldu.
Ordan biri,
-Size bu makinede bir şey eksikmiş gibi gelmiyor mu? demiş, bizim gördüğümüz makinelerin kasnak diye bir şeyleri vardı. Hani bunun kasnakları?
Bunu duyan öbürleri,
- Hay Allah iyiliğini versin, demişler, yahu azkalsın unutacaktık da kasnaksız makine yapacaktık Gördün mü sen işi... Hemen kasnaklar yapılıp makineye takılsın.
Yıllarca çalışıp irili ufaklı kasnaklar yapılmış, makineye takılmış. Ama makine de öyle büyümüş, öyle büyümüş ki, o memleketin yarısından çoğunu kaplamış.
Kasnaklar da takılınca memlekette görülmemiş bir bayram başlamış. Davullar, zurnalar çalınarak makineyi görmeye gelmişler. Memleketin büyükleri memleketin yarısından çoğunu kaplayan makineyi görünce, - Oh, hele şükür, en sonunda şu makineyi yaptık ya, artık hiç korkmayın, gelişiriz... demişler.
Ama yine içlerinden birisi çıkıp,
- İyice hatırlamıyorum ama, demiş, bana gördüğümüz makinelerde başka bir şey daha varmış gibi geliyor. Hah, tamam, aklıma geldi, boru boru... Hani makinenin boruları? Borusuz makine olur mu? Bizim gördüğümüz bütün makinelerin boruları vardı.
Öbürleri,
- Hay aklınla yaşa, diye bağırmışlar, nasıl da unuttuk... Boru ya, boru... Borusuz makine olur mu hiç? Az kalsın unutacaktık da, bu kadar zahmetimiz boşa gidecekti. Haydi, boruları da yapılsın makinenin...

İşe koyulmuşlar, geceli gündüzlü yıllarca çalışıp yaptıkları boruları, makinenin nerde boş bir deliği varsa arasına geçirmişler. Borular takıla takıla makine öyle büyümüş, öyle büyümüş ki, nerdeyse bütün memleketi kaplayacakmış.
Halk koşa koşa bayram sevinci içinde makineyi görmeye gelmiş. Büyükler makineye bakıp bakıp, -Artık tamam, demişler, hiçbir eksiği yok... Makineyi yaptık ya, artık gelişiriz.
Bu sırada içlerinden biri,
- Bana yine bir eksiği varmış gibi geliyor, demiş.
Öbür büyükler, -Olamaz, demişler, makine nerdeyse memlekete sığmayacak kadar büyüdü. Böyle bir makinenin ne eksiği olabilirmiş? Durup dururken fesatlık sokup aklımızı karıştırma...
Karşı koyan,
-Siz ne derseniz deyin, demiş, bu makinede bir eksiklik var. Bizim gördüğümüz makineler paldır küldür, paldır küldür işlemiyorlar mıydı? Silindirler gidip geliyor, çarklar dönüyor, dişliler birbirine geçiyor, kasnaklar fır fır dolanıyor, kazan kaynıyor, ocak yanıyor, miller girip çıkıyor, kollar kalkıp iniyor, bir gürültü patırtıdır gidiyordu. Oysa bu bizim makinenin sesi soluğu çıkmıyor.
Öbürleri düşünmüşler, düşünmüşler, sonra,
-Gerçekten öyleydi, demişler, gördüğümüz makineler paldır küldür gürültü çıkarıyordu. Çemberler, kayışlar, volanlar dönüp duruyordu. Demek biz makineyi yapmasına yaptık da, şimdi iş patırtısına gürültüsüne kaldı. Ha gayret, onu da yapalım, olsun bitsin...
Yıllar yılı çalışmışlar, uğraşmışlar, ocakları yakıp kazandaki suları kaynatmışlar. Milleri silindirlere, silindirleri dişlilere, dişlileri kollara, kolları kasnaklara, kasnakları borulara, boruları vidalara bağlamışlar. Uğraşa uğraşa en sonunda, çarklar dönüp, miller gidip gelmeye, volanlar çevrilmeye, kasnaklar işlemeye, borular ötmeye, silindirler kaymaya, vidalar zangırdamaya başlamış. Bir gürültü bir patırtı ki, gürültüden patırtıdan yer gök inim inim inlemeye başlamış. Bu gürültüyü duyanlar sevinçten gözyaşları dökerek makineyi görmeye koşmuşlar. Bütün memleket halkı makinenin çevresinde toplanmış. Bir şenliktir başlamış.
Memleket büyükleri başarılarından böbürlenerek birbirlerine,
- İyice bakın, aklınıza başka bir şey geliyor mu? Makinenin hiçbir eksiği kalmasın aman... demişler.
Kimsenin aklına bir eksik gelmemiş. Tıpkı tıpkısına gördükleri makine.

- Tamam, demişler, fazlası var, eksiği yok. Hiç eksiği olsa böyle zangır zangır işler miydi? Bizim makinemiz, onlarınkinden bile büyük. Şu sese bak, şu gürültüye bak! Makinemiz ne gürültü çıkarıyor...
Öbürleri de,
- Evet, demişler, makineyi yaptık kurduk ya, biz de artık gelişiriz. Bundan sonra bu makine hiç durmadan işlesin ki, biz de durmadan gelişelim...
Hiç durmadan makinenin ocağına odun atarlarmış. Ocak da hiç sönmez, makine de çalışırmış.
Makine işledikçe Her gün biraz daha geliştiklerinden sevinç içindelermiş. Ama bu büyük makine, memleketin yarısından çoğunu da kapladığı için artık eskisi gibi hayvan besleyemez, ekin ekemez, tarım yapamaz, ürün yetiştiremez olmuşlar. Ne olursa olsun, -Makinemiz var ya, artık gelişiyoruz... diye sevinirlermiş.
Bilinen dünyanın bilinen kıtasındaki bilinen memleketin bilinen insanları, bir gün yine bilinmeyen dünyanın bilinmeyen kıtasındaki bilinmeyen memleketine gelmişler, bilinmeyen insanları görmüşler. Onlara, -Kulakları tırmalayan bu gürültü patırtı nedir?., diye sormuşlar.
Onlar da,
- Makine işte, bizim yaptığımız makine... demişler, makine işledikçe biz de gelişiyoruz.
Bilinen dünyanın insanları,
- Gelişmek mi, hangi gelişmek... Siz eskisinden beter olmuşsunuz. Bu nasıl makine?., diye sormuşlar.
Bilinmeyen dünyanın insanları,
- İşte tıpkı sizin makineniz gibi, demişler, hatta sizin makinenizden bile büyük... İşte boruları var, dişlileri var, çarkları var, vidaları var, kazanı, ocağı, volanı var, silindiri, her şeyi var, işliyor da...
Bilinen dünyanın bilinen kıtasındaki bilinen memleketin bilinen insanları, -İyi ama, demişler, bu makine ne yapar, ne işe yarar, ne çıkarır, niçin çalışır?
Bilinmeyen dünyanın bilinmeyen kıtasının bilinmeyen memleketinin insanları, - Ay bu makine bir şey mi yapardı, bir şey mi çıkarırdı?., diye şaşırarak sormuşlar.
- Bir şey yapmayan makineyi niçin yaptınız? Ne işe yarar?
Bilinmeyen memleketin bilinmeyen insanları,
- Çok doğru, demişler, makineyi yaptık ya, şimdi de makineye bir şey yaptıralım.

Sonra kendi kendilerine,
- Gürültü çıkarıyor ya, yeter bize, demişler, bak dinle: Paldır küldür, paldır küldür...

DEVLETLERARASI DOSTLUK İLİŞKİLERİ

Torakansi Devletinin Başbakanlık dairesinde bir salon. Torakansi Başbakanı, Dışbakanı, Genelkurmay Başkanı, Diyanet İşleri Başkanı ve başkaları.) Torakansi Dışbakanı - Sayın Başbakan'ım, maruzatıma ek olarak, özellikle şu noktayı da belirtmek isterim ki, memleketimiz aleyhinde tahriklerini gittikçe artırmakta olan Hopantomola'nın son günlerde sınırlarımıza yakın bölgelerde büyük askeri yığınaklar yapmakta olduğunu haber almış bulunuyoruz. Torakansi'nin ebedi ve ezeli düşmanı olan Hopantomola Kralı'nın memleketimiz aleyhinde emeller beslemekte olduğuna artık hiç şüphe yoktur.
Torakansi Başbakanı - Vay inek vay!.. Demek, topraklarımızda gözü var ha!..
T. Dışbakanı - Evet, gözü var...
T. Başbakanı - Gözü çıksın!
T. Dışbakanı - Gözü çıksın!
T. Başbakanı - Buna karşı ne gibi tedbirler düşünüldü? Genelkurmay Başkanı neler düşünüyor?
T. Genelkurmay Başkanı - Sınırlarımız boyunca tahkimatımızı pekiştirdik.
T. Başbakanı - İyi yapmışız. Başka?
T. Gnkur. Bşk. - Merkezdeki kuvvetlerimizi sınır boyuna gönderdik.
T. Başbakanı - İyi yapmışız. Başka?
T. Gnkur. Bşk. - Yeniden iki kurayı daha askere aldık.
T. Başbakanı - İyi yapmışız. İyi ama, ne gibi siyasi tedbirler aldık? Dışişleri bakımından tedbirlerimiz nedir?
T. Dışbakanı - Yüksek müsaadenizle arz edeyim Başbakan'ım. Son derecede ciddi tedbirler düşünmüş bulunuyoruz. Hopantomola Kralı...
T. Başbakanı - Olmaz olsun...
T. Dinişleri Başkanı - Aamiiin! En yakın zamanda geberir inşallah... Aamiiin!
T. Başbakanı - Peki, ne olmuş o namussuza?
T. Dışbakanı - Hopantomola Kralı, üç gün sonra seksen dört yaşına basıyor.
T. Başbakanı - Dünyaya kazık çaktı alçak... Geberemedi bir türlü...
T. Dışbakanı - Seksen dört yaşına girmesi münasebetiyle bir tebrik telgrafı göndermeniz, devletlerarası protokol kuralları gereğince uygun olur

kanısındayım. Yüksek onayınıza sunarım Başbakan'ım.
T. Başbakanı - Güzeeel, yerinde bir tedbir.

T. Dışbakanı - Telgraf yazıldı, hazır efendim...
T. Dışbakanı (Okur) - "Samajeste Dördüncü Madragan, Hopantomola Kralı, Majestelerinin dünyaya teşriflerinin seksen dördüncü yıldönümü münasebetiyle..."
T. Başbakanı - "Münasebetsizliğiyle" demek daha
doğru olur ya...
T. Dinişleri Başkanı - Hiç şüphesiz...
T. Dışbakanı (Okur) - "... münasebetiyle, her iki dost ve kardeş memleketlerimiz için bu mutlu olayı, gerek şahsım adına ve gerekse Başbakanı bulunduğum Torakansi adına kutlarken..."
T. Başbakanı - Oraya bir "candan" ekleyiniz, daha iyi olur.
T. Dışbakanı (Okur) - "... candan kutlarken, zatıfahimânelerinin saltanatlarının devamını ve Hopantomola milletinin..."
T. Başbakanı - "Dost" diye ekleyiniz...
T. Dışbakanı - Başüstüne... (Okur) "... dost Hopantomola milletinin ebediyyen payidar olması dileğimi ve bu özden duygularımın lütfen kabulünü dilerim. Torakansi Başbakanı Fosika."
T. Başbakanı - Güzel. Bir gramer yanlışı yok ya...
T. Dışbakanı - Oğluma da gösterdim efendim, yokmuş... Oğlum, gramerden pekiyiyle geçti sınıfını efendim.
T. Başbakanı - Noktalar, virgüller yerinde ya...
T. Dışbakanı - Yerinde hepsi, hiç merak etmeyin...
T. Başbakanı - Aman yerinde olsunlar da... Öyleyse getirin imzalayayım. (îmzalar.) Acaba bu tedbirler sizce yeter mi?
T. Dışbakanı - Bu arada, Hopantomola Kralı'nın vücudunu ortadan kaldırmak için...
T. Başbakanı - Araya "pis" diye ekleyiniz!
T. Dışbakanı - Evet, pis vücudunu ortadan kaldırmak için gerekli suikast hazırlıklarımızı da yapmış bulunuyoruz...
T. Başbakanı - Aaaa, bak bu çok güzel işte...
(Hopantomola Devletinin Kral Sarayında bir salon. Kral, Hariciye Nazırı, Harbiye Nazırı, Diyanet İşleri Nazırı ve başkaları.) Hopantomola Hariciye Nazırı - Zatıfahimânelerine daha önce de arz etmiş olduğum üzere,

Torakansi'nin savaş hazırlıkları artmıştır. Torakansi Başbakanı'nın düşmanca politikası anlaşılmış bulunuyor.
Hopantomola Kralı - Vay dürzü vaay, vay sütü bozuk hergele vaaay!..
H. Diyanet Nazırı - Evet efendimiz...
H. Kralı - Neye evet?
H. Dn. Nazırı - Buyurduğunuz gibidir Haşmetmeap!..
H. Kralı - Buna karşı ne gibi tedbirler alındı?..
H. Hrc. Nazırı - Arz edeyim efendimiz. İlk iş olarak, Torakansi Başbakanı'nın seksen dördüncü yaş gününüz için gönderdiği kutlama telgrafına bir cevap hazırladık. Müsaade-i devletleri olursa okuyayım efendimiz...
H. Kralı - Okunsun!
H. Hrc. Nazırı – Baş üstüne efendimiz... (Okur) "Ekselans Fosika, Torakansi Başbakanı. Yaş günüm münasebetiyle göndermek lütfunda bulunduğunuz tebrik mesajından..."
H. Kralı - Araya "pek nazik" diye ekleyiniz!
H. Hrc. Nazırı (Okur) - "... pek nazik tebrik mesajından çok mütehassis olduğumu arz ederken memleketlerimiz..."
H. Kralı - "Dost" demelisiniz...
H. Hrc. Nazırı (Okur) - "... dost memleketlerimiz arasındaki kardeşlik ve kader birliğinin..."
H. Kralı - "Tarihi" desenize...
H. Hrc. Nazırı – Baş üstüne efendimiz... (Okur) "... dost memleketlerimiz arasındaki tarihi kardeşlik ve kader birliğinin devamını bütün kalbimle temenni ederken, milletlerimiz arasındaki bu iyi münasebetlerin devamı için sarf ettiğim gayretlerden şeref duyduğumu bildirir ve bu mutlu vesile ile gerek şahsınıza ve gerekse şahsınızda en mükemmel temsilcisini bulmuş olan dost ve kardeş Torakansi milletine şükran duygularımı..."

H. Kralı - Derin, derin!.. Şükran duyguları daima derin olacak!
H. Hrc. Nazırı – Baş üstüne Haşmetmeap. (Okur) "... derin şükran duygularımı arz ve iblağ ile kesb-i şeref eylerim. Hopantomola Kralı Dördüncü Mad-ragan."
H. Kralı - Verin, imzalayayım... Siz bu siyasi tedbirleri yeter buluyor musunuz?
H. Hrc. Nazırı – On beş gün sonra Torakansi'nin kurtuluşunun yirminci yıldönümüdür...

H. Kralı - Kurtulamaz olaydılar...
H. Hrc. Nazırı - Bu münasebetle bir tebrik mesajı hazırladık efendimiz.
H. Kralı - Güzeeel... Tabii "Halisane" duygularımdan, Torakansi alçaklarının dünya barışına yaptıkları unutulmaz hizmetlerden de söz ettiniz...
H. Hrc. Nazırı - Tabii efendimiz...
H. Kralı - Yalnız sonunu okuyunuz!
H. Hrc. Nazırı - (Okur) "... kardeş Torakansi'nin kurtuluşunun yıldönümü münasebetiyle, gerek şahsım ve gerek milletim adına beslediğim halisane hislerimi tazelemeye vesile verdiği için, Ekselans Fosika..."
H. Kralı - Yeter, anlaşıldı... Fosika denilen o hergeleyi bir elime geçirsem, çiğ çiğ yiyeceğim namussuzum...
H. Dn. Nazırı - Allanın sayesinde elinize geçecek ve zatıasilaneleri muratlarına nail olacaktır efendimiz... Bizler, bütün din kardeşlerimiz bunun için duacıyız efendimiz!
H. Kralı - Güzel, duaya devam edin... Siz, Harbiye Nazırı'mız, siz neler yaptınız?
H. Harbiye Nazırı - Bütün toplar ve tüfekler yağlanıp temizlendi efendimiz. Ordudan bütün izinleri kaldırdık ve askerlerimiz sekiz aydır nöbette ve silah başında uyumadan bekliyorlar efendimiz.
H. Kralı - Ne bekliyorlar?
H. Harbiye Nazırı - İrade-i şahanenizi Haşmet-meap...
H. Kralı - Güzeeeel... Beklesinler...
(Torakansi Başbakanlık Dairesinde bir salon. Başbakan, Dışbakan, îçbakan, Genelkurmay Başkanı ve başkaları.) T. Başbakanı - Düşmanımız hakkında ne gibi yeni haberler var?
T. Genelkurmay Başkanı - Ne yazık ki, iyi haberler almıyoruz. Hopantomola Kralı, üç sınıf askeri daha silah altına almak için ferman çıkarmış...
T. Başbakanı - Vay şeyoğlu şey vay!.. Bir elime geçirsem pezevengi, kanını içeceğim, kanını.
T. Dinişleri Başkanı - İnşallah... ÂâââmiiiinL
T. Başbakanı - Peki, aldığımız tedbirler?

T. Genelkurmay Bşk. - Biz de şeyleri aldık şeyden, onları ş'aptık, ondan sonracığıma...

T. Başbakanı - Askeri tedbirleri sormuyorum, uzmanlar gerekeni yaparlar elbet... Ne gibi siyasi tedbirler alınıyor?
T. Dışbakanı - Siyasi münasebetlerimizi son derecede dostane yürütmekteyiz. Bildiğiniz gibi, geçen ay içinde karşılıklı dokuz dostluk mesajı teati olundu.
T. Başbakanı - Çok iyi...
T. Dışbakanı - Hopantomola Kralı'nın oğlunun evlenmesi münasebeti ile mutluluk dileyen bir kutlama mesajı göndermiştik.
T. Başbakanı - İyi yapmışız. Başka?
T. Dışbakanı - Hopantomola Kralı'nın tahta çıkışının yıldönümü münasebeti ile bir tebrik mesajı yollandı.
T. Başbakanı - İyi yapmışız. İnşallah tahtı başına yıkılır kart itin...
T. Dinişleri Başkanı - Âââmiiiin...
T. Başbakanı - Peki, yeni yeni başka siyasi tedbirler almıyor muyuz?
T. Dışbakanı - Alacağız... Düşünüyoruz Başba-kan'ım. Fakat bir yeni münasebet bulamadık...
T. Başbakanı - Bulmalısınız... Dışişlerinin başlıca görevi, durup dururken bitakım münasebetler bulup çıkarmaktır.
T. Dışbakanı - Pek tabii Başbakan'ım. İtimat buyurunuz ki, bugüne kadar biçok münasebet vesileleri bulunmuştur.
T. Başbakanı - Ama düşmanlarımız boş durmuyorlar. Biliyorsunuz, daha geçenlerde, kaynanamın ölmesi münasebeti ile Hopantomola Kralı üzüntülerini bildiren mesaj gönderdi ve bu vesile ile dostluğunu yenilemeye fırsat buldu. Köpoğlu herif, kaynanamın gebermesini bile siyasi maksadı için kullanıyor.
T. Gnkur. Bşk. - Sayın kaynananızın ölümü üzerine taziye telgrafını gönderdikleri gün, Hopantomola uçağı sınırlarımızı aşmıştı.
T. Dışbakanı - Ona bakarsanız, Hopantomola Kra-lı'nın torununun doğumu için tebrik mesajı gönderdiğimiz gün, onlar da bizim bir casus şebekemizi enselemişlerdi.
T. Başbakanı - Hopantomola Kralı'na bir münasebet uydurup dostluk mesajı göndermeyeli ne kadar oldu?
T. Dışbakanı - Daha bir hafta bile olmadı.
T. Başbakanı - Olamaaaaz... Bu kadar uzun zaman dostluk gösterisi yapılmaması büyük gaf. Sonra bizden iyice şüphelenirler. Bizim Dışişleri uyuyor mu? Mesaj gönderecek bir münasebet bulmalıyız. Hep beraber düşünelim... Mesela, mesela, mesela...

T. Gnkur. Bşk. (Gezinerek) - Mesela, mesela, mesela...
T. Dinişleri Başkanı (Eli şakağında düşünerek) - Mesela, mesela, mesela...
T. Dışbakanı (Ellerini birbirine vurarak) - Mesela, mesela, mesela...

Hepsi birden - Mesela, mesela, mesela... Semela, semela, semela... Lemesa, lemesa, lemesa, melesa, melesa, melesa... Selema, selema, selema... Lesema, lesema, lesema... T. Başbakanı - Hah, buldum... Hopantomola Kral-lığı'yla aramızdaki Ticaret Anlaşmasının imzalanışının yıldönümü münasebetiyle...
T. Ticaret Bakanı - Daha bir yıl olmadı Başba-kan'ım, ancak sekiz ay oldu...
T. Başbakanı - Olsun... Ticaret Anlaşmasının sekizinci ayı münasebetiyle bir mesaj gönderelim... Bu vesileyle de dostça duygularımızı belirtelim...
T. Gnkur. Bşk. - Bu arada Tank Tugayını da sınıra alalım mı?
T. Başbakanı - Tabii, mesajın gönderildiği dakikada Tank Tugayı harekete geçsin, yedek kuvvetleri de gönderin... Ah şu Hopantomola Kralı'nı bir elime geçirsem, kıtır kıtır ensesinden keserdim namussuzu... Peki, ama arkadan bir mesaj daha göndermeliyiz... Bir münasebet bulun... Münasebet, münasebet, münasebet...
Hep birden (Gezinerek) - Münasebet, münasebet, münasebet... Sübamenet, sübamenet, sübamenet... Bünasemet, bünasemet, bünasemet... Sübanemet, sü-banemet, sübanemet... Müsabenet, müsabenet, müsa-benet... Busanemet, busanemet, busanemet...
T. Tarım Bakanı - Acaba... Uzun zamandır Hopantomola'ya yağmur yağmadığından kuraklık vardı.
Geçen pazartesi günü yağmurların yağdığını haber aldık.
T. Başbakanı - Seller altında kalırlar da, hiçbiri kurtulmaz inşallah, o kral da boğulur...
T. Tarım Bakanı - Bereketli yağışlar münasebetiyle bir tebrik mesajı ve bu vesileyle...
T. Başbakanı - Tamam... Yazınız... "Samajeste Dördüncü Madragan, Hopantomola Kralı. Uzun zamandır yağışsızlık yüzünden kuraklık çekmekte olan dost ve kardeş Hopantomola topraklarına bereketli yağmurların düşmesi münasebetiyle duyduğum sonsuz sevinci kat-ı fahimânelerine arz ederken bu vesileyle..."
(Hopantomola devletinin Kral Sarayında bir salon. Kral, Hariciye Nazırı, Ziraat Nazın, Harbiye Nazırı ve başkaları.) H. Harbiye Nazırı - Haşmetmeap, zatı devletlerine önce arz ettiğim haberler doğru çıkmaktadır.

To-rakansi'deki ajanlarımızın verdikleri bilgiler birbirlerini tutuyor. Torakansi Başbakanı'nın kötü niyeti anlaşılmış bulunuyor.
H. Kralı - Vay it dölü vay!.. Ulan, şu herifi bir yakalarsam valla... Anasını ağlatmazsam bana da Hopantomola Kralı Dördüncü Madragan demesinler... Peki, ne yapmayı düşünüyorsunuz?
H. Harbiye Nazırı - Haş haş haş haş... Haşmetmeap... En iyi müdafaa, taarruzdur. Onun için haş haş haş Haşmetmeap, biz ön alıp daha önce saldırmalıyız...
H. Kralı - Ya siyasi tedbir ne olacak?
H. Hariciye Nazırı - Düşüneceğim efendimiz.
H. Kralı - Düşünelim...
Hep birden - Düşünelim, düşünelim, düşünelim... Hadi düşünelim... Hadi, hadi hadi düşünelim...
H. Hariciye Nazırı - Formüller hazırdır efendimiz...
H. Kralı - Okuyun formülleri!
H. Hrc. Nazırı - Başüştüne haş haş haş Haşmetmeap... (Ezbere okur) "Ekselans Fosika, Torakansi Başbakanı. Nokta nokta nokta nokta münasebeti ile gerek şahsım ve gerek milletim adına, dost ve kardeş Torakansi'nin göstermiş olduğu lütufkârlığa en derin şükran duygularımı bikez daha yenilerken bu vesileyle..."
H. Kralı - Peki, vesile ne? Bir vesile bulmalıyız... Vesile, vesile...
Hep birden - Vesile, vesile, vesile... Selive, selive, selive... Levise, levise, levise... Velise, velise, velise... Sevile, sevile, sevile...
H. Kralı - Peki ama, ne münasebetle? Bir münasebet bulmalıyız önce... Hariciye Nazırı'mız bir münasebet bulsun artık... Yeni yıl münasebetiyle...
H. Hrc. Nazırı - Yeni yılda tebrik mesajı gönderdik efendimiz. Küçük oğlunun diş çıkarması münasebetiyle, milli bayramları münasebetiyle... Bütün münasebetleri kullandık haş haş haş Haşmetmeap...
H. Kralı - Ah, ah ulan ah!.. O gavatı bir yakala-sam... Neden suikast teşebbüslerimiz muvaffak olmuyor? Gebertemedik şu herifi bitürlü... Peki, ne münasebetle mesaj göndereceğiz?.. Bu ne biçim Hariciye canım... Bir münasebet bulun, bulun çabuk, yoksa sizi azlederim...
H. Ziraat Nazırı - Buldum...
H. Kralı - Ne buldun?
H. Ziraat Nazırı - Münasebet buldum efendimiz. Nezaretimin son aldığı haberlere göre, Torakansi'de yılın ilk salatalık mahsulü idrak edilmiş ve bu münasebetle Torakansi Başbakanı bir nutuk vermiştir.

H. Ziraat Nazırı - Yılın ilk salatalığının idraki münasebetiyle Torakansi Başbakanı'na bir tebrik...
H. Hrc. Nazırı - Mesajı gönderebiliriz...
H. Kralı - Tamam... Okuyun şimdi mesajı...
H. Hrc. Nazırı - "Ekselans Fosika, Torakansi Başbakanı. Tarihi kader birliği ettiğimiz dost ve kardeş Torakansi'de yılın ilk salatalık mahsulünün idraki münasebetiyle duyduğumuz en kalbi ve en samimi hislerimizi bildirmekle şeref duyarken bu vesileyle gerek şahsen zatı devletlerine ve gerekse şahsınızda en yüksek mümessilini bulan Torakansi milletine olan en iyi dileklerimi bikez daha tazelemekle şeref duyarım..."
H. Kralı - Mesajı gönderir göndermez taarruz başlasın...
H. Harbiye Nazırı - Yoksa onlar bize daha önce saldıracaklar Haşmetmeap!
(Büyük gürültüler duyulur: Gürr... Gürrr! Pat, pat, pat... Gürrr!..) H. Kralı - Bu ne yahu? Ne oluyor? Bu ne gürültü?
H. Harbiye Nazırı - Geç kaldık işte... Onlar bizden önce taarruza geçtiler... Geliyorlar... Top top top ateşi...
H. Kralı - Mesaj...
H. Hariciye Nazırı - Taarruza geçmeniz münasebetiyle mütehassis olduğumu bildirirken bu vesileyle derin şük şük... şükranlarımı... haş haş Haşmetmeap!

YEŞİL RENKLİ
NAMUS GAZI OPERASI

Hasan Âli Yücel, bu hikâyeyi oyun olarak yazmamı önermişti. Hikâyemi Yücel'in anısına adıyorum.

Uvertür

Dünyanın tarihi iki milyar dört yüz milyon yıllık deniliyor.

Benim bitmemiş tarihim, şimdilik elli yıllık. . Kelebeğin tarihi bir günlük.

Arkeologlar yeraltında yeni bir kent buldular. Bu kentte bir çok ileri ulusların arkeologlarından, tarihçilerinden, bilginlerinden ve bilimcilerinden bir bilimsel kurul yıllarca inceleme ve araştırmalarda bulundu. Sonuç, çok şaşırtıcıydı. Çünkü Roma, Yunan, Mısır, Sümer, Eti, Çin uygarlıklarından çok daha eski dönemlerin izlerini taşıyan bu yeraltı kentinde, aynı zamanda günümüz uygarlığının, tekniğinin ve yaşayışının da belirtileri görülüyordu. Bu açıklanabilir bir durum değildi. Sanki yirmi bin yıllık tarihsel gelişimi kendisinde barındıran bir kent, bir depremle yıkılmış, böylece değişik çağların uygarlıkları birbiri içine karışıp allak bullak olmuştu. Bir ses alma makinesinin yanında cilalı taş çağının bir baltası bulunuyor, bir sutyenin yanında bir ilkçağ oku, televizyonun yanında ilk insanın iskeletinden bir kafatası duruyordu.

O kentte buldukları paraları, anıtları, yazıtları, kalıtları ve hayvan derilerine, papirüslere yazılı ve taşlara kazılı yazıları, en modern ofset ve tifdruk makinelerinde basılmış kitapları okuyarak, bilginler bu yitik uygarlığı ortaya çıkardılar. Bu derin araştırmalar ve incelemeler sonunda, belgelerin ışığında o kentte çok önemli bir olayın geçmiş olduğu anlaşıldı. Tabalahura adında bir kişinin başından geçmiş olan bu olay şudur: Entrodüksiyon:

Yitik uygarlığı bağrında saklayan yeraltında gömülü kentte, adına "Namus" denilen yeşil renkli bir gaz vardı. Çok tatlı yeşil renkte olan bu gaz, bütün öteki gazlardan çok daha uçucuydu. Şişeler içinde saklanır, ışıksız yerlerde korunur ve ancak artı yirmi bir derece ısıda tutulurdu. Yirmi bir dereceden aşağı ısıda Namus gazının rengi açılır ve parlak güneş aydınlığında da bozulurdu. Şişenin tıpası bir saniye açık kalsa Namus gazı hemen uçar, bundan başka da havayla değinir değinmez alev alev parlayarak yanardı. Çok duyarlı bir madde olan Namusu korumak, anlattığımız bu nedenlerden ötürü çok güçtü. En değerli madde Namus'tu. Yeryüzünde Namus'tan daha değerli hiç, ama hiçbir şey yoktu. Onun için bütün insanlar Namus'a sahip

olmak için çalışır, çabalar, didinirlerdi. Örneğin Namus'un yanında altın, platin, elmas, pırlanta gibi şeyler, fışkı ve dışkı kadar değersiz kalırdı.
O çağda insanlar doğdukları zaman, ana-babalarından kendilerine miras olarak Namus kalmamışsa, Namus'suz olarak doğmuş olurlardı. Ama çalışıp çabalayarak Namus sahibi olurlardı. Yani insanlar ne denli çalışır kazanırlarsa o denli çok Namus'a sahip olurlardı. Bütün insanların amacı, ellerinden geldiğince çok Namus'a sahip olmak ve Namus'larını gittikçe artırmaktı.
Ne var ki yeryüzündeki Namus ancak belli bir miktardaydı; onun değeri de bundan ileri geliyordu. Yoksa durmadan üretilen bir madde olsa, bu denli değeri de kalmazdı. Yeryüzünde belli bir miktarda olan Namus'tan bir parçasına sahip olabilmek için insanlar çok didinip didişiyor, gerekince de birbirleriyle çatışıp savaşıyorlardı. Bu yüzden Namus şişeleri elden ele geçiyor, sürekli sahip değiştiriyordu. Ve bir insanın ne denli çok Namus şişesi olursa, toplumda değeri o denli artıyordu.
Namus gazı, yarım litrelik, bir litrelik, iki litrelik şişelerde, beş litrelik binliklerde ve on beş litrelik damacanalarda, yani norm üzerine beş boy kap içinde standardize edilmişti.
Dediğimiz gibi, çok duyarlı ve korunması pek zor olduğundan, birazcık ışık alıp Namus'larının rengi attığı için üzüntülerinden intihar edenler çok oluyordu. Gazetelerde sık sık, "Sahip olduğu iki damacana Namus'unun ışık alarak rengi attığı için bir tüccar intihar etti" gibi haberler çıkmaktaydı. Namus yüzünden cinayetler de oluyordu: "Şişenin tıpasını açık bırakarak Namus'unu uçurduğu için bir adam karısını öldürdü."
"Tıpasındaki aralıktan şişede sızma sonucu havaya değinerek Namus'u yanan bir genç kız, babasından korkarak, on gün önce ayrıldığı evine bir daha dönmemiştir."
Gazetelerde şu türlü ilanlar da sık sık görülüyordu:
"Sevgili eşim, yirmi bir dereceden yüksek ısıya bıraktığı iki binlik Namus'umuzu bozmuş olduğu için kendisine darılacağım korkusuyla mutlu yuvamızı ve iki yavrumuzu bırakarak gitmiştir. Sevgili eşim! Yavrularım, 'Anne, anne!' diye ağlıyorlar. Seni, ben affettim, Tanrı da affetsin! Dön gel mutlu yuvamıza. Elbirliğiyle çalışarak, bozulan Namus'umuzdan daha çoğunu kazanırız."
Köylerden birinde Tabalahura adında çok yaşlı çok yoksul, çok yoksul olduğu için de hiç Namus'u olmayan bir adam yaşıyordu. Tabalahura bir zorlu kış, tek başına yaşadığı kulübesinde hastalandı. Bakımsızlık yüzünden

hastalığı arttı ve bir gece yarısı ateşi kırk bir buçuk dereceye yükseldi. Artık Tabalahura ölüm döşeğine serilmişti. Saatleri sayılıydı.
Recitante:
Ateşler içinde cayır cayır yanan Tabalahura'nın yüreğine ölüm pençesini atmıştı. Bir bunalım düşü içinde Tabalahura durmadan sayıklamaktaydı.
Tirad:
Tabalahura şöyle sayıklıyordu:
-Namus!.. Namus!.. Ah Namus!.. Yeşil renkli Namus!.. İşte ölüyorum artık, elveda ey güzel dünya... Bütün ömrümce bir katır gibi, bir öküz gibi çalıştım durdum, ah ne yazık ki, bir küçücük şişe Namus sahibi olamadım. Namus'suz doğdum, Namus'suz ölüyorum, ulan kahpe felek, kıçına kına yak!.. O kadar çalıştım, ne olurdu benim de bir şişecik Namusum olsaydı!.. Namus!.. Yeşil rengine kurban olduğum Namus!..
Koro:
Bay Tabalahura, Bay Tabalahura!..
Boşuna taban teptin,
Boşuna gölgeni sürüdün!
Eşek gibi çalışılmaz,
Sen eşek misin?
Eşekler çalışır eşek gibi...
Katır gibi de çalışılmaz!
Sen katır mısın?
Katırlar çalışır, katır gibi!..
Öküz gibi de çalışılmaz!
Sen öküz müsün?
Öküzler çalışır öküz gibi...
Sen insansın ulan!..
İnsan gibi...
Değil...
Gibi değil...
İnsanca çalışacaksın,
İnsan olarak...
Boşuna boy gösterdin,
Boşuna gölge gezdirdin,
Avanak!..
Eşşek... eşşek, eşş... eş... şek!..
(Eşek dansı, çifte balesi ve anırma müziği, anırma sesleri.)

Düo:
Tabalahura'nın sönmek üzere olan gözlerinden aksakalına yaşlar süzülüyordu.
Ateşin verdiği bunalım içinde kıvranıyor, sayıklıyor, düşler görüyordu Tabalahura.
Çene solosu:
Ölüm döşeğinde can çekişmekte olan Tabalahura, çene atmaya başladı. Çeneleri takır takır birbirine vuruyordu. Canı çekilmekte ve ayakları soğumakta olan Tabalahura'nın çenesi düşmüştü. Çenesi düşen bütün yaşlılar gibi, canı çıkarken bile kakafonik çene solosuna devam ediyordu: -Son dakikamda ağzıma bir kaşık su verecek kimsem yok... Oysa beş on şişe Namusum olsaydı, miras olarak Namusumu paylaşacak olanlar şimdi dört biyanımda pervaneler gibi koşuşurlardı. Ah!.. Bunca yıl boşuna çalıştım. Bir küçücük şişe Namus'um bile olmadı. Öbür dünyaya gözlerim açık gidiyorum. Namus istifçileri kına yaksınlar...
Gittikçe daha sık çene atan Tabalahura'nın sözleri artık anlaşılmaz, anlamsız heceler olmuştu: -...Di, dıdı di... Dıdıdı di? Dm! Dıdıd di... Dim!..
Ölüm dansı:
Tabalahura'nın sönmekte olan gözleri önünde renkli ışıklar pır pır uçuşmaya başladı. Sonra bu pır pırlar büyüye büyüye kocaman birer iskelet oldular. Bu iskeletlerin, sırıtan dişleri arasından buz parçaları gibi soğuk, sivri kahkaha kikirdemeleri dökülüyordu: -Kih... Kih... Kih... Kikih... KihL
Sırıtkan iskeletler, kemik parmaklarını birbirine vurarak kastanyet sesine benzer sesler çıkarıyor, Tabalahura'nın ölüm döşeği çevresinde zıplayarak oynuyorlardı. Bu ölüm dansı sürerken Tabalahura da titremeye başladı. Her titreyişinde ağzından ve burnundan yaşlı ruhunun bir parçası çıkıyordu. Ruhunu çıkarmak için Tabalahura'nın titreyişleri, biraz göbek atışa benziyordu.
Tabalahura'nın sıcak bedeni içinde ancak bir iki göbek atışlık daha ruhu kalmıştı ki, cılız ten kafesin-deki bu bir iki atımlık ruhunun gücüyle son aryasını söylemeye başladı.
Kuyruğu titreme aryası:
-Bir şişecik Namus'um olmadan ölmek istemiyoruum... Namuuuus! Muuuus!.. Musss!.. Muuuusss... Naaa! Naaaa!.. NaaaaaaL Muus!..
Tabalahura'nın zaten yarım aryalık ruhu kalmıştı. Arya için zorlayıp da geri kalan ruhunu da bedeninden çıkarırken, ancak operalarda görülebilecek bir mucize oldu. "Operada hayalet" dedikleri işte bu mucizedir.

Tabalahura'nın eski karyolasının altından bir adam çıktı,
-Ne bağırıp duruyorsun? Neden inek gibi böğürüyorsun? dedi.
Tabalahura,
-Böğürmüyorum... dedi.
- Ya ne yapıyorsun?
- Arya söylüyorum.
- Ulan bu ne biçim arya?
- Ben ne yapayım, operanın bestecisi böyle bestelemiş. Bu benim son aryam. Artık ölüyorum... Tabalahura büyük şaşkınlık içindeydi. Çünkü karyolasının altından çıkıp da karşısında duran adam kendisiydi. Kendisi kendisinin karşısına geçmişti. Tabalahura iki tane olmuştu. Biri, ölüm döşeğinde can çekişirken ruhunun son soluklarıyla konuşmaya çalışıyor; öbürü de ayakta dikilmiş ölmekte olan kendisini seyrediyordu. Evet, ikisi de aynı Tabalahura'ydı. Yüzleri tıpatıp birdi. Ama giyinişleri ve davranışları hiç de birbirine benzemiyordu. Yataktaki Tabalahura bitkindi, solgundu, çullar çaputlar içindeydi. Ayaktaki Tabalahura ise çok dinç bir yaşlıydı. Çok iyi ve güzel giyimliydi. Alımlı çalımlı bir adamdı. Kolalı gömleği, papyonu, temiz ceketi, ütülü pantolonu, rugan iskarpini, elinde bastonu, parmaklarında yüzükleri...
Düo:
Yataktaki Birinci Tabalahura,
- Sen kimsin? diye sordu. Ayaktaki, -Tabalahura'yım... dedi.
- Nasıl olur... Tabalahura benim... Üstelik bu köyde benden başka da Tabalahura yok...
- Sen de Tabalahura'sın, ben de... Sen enayi Tabalahura'sın, ben açıkgöz Tabalahura... O kadar bağırdın, böğürdün ki, kulaklarım tırmalandı, bet sesinden rahatsız oldum, bu herifin derdi nedir diye kalkıp geldim. Nedir istediğin de öyle yırtınıyorsun?
-Aah!.. Benim derdim çok büyük... Bütün hayatımda istediğim tek şey, çok değil, bir şişecik Namus sahibi olmaktı. Namus'lu bir adam olarak ölmek istiyordum. O mübarek Namus gazının kutsal yeşil rengiyle gözlerimin ışıklanmasını istiyordum. O kutsal Namus şişesini avucumun içine alıp pörsük derimin ısınmasını istiyordum. Bütün hayatımda bunun için çalıştım. Her sabah gün doğarken işe koyulur, gün batana kadar çalışırdım. Geceleri de evimde çıra aydınlığında, gece yarılarına kadar çalışmamı sürdürdüm. Bütün bunları benim de bir şişecik Namus'um olsun diye yaptım. Hiç kimseye kötülük etmedim. Herkese elimden geldiğince iyilik

etmeye çalıştım. Kimsenin malında gözüm olmadı. Kimsenin karısına, kızına kötü gözle bakmadım. Bütün hayatımda harama uçkur çözmedim. Kimseyi kıskanmadım. "Başkalarında çok, bende yok!" demedim. Kimsenin bir şeyini çalmadım. Çok zaman aç kaldım, ama bir kez bile hırsızlık etmedim. Hiç kimseye haksızlık etmedim. Bütün hayatımda ağzımdan yalan bitek söz bile çıkmadı. Doğruluktan ayrılmadım. Herkesin yardımına koştum. Çok çalıştım. Emanete hıyanet etmedim. Üstelik ibadetlerimi hiç aksatmadım. İmanım bütündü. Duadan eksik kalmadım. Topal karıncayı bile incitmedim, kimsenin gönlünü kırmadım.
Bütün bunları Namus'lu bir adam olayım, benim de bir şişecik Namusum olsun diye yaptım. Aaaah! Vaaah! Oooof... Amaaaan!.. Aaaay!.. Vaaayyy!.. İşte ölüyorum. Yazık! Artık herşey bitti. İki solukluk ruhum kaldı içimde, o da çıkmak üzere...
İkinci Tabalahura,
-Beni tanımadın mı? dedi.
- Gözlerim artık hiçbir şeyi seçmiyor.
İkinci Tabalahura yatağa eğilip yüzünü ona iyice yaklaştırarak,
- İyice bak! dedi.
-Evet... evet... Tanır gibi oluyorum seni. Ama ner-den, ne zaman? Hatırlayamadım. İkinci Tabalahura, - Ben senin yanına çok geldim... dedi.
Birinci Tabalahura,
-Hızlı söyle... diye inledi, kulaklarım artık duyarlığını yitirdi. Sesini duyamıyorum.
İkinci Tabalahura,
-Hatırlar mısın, dedi, sen yirmi yaşında...
-Bağır, bağır!.. Dediklerini anlayamıyorum...
İkinci Tabalahura, birincinin kulağına eğilip bağıra bağıra konuştu:
-Sen yirmi yaşındaydın. O zaman bu köyün en yakışıklı delikanlısıydın. Köyün güzel kızları arkan-daydı. Güçlüydün, çalışkandın, elinden her iş gelirdi, becerikliydin, başarılıydın. Bunun için de köyün zenginleri seni kendilerine damat edinmek için arkandan koşuyorlardı. Ben o zaman da yanına gelmiştim...
Birinci Tabalahura ölgün bir sesle,
-Evet, evet... Şöyle böyle hatırlıyorum... Gelmiştin, diye inledi...
- Gelmiştim ya... Sana o zaman, "Köy ağasının kızını al," demiştim. "Çünkü köy ağasının üç damacana dolusu Namus'u var. Hem de adamın Namus'u hiç güneş yüzü görmemiş, solmamış, halim Namus," demiştim. "Köy

ağasının bitek kızından başka da kimsesi yok. Üstelik herif çok yaşlı, bir ayağı çukurda. Yakında ölecek. Herifin bütün Namus'u sana kalacak," demiştim. İnatçı eşek. Beni dinlemedin. Kızı başkası alıp üç damacana Namus'a kondu. Budala!
Birinci Tabalahura,
- Of, aman... ölüyorum! diye inledi. İkinci Tabalahura,
- Geber! diye bağırdı.
- Hiçbir şeye yanmıyorum, Namus'suz olarak öleceğime yanıyorum.
-Daha beter ol! Sana bu az bile... Hatırlar mısın, yirmibeş yaşındaydın. Bir küçük şişe Namus sahibi olmak için çırpınıp duruyordun. Haline acıdım da sana akıl vermeye geldim. Sen o zaman köy tapınağının gece bekçisiydin. Gündüzleri tapınağın tarlasında ölesiye çalışır, geceleri de tapınağı beklerdin. Bir şişecik Namus sahibi olmak için didinirdin...
-Hatırlamaz olur muyum hiç...
-Sen bir gece Rahip Efendinin ambarındaydın. Aman eksilmesin, kimse çalmasın diye Rahip Efendinin ambarındaki Namus şişelerini sayıyordun. O şişeleri hayranlıkla elleyerek, "Benim de böyle bir şişecik Namus'um olsa!" diyordun. O zaman yanına geldim. "İstersen bir şişe değil, daha pek çok Namus'un olabilir," demiştim sana. "Nasıl?" diye sormuştun. Ben de sana, "Rahip Efendinin Namus şişeleri günden güne artıyor. Artık ambarında şişe koyacak yer kalmadı, yeni bir ambar yaptıracak. Sana güveni sonsuz. Rahip Efendinin o kadar çok Namus şişesi var ki, sayısını bile bilmiyor. İki üç gecede bir surdan bir şişe Namus al götür. Rahip Efendinin ruhu bile duymaz. Anlasa bile senden şüphelenmez. Hırsız almış der. Al götür surdan bir kaç şişe Namus..." demiştim. Sen de, "Ben öyle şey yapamam. Defol!" diye beni kovmuştun. Hatırladın mı?
Birinci Tabalahura,
-Hiç hatırlamaz olur muyum! Ooof... Amaaan... Aaayy!.. Ölüyorum... diye inledi. İkinci Tabalahura, - Gebeer! diye bağırdı.
- Ölsem de kurtulsam. Gözlerim açık gidiyorum.
- Sen otuz yaşındaydın. Devlet Namus Ofisinde çalışıyordun. Depo ağzına kadar, tıklım tıklım Namus şişeleriyle doluydu. Bir gece kendi kendine, "Bi şişecik Namus'um olsa başka bir şey istemem!" diyordun. Sana yardım etmek için yanına geldim. Beni görünce, "Sakın bana Namus şişesi çalmamı söyleme. Şişeler sayılı ve sayıları resmi defterde yazılı," dedin. Ben de sana, "Budala, sana şişe al diyen var mı... Şişeler sayılı ama, içlerinden birer parça Namus'u boş bir şişeye doldurup alabilirsin... Resmi şişelerin sayısı

bellidir, ama içindeki Namus'un miktarı bilinmez. Surdan boş şişelere birer parça Namus doldur da al götür," demiştim. Sen yine, "Olmaz! Ben öyle şey yapamam!" demiştin. Ben de sana, "Yakalanırım diye korkma. Yakalansan bile, aldıklarından bir kaç şişe Namus'u rüşvet olarak verir, kurtulursun. Geri kalan Namus şişeleri de senin olur. Üstelik sen Namus'u özel şişelere dolduracağından, evinde arama yapılırsa resmi damgalı Namus şişesi bulunmaz!" demiştim. Sen de beni, "...'tir ordan!" diye kovalamıştın...
-Aaaah... Amaaan... Ooof... Ölüyorum... -Gebeeer!..
îkinci Tabalahura,
-Sen, dedi, gümrükçülük yapıyordun. O zaman otuzbeş yaşındaydın. En büyük üzüntün, dar gelirli aylığından birazcık artırıp da bir küçük şişe Namus alamamış olmandı. Bir gece sınırdan bu yana geçen Namus kaçakçılarını yakalamıştın. İkiyüz şişe, yirmi tane binlik, onbeş damacana kaçak Namus tutulmuştu. Sen kaçakçıları zincire vurup zindana attırmıştın. Yakaladığın kaçak Namus şişelerini, için titreyerek, seviyor, okşuyor, "Bunlardan bitanesi benim olsa, ah, ne olur!" diyordun, işte tam o sırada yanına geldim, "istersen bir şişe değil, beş damacana Namus senin olabilir. Enayilik edip bu fırsatı da kaçırma!" dedim. Coşkuyla, "Nasıl?" diye sordun. Ben de sana, "Yakaladığın Namus kaçakçılarını hükümete teslim etme. Salıver! Onlar sana enaz beş damacana Namus verirler. Hükümete teslim edeceksin de eline ne geçecek sanki," dedim. "Hükümetin ruhu bile duymaz," dedim. "Sen bu Namus kaçakçılarıyla işbirliği bile yapabilirsin," dedim. "Çok değil, ayda bir kaçakçıları görmezden gelsen de karşılığında bir kaç damacana Namus alsan, iki üç yıla varmaz, memleketin en Namus'lu adamı sen olursun. Burada önceki gümrükçü de böyle yaptı. Şimdi mağaza açtı, Namus alışverişi yapıyor," dedim. Sen ne yaptın? "Yıkıl karşımdan, gözüm görmesin!" diye beni kovdun. Birinci Tabalahura, -Of... Amaaan... Ölüyorum! diye inledi.
İkincisi devam etti sözlerine:
- Bir namus ticarethanesinde çalışıyordun. O zaman kırk yaşında olgun bir erkektin. Yanında çalıştığın yaşlı Namus tüccarının genç karısının sende gözü vardı. Sen, şişeler içindeki Namus'un parlak yeşiline bakıp gözlerin kamaşarak, "Artık yaşlanıyorum, bir şişecik de Namus'um olmayacak mı?" diye bağırıyor-dun. Yardımına koştum. "Sen şu Namus tüccarının karısını ayart. Kadın, birlikte olacağınız her gece için sana bir şişe Namus vermeye hazır," dedim. "Üstelik, herifin haberi olmaz, çünkü kadın, kocasının Na-

mus'undan vermeyecek, kendi Namus'undan verecek," dedim. Eline sopayı alıp beni kovaladın...
-Oof... Amaan!..
-Kırkbeş yaşındaydın. Yine geldim sana. "Muhtar seçimine katıl. Muhtarlığa adaylığını koy," dedim. "Köylü beni muhtar seçmez," dedin. "Beni muhtar seçerseniz her köylüye bir şişe Namus vereceğim diye propaganda yap!" dedim. "Kendi Namus'um yokken, her köylüye bir şişe Namusu nerden bulup da vereyim?" dedin. "Avanaklık etme. Propaganda sözü tutulmaz!" dedim. O zaman beni dinleyip muhtarlık etseydin, sen de beş on şişe Namus sahibi olurdun...
Elli yaşına gelince, artık umutların kırılmaya başlamıştı. Sana yine yol gösterdim. "Kasabadaki belediye başkanı, rüşvet almak için bir aracı arıyor. Rüşvet olarak alınan her on şişe Namus'tan birini aracıya verecek... Aman aracı ol, bu fırsatı da kaçırma. Hem başkan, hem de sen şişe şişe Namus sahibi olacaksınız!" dedim. Suratıma tükürüp beni kovdun...
-Ooof... Aman... Aaayyy
-Ellibeşine gelmiştin. Yine sana yardım elimi uzattım. "Acele evlen. Hemen çocuk yap, bir kaç kızın olsun. Onları büyüt. Namus sahibi olmak için başka çaren kalmadı. Kızlarını isteyen erkeklerden hangisi sana daha fazla Namus verirse, kızları onlarla evlendirirsin. Başlık olarak, kızlarının güzelliğine göre, üç şişe, beş şişe Namus almadan onları kocaya vermezsin. Hele kızlarından birini zengin bir eve gelin edersen, yaşadın, belki de iki damacana Namus bile alırsın..." dedim. Dedim, ama kime dedim? Sende laf anlayacak kafa nerde?
Altmışına gelmiştin. Artık evlenemezdin de... Hem yaşlısın, hem de Namus'un yok; senin gibisine hangi kadın varır? Gece gündüz, "Namus, ah Namus!" diye ağlıyordun. Acıdım haline... "Köyün Namus defteri senin elinde... Gel şu defterde biraz kalem oynat, hile yap!" dedim. "Yapamam,".dedin. "Öyleyse, şişelerin tapaları aralanmış, biraz Namus sızmış dersin, yada bazı Namus şişeleri ışık aldı, Namus'ların rengi attı, bozuldu dersin... Bit kaç şişe Namus hava aldı, yandı dersin... Böylece sen de aradan Namus sahibi olursun," dedim. Kızıp söverek beni kovdun.
Altmış beş yaşındayken beli bükük bir ihtiyardın artık... Yine geldim sana... "Enayiliği bırak, fırsatlar azalıyor," dedim. "Namus üzerine kumar oynayan bir kulüp aç. Her kumar masasında mano olarak, yarım kiloluk bir şişe Namus alsan sen de Namus'lu insanlar arasına girersin!" dedim. Arkamdan taş atarak beni kovaladın.

Yaşın oldu yetmiş, yine gözyaşlarına dayanamadım, haline acıdım, sana yol göstermeye geldim. "Bana bak," dedim, "bu son fırsattır, bunu da kaçırırsan bundan sonra artık Namus'lu olamazsın," dedim. "Ev işlet, bir şişe Namus karşılığında kiralık kız, kadın ver!" dedim.
"Yapamam," dedin. Ben de sana, "Bütün ömrünce yapacak değilsin ki... Bisüre yapar, yeterince Namus'un oldu mu, bu kez faizle Namus verir, elindeki Namus'u artırırsın... Daha sonra da bütün bu işlerden elini eteğini çeker, herkesten saygı gören Namus'lu bir adam olarak yan gelir yaşarsın!" dedim.
Seni dediklerime inandırmak için de, ellerinde büyük Namus stoku bulunduranların başlangıçta böyle yaptıklarını söyledim. Büyük Namus sahibi olmanın yolları bunlardır, dedim. Filan kişi, filan, filan kişilerin nasıl büyük miktarda Namus sahibi olduklarını anlattım. "Bikez durumunu düzelt, başlangıçta girdiğin karışık işlere bir daha tenezzül etmeyeceksin, saygı gören Namus'lu bir adam olarak yaşayacaksın," dedim.
Sen bu son fırsatı kaçırdın. Yetmişbeş yaşına kadar bir parçacık Namus sahibi olmadan sürüngün durdun. İşte şimdi de son soluğunu tüketmek üzeresin.
Birinci Tabalahura,
- Son nefesimi verirken bütün bunları niçin söylüyorsun? dedi. Niçin enayiliğimi, budalalığımı yüzüme vuruyorsun? Senin verdiğin öğütleri tutmadığım için çok pişmanım. Dediklerini dinleseydim benim de en az beş on damacana Namus'um olurdu. Dünyanın kaç bucak olduğunu anladım ama, çok geç... Bundan sonra neye yarar!.. îş işten geçti.
İkinci Tabalahura,
-Hiç de iş işten geçmedi, dedi. Aklını başına toplarsan bundan sonra da Namus'lu bir adam olabilirsin.
Birincisi,
-Sen ne diyorsun yahu?.. Ben can çekişiyorum, sen Namus'tan söz ediyorsun!., diye bağırdı.
İkinci Tabalahura,
- Senin Namus'suz bir adam olarak ölmene razı değilim, dedi, istersen yaşayabilirsin...
Birincisi, heyecandan ölmekte olduğunu unutup, -Nasıl?., diye bağırdı. İkinci Tabalahura, - Bilim ve yeni buluşlar ne işe yarıyor? İşte senin gibi iskeleti çıkmış, tirit olmuş bunakların ömrünü uzatmaya yarıyor... Dinle şu sesi! dedi.

Bilginler korosu:
Beyaz gömlekli, gözlüklü, kimisi sakallı, uzun saçlı, kimisinin elinde dürbün, kimisinde mikroskop, kimisinde teleskop, enjektör, koltuklarında çok kalın kitaplar bulunan adamlar, Birinci Tabalahura'nın çevresinde dönerek bilimsel şarkı söylemeye başladılar: Biz... Biz... Biz bilimcileriz Biz... Biz... Biz bilginleriz... Canlıyı öldürür Ölüyü canlandırırız Biz... Biz... Biz bilimcileriz Biz... Biz... Biz bilginleriz... Biz hukuk terleriz İktisat işeriz Kimya öksürürüz Fizik hapşırırız Tıp kaşınırız KOROBAŞI - İnsanoğlunun en verimli, en güçlü çağı, yirmibeş otuz yaş arasıdır. İnsanoğlunun en verimsiz, en güçsüz, en işe yaramaz çağı altmışbeşten sonraki yaşıdır. Biz bilimciler, biz bilginler altmışbeşten, yetmişbeşten, seksenbeşten, doksanbeşten sonra da yaşlıları yaşatmak için uğraşırız.
Biz bilimciler, biz bilginler, "doğum kontrolü" ile, aralarında dehaların da çıkacağı çocukların dünyaya gelmesini önleriz.
Vücutlarında, yaban bitkilerine gübre bile olmayacak yalnız kireç kalmış morukların ömürlerini uzatırız. İşe yaramayanların dünyada sere serpe ve mutlu yaşayabilmeleri için, geleceğin işe yarayacak insan yavrularının dünyaya gelmelerini önleriz.
Bilginler korosu:
"Haniya, moruklara hap var, şurup var, vitamin var, aşı var, kuvvet macunu var, iktidar ilacı var, şırınga var, masaj var, radyoaktivite var, iks ışınları var!"
Biz... Biz... Biz bilimcileriz Biz... Biz... Biz bilginleriz... Biz hukuk terleriz İktisat işeriz Kimya öksürürüz -
Fizik hapşırınz Tıp kaşınırız Matematik...
"Onbinlercemiz laboratuvarlarda, kitaplıklarda, kürsülerde, atelyelerde, heryerde, yaşayanların, yaşayabilenlerin daha çok, daha çok yaşamaları için, yaşamayanların da hiç yaşamamaları için yaşıyoruz!"
Düo:
İkinci Tabalahura, birincisine dedi ki: - işte görüyorsun: Bütün bilimciler, bilginler seni daha çok yaşatmak için gecelerini gündüzlerine katmışlar, çalışıyorlar. İstersen yaşayabilirsin...
Birinci Tabalahura,
- Artık iş işten geçti, dedi, hayatta bütün fırsatları kaçırdım. Ben bundan sonra Namus sahibi olamam kî... Namus olmayınca yaşamak neye yarar!
İkinci Tabalahura,

- İş işten geçmiş değil, dedi, benim sana verdiğim öğütleri tutarsan, çok Namus'lu bir adam olabilirsin. Henüz fırsatlar kaçmış değildir. Bundan sonra evlenip çok Namus'lu bir adama damat olamazsın ama, kızlarla oğlanlar arasında aracılık edip Namus'lu adamlara damat, Namus'lu damatlara gelin bulabilirsin. Artık evlenip kız babası olamazsın ama, köyün bütün kızları senin de kızın sayılır. Sen öyle bir yaştasın ki, herkesten saygı görür, sevgi görürsün. Sana zamanında söylediğim, ama senin yapmadığın her işi, şimdi daha kolaylıkla yapar, en kısa zamanda çok Namus'lu bir adam olursun.

Birinci Tabalahura'nın aklı yattı.

- Ama ölüyorum, dedi, yaşayabilir miyim? - Bilim seni yaşatır. '",

Bilimciler, bilginler birden, ölüm döşeğindeki Tabalahura'nın üstüne üşüştüler. Kimisi hemen orada sidiğini muayene etti, kimisi kan yuvarlarını saydı, kimisi kan verdi, hap yutturdu, şurup içirdi, iğne yaptı...

Tabalahura, tatlı bir uykudan uyanır gibi gerine gerine doğruldu. Çevresine bakındı; ne o tıpkı kendine benzeyen ikinci Tabalahura, ne ölüm dansı yapan iskeletler, ne de bilginler korosu vardı. Kış uykusundan kalkan yaratık gibi doğrulan Tabalahura, yoksul kulübesinden çıktı. Yalnız tirit olmuş bedeni değil, ruhu da, beyni de uyanmıştı. O yaşına kadar kaçırdığı fırsatları yeniden yaratmaya çalıştı. Başardı da... Eskiden yapmak istemediği herşeyi artık yapıyordu. Üç gün içinde bir şişe Namus elde etti. Kısa zamanda Tabalahura'nın Namus şişelerinin, binliklerinin, damacanalarının sayısı arttı. Bir zaman geldi ki köyün en Namus'lu adamı Tabalahura oldu. Köyün bütün Namusunu toplamış ve bütün köyü Namus'suz bırakmıştı. Köyde hiçkimsenin elinde bir küçük şişe-cik Namus bile yoktu. Ama yaşlı azgınlığıyla açgözlü Tabalahura'nın gözü doymuyordu bitürlü. Köyden bucağa taşındı. Dolaylardaki köylülerin sahip olduğu Namus'ları ele geçirdi. Bir zaman geldi ki, o bucakta Tabalahura'dan başka Namus'lu kimse kalmadı.

Bitürlü tutkuları dinmek bilmeyen Tabalahura, bucaktan ilçeye göç etti. Kısa zamanda o ilçedeki bütün Namus'ları topladı, deposuna yığdı. Gözü doymayan Tabalahura ilçeden ile taşındı. O ildeki bütün Namus şişelerini, binliklerini, damacanalarını deposuna doldurdu. Namus deposu tıklım tıklımdı artık. O ilde Tabalahura'dan başka Namus'lu kalmamıştı!

Tutkuyla titreyen Tabalahura başkente gitti, yerleşti. Çok geçmeden de o ülkede ne kadar Namus varsa hepsi onun oldu.

Ülkenin tek Namus'lu adamı Tabalahura, komşu ülkelere de el attı. Oralardaki Namus'ları da topladı.
Bundan sonra, yalnız ülkelerin, kıtaların değil, bütün dünyanın Namus'u onun oldu ve Tabalahura'dan başka Namus'lu kişi ve onunkinden başka hiçkimsenin ambarında bir damla Namus kalmadı.
Tabalahura, dünyanın bütün Namus'una sahip olduktan sonra, depolarındaki bütün Namus'ları, adamlarına çok geniş bir alana taşıttı. O geniş alanda dünyanın bütün Namus şişeleri, binlikleri, damacanaları toplanmıştı. Bunların orta yerine büyük bir kürsü getirtti. Ondan sonra dünyanın heryerindeki bütün ileri gelen devlet adamlarını, politikacıları, yönetmenleri, bilginleri, bilimcileri, ünlü kişileri, sanatçıları, o alana çağırttı. Hepsi geldikten sonra, alanda dağ gibi yığılmış Namus şişelerinin ortasındaki kürsüye çıktı. Dünyanın en yüce, en seçkin, en ulu kişilerine, ordan şöyle seslendi: -Sayın konuklarım! Yüksek huzurunuzda, şimdi burada tarihin en korkunç ve büyük olayı geçecek. Sizler de buna tanık olacaksınız...
Sonra Tabalahura oradakilere, hayatının yetmişbeş yıllık döneminde, ölesiye çalıştığı, didindiği halde, bir damla bile Namus'a sahip olamadığını yana yakıla anlattı. Dinleyenlerin gözleri yaşardı. Bundan sonra Tabalahura, hangi yollardan ve yöntemlerden dünyanın en Namus'lu insanı olduğunu ve bütün dünyayı nasıl Namus'suz bıraktığını açıkladı: - Dünyanın bütün Namus'una sahip olup dünyayı da Namus'suz bırakmakla, Namus'suzluk içinde geçen yetmişbeş yıllık hayatımın intikamını aldım. Şimdi dünyada benden başka hiçbirinizin Namus'u yok. Ama benim tutkularım dinmedi. Bütün insanlara ve bundan sonra da geleceklere büyük bir iyilik yaparak tutkularımı dindirmek istiyorum. Hiçkimsenin Na-mus'suzluk acısını çekmemesi için, dünyanın bütün Namusunu yok edeceğim.
Bunu söylemesiyle, Namus damacanalarından birinin tapasını açınca, yeşil renkli Namus gazı havayla değinip birden parladı. Yeşil yeşil alevler göz açıp kapayasıya öbür şişelere geçti. Kimse ne olduğunu birden anlayamadığı için Tabalahura'nın bu korkunç deliliğine engel olamadı.
Havayla değinince yeşil renkli Namus gazı o kadar çabuk tutuşurdu ki, Tabalahura da göklere yükselen Namus alevlerinin ortasında kaldı. İstese kaçabilirdi alevlerden. Ama o dünyadaki bütün Namus'la birlikte yok olmak istemişti. Dünyanın bütün Namus'unun yanıp yok olması bir dakika bile sürmemişti. Bu korkunç yangını görenler, donup kalmışlardı. Yalnızca can korkusuyla geri sıçrayıp alevlerden korundular.

Alevler söndüğü zaman, ortada ne Namus, ne Namus şişesi, ne de Tabalahura kalmıştı!
Bu durum, çok korkunçtu. Bu, olur şey değildi. Böyle bir Namus'suz dünyada insanlar ne yapacaklardı. Çünkü, Namus'a sahip olmak isteği olmayınca hiçkimse çalışmak istemiyordu. Eskiden insanlar bir şişe Namus'a sahip olmak için bir ömür boyu çalışırlardı. Ama şimdi niçin çalışacaklardı? Çalışmanın amacı kalmamıştı.
Namus yoktu ki, onu elde etmek için insanlar çalışsınlar. İnsanlar, aylak, tembel, avare olmuşlardı. Bu böyle süremezdi. Buna bir çare bulunmalıydı.
Bütün ülkelerin politikacıları, bu konuda bir çözüm yolu bulmak için uluslararası bir örgüt kurdular. Bu örgütün ilk toplantısında, Birleşmiş Ülkeler Başkanı, delegelere şöyle dedi: - Sayın arkadaşlar! Üyeler! Dünyamız yakın zamana kadar, Namus'lu bir dünya idi. Ama hepimizin bildiği o tarihin en büyük faciasından sonra, Namus'suz bir dünyada yaşamaktayız. Kendini bilen insanlar için bu durum, ölümden çok daha acıdır. Çünkü insanlık ilerlemez oldu. Çünkü uygarlık gelişmez oldu. Çünkü teknik ilerlemeler durdu. Çünkü Namus olmadığı ve insanların Namus'a sahip olmak ihtimalleri kalmadığı için hiç kimse çalışmıyor. Şimdi burada, sevgili dünyamızı yine eskisi gibi Namus'lu bir dünya yapmanın çarelerini araştırıp bulmak için toplanmış bulunuyoruz.
Uzun konuşma ve tartışmalardan sonra Birleşmiş Ülkeler politikacıları şuna karar verdiler: Politikacıların işi, dünyanın Namus'lu dönmesini istemekti. Onların işi burada biterdi. Ama onlar, giden Namus'un yerine ne konulacağını bilemezlerdi. Bu, politikacıların değil, bilimcilerin ve bilginlerin işiydi.
Bilimcilerle bilginler de politikacıların buyruğu altındaydılar. Öyleyse, en ünlü bilginler, dünyanın yeniden Namus'a kavuşturulmasıyla görevlendirilmeliydiler.
Tarih dersi:
Namus şişelerinin yanmasından bin yıl sonra, bir üniversitenin amfisindeyiz. Beyaz saçlı, altın çerçeve gözlüklü tarih profesörü, öğrencilere Namus'un tarihini anlatıyor: - Bin yıl önce dünyamızın Namus'suz olarak dönmesine dayanamayan bilginler yıllarca süren çalışmalardan sonra, o tarihi faciada yanan tabii Namus gazı yerine, suni olarak Namus gazı elde etmeyi başardılar. Böylece insanlık yeniden Namus'una kavuşmuş oldu. Suni Namus gazının yapılması, tarihin yeni çağının başlangıcıdır. İnsanlık bundan sonsuz mutluluk duymuştur.

Kimya dersi

Üniversitenin Fen Fakültesinin kimyahanesinde profesör, suni Namus gazı üzerine öğrencilere bilgi veriyor: - Suni Namus gazı her ne kadar, tabii Namus gazı yerine kullanılmaktaysa da, hiçbir zaman suni Namus, tabii Namus'un yerini tutamamıştır. Çünkü Tanrı yapısı başka, kul yapısı başkadır. Fabrikalarda imal edilmekte olan suni Namus gazının rengi, hiçbir zaman tabii Namus gazının o güzelim yeşil rengini bulamamıştır. Ya açık yeşil, ya koyu yeşil oluyor. Teknik bu kadar ilerlediği halde, o has yeşil renk bitür-lü tutturulamıyor. Sonra suni Namus gazının havada yanma hassası da tabii Namus'a göre azdır. Buna karşılık, şişe tapalarından daha kolaylıkla sızmaktadır. Şimdi suni Namus gazının nasıl çıkarıldığını görelim.

İktisat dersi

İktisat Fakültesinde profesör Namus iktisadı üzerine ders veriyordu:

- İnsanlar, tabii Namus çağında Namus'suz olarak dünyaya gelirlerdi. Sonradan çalışarak Namus sahibi olurlardı. Ne kadar çok çalışır kazanırlarsa, gayet tabii olarak o kadar çok Namus'ları olurdu. Fakat dünyada mevcut bütün tabii Namus gazı yanıp yok olduktan sonra, bildiğiniz gibi suni Namus gazı yapıldı. Fabrikasyon yoluyla Namus gazı çıkarmak yeni bir durum getirdi ortaya. Namus gazı üretimi endüstri haline gelince, Namus gazı fabrikasına sahip olan ülkeler, Namus gazı üretimini gittikçe artırdılar. Bunun sonunda Namus enflasyonu başgösterdi. Rekabet sonunda Namus fiyatı çok düştü. İş o hale geldi ki, dünyada herkesin Namus'lu olması, herkesin Namus'suz olması kadar tehlikelidir. İktisat ilminin gayesi bazı insanların çok, bazı insanların az Namus'lu olması, geri kalanların da hiç Namus'lu olmamasıdır.

Namus endüstrisinin gelişmesi, Namus fabrikalarının gittikçe çoğalması, Namus ticaretinin de artması sonucunda, Namus o kadar çoğaldı ki, itibardan düştü!

Geçen yüzyılın başlarında büyük iktisatçılar toplanarak şu kararı aldılar: 1- Yanmış olan tabii Namus gazı miktarı belli olduğuna göre, bu miktardan fazla Namus imal edilmeyecek.

2- Şişeler içindeki Namus'un taşınması ve satışı zor olduğundan, Namus şişesi stoklarının devletlerin hazinelerinde korunması ve hazinedeki Namus stoku miktarınca piyasaya Namus senetleri çıkarılması ve bu kâğıtların elden ele dolaşması.

3- Tabii gaz çağında insanlar Namus'suz doğup sonradan çalışarak Namus sahibi oldukları halde, suni Namus çağında her yeni doğan çocuğa sosyal

adalete uygun olarak eşit miktarda Namus tahvilleri verilmesi ve bu kimseler, hayatta her yaptıkları kanunsuz davranışlarına ceza olarak, ellerindeki Namus tahvillerinin geri alınması.
Hukuk dersi:
Üniversite Namus Hukuku kürsüsü profesörü şu dersi veriyordu:
YEŞİL RENKLİ NAMUS GAZI OPERASI
"Namus Hukuku" ikiye ayrılır:
1- Devletlerarası Namus Hukuku,
2- Sokaklararası Namus Hukuku.
Her ülkenin suni Namus gazının niteliği ayrıdır. Namus gazının rengi, kokusu, sızma ve yanma niteliği, fabrikasına göre değişir. Bazı ülkelerde Namus fabrikaları yoksa da, Namus Hukuku vardır. Çünkü Namus gazı fabrikası olmayan ülkeler başka ülkelerden Namus ithal ettiklerinden, o ülkelerde Namus Hukuku, Namus gazının kendisinden çok daha fazla inkişaf etmiştir.
Tabii Namus gazı kokusuz olduğu halde, sunisi kokuludur. Bu koku sayesinde hakiki Namus gazı ile sahte Namus gazı birbirinden ayırt edilir. Kokusunu duymak için, Namus gazı şişesini dibinden koklamak gereklidir!..

LAFI NERESİNDEN DUYUYOR

Bektaşi Fıkrasından

Sömürkent denilen kent, göz alabildiğine dümdüz bir ovada kurulmuştur. Bu dümdüz ovanın ortasında, bir yumruk gibi göklere fırlamış çok yüksek bir tepe vardır. Bu tepede, Sömürkent'in hâkimi, krallar kralı, padişahlar padişahı Dümdük Hazretlerinin sarayı vardır. Dümdük Hazretleri bu sarayda, has kullarıyla birlikte yaşar. O yüce tepede, ulular ulusu Dümdük Hazretlerinin sarayından başka hiçbir konut yoktur. Sömürkent'in evleri, bu ulu tepenin eteklerinde tepeyi çepeçevre kuşatmıştır.

Sömürkent'ten, Dümdük Hazretlerinin sarayına çok dik bir yokuştan çıkılır. Bu öyle dik bir yokuştur ki, her babayiğit, bu yokuşa tırmanmayı göze alamaz.

Dümdük Hazretlerinin kulakları çok, ama çok duyarlıdır; öyle ki, Sömürkent'teki bir topal karıncanın iniltisini bile duyar.

Dümdük Hazretlerinin gözleri de çok duyarlıdır; öyle ki, Sömürkent'in kurak ve verimsiz kırlarında, toprağın beş kulaç derinliğindeki bir köstebeğin olmayan gözlerini bile görür.

Sömürkent hâkimi Dümdük Hazretlerinin sarayının bulunduğu tepenin eteklerini sarmış olan gecekondularda, kulübelerde, barakalarda, izbelerde yaşayan bütün yoksullar, bütün işlerinin yapılmasını, bütün dileklerinin olmasını, bütün isteklerinin yerine gelmesini Dümdük Hazretlerinden bekler, herşeyi ondan umarlar. Bunun için de durmadan Dümdük Hazretlerine gece gündüz dua ederler.

Sömürkent'in en dış ucundaki gecekonduların taa uzağında, üstü akar, altı kokar, tek odalı bir gecekonduda Hiçyok adında, çok yaşlı, çok yoksul, çok hastalıklı bir kişi kendi başına yaşamaktaydı.

Amansız bir kıştı. Sömürkent'in bütün gecekonduları kar altına gömülmüştü. Evlerin bacalarından duman bile tütmüyordu. Ama ulu tepedeki Dümdük Hazretlerinin sarayının bacalarından çıkan dumanlar göklere yükseliyordu.

Geceyarısıydı. Zavallı Bay Hiçyok açtı, hastaydı, kırk yamalı hırkasının içinde, delik deşik, yırtık pırtık ve kirli abasının altında soğuktan tir tir titriyordu. Neredeyse donacaktı soğuktan.

Bay Hiçyok, abasının içinde büzülerek, ulu krallar kralına şöyle seslendi:

-Ey yüce Dümdük Hazretleri! Sen herşeyi görür ve duyarsın... Elbet, benim de dişsiz çene kemiklerimin soğuktan nasıl birbirine vurup zangırdadığını duymaktasın... İstersen neler yapmazsın... Ey büyük, ey ulu Dümdük Hazretleri, beni kurtar soğuktan...
Bay Hiçyok sözünü daha yeni bitirmişti ki, gecekondusunun çürük çarık kapısı güm güm vurulmaya başladı. Büyük umuda kapılan Bay Hiçyok, "Hah, sesimi duydu Dümdük Hazretleri, işte bir iyilikseveri yardımıma gönderdi!" diye sevindi. İnliye inliye kalktı yerinden, gitti, kapıyı açtı. İçeri bir insan azmanı daldı ki, palabıyığının iki sivri ucuna iki adam asılsa taşır.
- Bana örtünecek bir şey ver de surda yatayım... dedi.
Bay Hiçyok,
- Benim de örtüneceğim yok, diye inleyince, arkasından kovalayan candarmadan kaçıp kurtulmuş olan haydut,
- Haaaayt! diye yeri göğü 'inleten bir nağra savurup korkudan yere yığılmış olan Bay Hiçyok'un üstünden abasını, sırtından hırkasını sıyırıp aldı, bunları örtündü, yan gelip yattı ve horlamaya başladı.
Yarıdan çok çıplak kalmış olan Bay Hiçyok'un kemikleri sabaha dek birbirine çarptı. Gün ağarırken haydut, abayı, hırkayı da alıp savuştu.
Bay Hiçyok, açlıktan ölmek üzereydi. Son kalan bir baş soğanla bir tutam tuzundan başka yiyeceği yoktu. Ama günlerdir hep soğan yemekten bıkmıştı, artık soğanı hasta midesi götürmüyordu. İki elini Yüce Tepeye doğru açıp,
- Ey koca Dümdük Hazretleri, sen ki daha yumurtadan çıkmamış sineğin gözünün rengini bile görürsün, sen ki daha yumurtadan çıkmamış bülbüllerin şakımalarını bile duyarsın, elbet beni de görüyor, açlıktan kuruyan barsaklarımın nasıl guruldadığını da duyuyorsun.
Demeye kalmadı, gecekondunun kapısı güm güm dövülmeye başladı. Bay Hiçyok yetişip açmasa kapı kırılacaktı. Bay Hiçyok, büyük umutla, sürüklene sürüklene gidip kapıyı açtı. İçeriye önce bir nağra, sonra da nağrayı atan eşkıya daldı.
- Ulan moruk, çabuk bana yiyecek çıkar! diye gürledi.
Bay Hiçyok,
-Bir lokma yiyeceğim yok... diyecek olduysa da, haydut, kafasına bir yumruk indirip palasını kınından sıyırınca, bir baş soğanla bir tutam tuzunu haydudun önüne koyup,
- Buyur yiğidim, afiyetle ye, şeker bal olsun... dedi. Haydut, ziftlenip savuştu.

Bay Hiçyok'un cıgarasızlıktan başı dönüyor, gözleri kararıyordu. Tabakasının dibinde kalmış tütün kırıntılarını, tozlarını toplayıp gazete kağıdıyla bir cıgara sardı. İki elini Ulu Tepeye doğru açıp,
- Ey büyük Dümdük Hazretleri, artık bana acı da yardım et, cıgarasızlıktan gözlerim kararıyor... derken kapı yıkılırcasına dövülmeye başladı. İşte en sonunda Dümdük Hazretleri onu görmüş, sesini duymuş ve bir yardımcı göndermişti. Ayaklarını sürüye sürüye büyük bir umutla gidip kapıyı açtı. Bir sarhoş yalpalayarak içeri dalıp,
- Ulan moruk, kafam tuttu, çabuk bir cıgara ver diye bağırdı.
Bay Hiçyok, cıgarasını saklamak isterken sarhoş zorla elinden cıgarayı aldı. Sarhoşun kızgınlığı geçmemişti.
- Cıgaram yok diye bana yalan söylersin haa!.. Bay Hiçyok'u bir şamarda yere yıkıp kibritinin
aleviyle, kavlamış, eski kulübenin çürük tahtalarını tutuşturmaya başladı. Birden kulübeyi alevler sarınca, keyifle cıgarasını tüttüren sarhoş da savuştu gitti.
Yerdeki Hiçyok, zorlukla kendini alevlerden dışarı atıp yanmaktan kurtuldu. Karların üstünde inliyordu. İşte burada donarak ölüp kalacaktı. Sesinin gittikçe zayıfladığını, uzaktan Dümdük Hazretlerine duyuramadığını düşündü. Son gücünü toplayıp kalktı, yollara düştü. Saraya gidip Dümdük Hazretlerinin ayaklarına kapanacak, yardım dileyecekti. Ama o dimdik yokuşu çıkmasıolanaksızdı. Soluk soluğa düşüp kalkıyor, karların içinde debelenip yuvarlanıyordu. Yokuşun ancak üçte birini tırmanabilmişti ki, yere kapaklandı, karların üstüne düşüp kaldı. Artık ölüyorum, diye geçirdi içinden... Zorlukla iki sıska elini saraya doğru kaldırıp,
- Ey kralların kralı Dümdük Hazretleri... Elbet sesimi duyuyorsun, huzuruna gelecek gücüm kalmadı. Sen her istediğini yaparsın, bana bir taşıt gönder de yanına varayım... dedi.
Demesiyle bir de geriye dönüp baktı ki, yokuşun alt başında bir adam, bir atı yedeğine almış kendisine doğru geliyor. Demek, en sonunda Dümdük Hazretleri, ona bu adamla bir at gönderiyordu. Bay Hiçyok'un bumburuşuk yüzü güldü, sönük gözleri parladı. Atla gelen adam yaklaşınca, atın arkasında bir de tay olduğunu gördü.
Yedeğinde at olan adam, yanına gelince, yerde yatan Bay Hiçyok'a bir tekme sallayıp,
- Kalk len, ne yatıp duruyorsun orda yan gelmiş... dedi.
Bay Hiçyok zorlukla kalktı.

-Al şu tayı sırtına dürzü...
-Aman...
-Amanı yok, şimdi bitiririm seni... Tay yeni doğdu, yazıktır hayvana... Al sırtına da yokuşu çıkart...
Tayı Bay Hiçyok'un sırtına yükleyip ver etti kamçıyı... Bay Hiçyok tayın ağırlığıyla tökezledikçe kafasına gözüne kamçı iniyordu. Ihlaya oflaya tayı çıkardı tepeye. Yere yıkıldı. Adam da tayını, atını alıp gitti.
Nah işte, Dümdük Hazretlerinin sarayı karşıdaydı, güneşten ışıl ışıl parlıyordu altın kapısı, gümüş duvarları... Beş on adım ötedeydi. Ama Bay Hiçyok, kıpırdayamıyordu bile...
Dümdük Hazretlerinin has kullarından biri saraydan çıktı. Yerde karlar içinde yaşlı birinin inlediğini görünce ona yaklaşıp,
-Belli ki, yorgunsun, açsın, hastasın... Burda donup kalacaksın... Ne diye Dümdük Hazretlerine yalvarıp sesini duyurmuyorsun? dedi.
Bay Hiçyok, başını zorlukla adama çevirip acı acı güldü.
Adam,
-Ne yani? dedi, ne demek istiyorsun? Dümdük Hazretleri sesini duymaz demeye mi getiriyorsun?
Bay Hiçyok,
-Yoo, dedi, duyar, duyar... Duymaz olur mu hiç? Duymasına şıp diye duyar da, ama lafı hep tersinden anlıyor...

BEN DE SENİN

Sultan Selâmet-i Sâlis ve andan sonra tahta cülus eyleyen oğlu Sultanahmet-i Halis'in zaman-ı saltanatlarında Meymenetullah Netamettin Efendi namında gayetle vefakâr bir zat var idi, bahs-i vefada bir emsalini tarih kaydeylememiş idi. Ol rütbe vefalı bir zat idi ki, daim Vefa semtinde kaim ve Vefa'da kâin bir hanede sakin idi. Vefakârlığı sebebi ile, sinni altmışbeşi mütecaviz olduğu halde herhan-gibir mesleke sülük eyliyememiş, ailesinin maişetini dahi teminden âciz, son derecede naçiz, ve pederden mevrus emlâki haciz, fülüs-i ahmare muhtaç denilse caiz ve fakat haksıza karşı mütecaviz, haklıya borç verir bilâ faiz, bir garip ki-mesne idi. Zira, ekâbir-den, erkân-ı askeriyye ve gerek erkân-ı mülkiyyeden veya erkân-ı harbiyyeden, vüzeradan, Ömerağadan, Bab-ı meşihatten, Bab-ı âliden ve Bab-ı saniden, hulasaten çark-ı umur-u devleti tedvire memur zevattan herhangibir kimesne gözden düşse veya azledilse veya nefyedilse veya tardedilse veya nikbete uğrasa, Netamettin Efendi ömründe yüzünü dahi görmediği bu zatın derdi ile hemdert ve bu dert ile gayet sert ve son derecede mert ve emsali nadide bir fert idi ve haza sapına kadar Osmanlı olup elem-i diğer ile ciğeri çark ü çâk, son derecede elemnâk ve nihayet helak olur, kalbi pâk, haklının pâyine hâk bir zat idi. Sultan Selâmet-i Sâlis hazretlerinin (Salla elliyi Aliye vesselam vessepet) devr-i saltanat-ı seniyyelerinde, padişah gayetle hadidülmizaç ve nâkabil-i imtizaç olması hasebi ile yevmiye bir kaç vezir, bir kaç kadı, bir kaç kazasker ve alelekser bir kaç müşir azleder idi. Meyme-netullah Netamettin Efendi ise, rikkat-i kalbi sebebi ile, daha evvel yüzlerini görmemiş olduğu bu mazul ve menkûp zevat-ı kiramı hanelerinde ziyaret ile anları teselli eyler idi. Mazul ve menkûp zevatı ziyaret ile imrar-ı evkat eylediğinden hiç kâr ü kisbi olmaz, beş pare dahi kazanamaz idi. Meymenetullah Netamettin Efendinin bu hareketlerinde zerrece tabasbus ve riya olmadığı aşikâr idi ki, zira mansıp ve makam sahiplerinin yanına asla takarrüp eylemez ve ancak anlar makam ve mevkiden düşüp teselliye muhtaç idüğün ve ancak ol zaman beyan-ı tesliyyet için şitap eyler idi. Ve müraîden ve mütebasbıstan ve dalkavuk güruhundan begayet müteneffir idi. Ve hatta müver-rih-i meşhur Cimşit Paşa, Tarih-i Cimşit'de Meymenetullah Netamettin Efendiden bahisle zikreder ki:

Küçük Halim Paşa İngiliz muhibbi olmakla, Büyük Selim Paşa Rus muhibbi olmakla ve Ortanca Halis paşa ile, İrikıyım Muhlis Paşa Alman

muhibbi olmakla meşhur-u benam idiler. Padişah, her kimden dış yardım alacak ise, yani siyaset-i hariciye icabı bu paşalardan birini sadrazam nasbeyler, andan evvelkini ise derhal azleyler idi. Bu sebeple harici siyaset ya Halim, Selim Paşa elinde halim selim gider, ya Halis Muhlis Paşalar elinde halis muhlis halt edilir idi. Zamanın siyaseti ol rütbe allak ve rüzgâra tâbi idi ki Küçük Halim Paşa sekiz kere, Büyük Selim Paşa yedi kere, Ortanca Halis Paşa sekiz kere ve İrikıyım Muhlis Paşa ise altı kere sadrazam olmuş ve azledilmişler idi. Sultan Selâmet-i Halis hazretlerinin (salla elliye Aliye vesselam vessepet) ömrü vefa eylemedi-ğinden işbu rakkamları daha fazla tezyide muktedir olamamış idi.
İngiliz muhibbi küçük Halim Paşanın yedinci kerre sadaret mührü teslim alınarak mazulen Acıbadem'deki köşkünde ikamete memur edildiği gün, Ceride-i ahval'de havadisi okuyup öğrenen ve azim bir teessüre gark olan Netamettin Efendi, paşa-yı mumaileyhin menkûbiyyetine insafı elvermeyip, daha evvel ancak ismini duyup cismini dahi görmediği Küçük Halim Paşayı teselli zımnında şitap ile Acıba-dem'e azimet eyler iken, yolda bir kaç kendini bilmez abazan tarafından (Hafazanallah) derdest ile, sarığı, kavuğu, kuşağı, çarığı soyularak zavallı Netamettin Efendi anadan üryan, bilâ sarık ve bilâ çarık ve bilâ çakışır ve bilâ çamaşır bırakılıp bir ahlat ağacına i bağlanarak ıslatılmış ve Netametin Efendi dahi altını ; üstünü ıslatmış idi. Bu fiil-i şeni'i ikaı dillere destan ;
edilmiş idi.
Ve hâttâ şair-i meşhur Nebati'nin bu vak'ayı imaen şu tarihi düşürdüğü de Tarih-i Cevcet'de mezkûrdur Beyit, âtidedir:
Hiç insaf kalmamış benî âdemde, Âdemi şeyderler Acıbadem'de... Küçük Halim Paşa, Meymenetullah Netamettin Efendinin bu kadirşinaslığından ziyadesi ile mütehassis olmuş idi ve Her gün Netamettin Efendinin ziyaretinden begayet mahzuz olarak, "Ey Netamettin Efendi, ben seni mukaddem tanımalı ve zaman-ı sadaretimde bilmeli idim. Vah hayfa ki, şimdi elimden bir faide gelmez, eyvah!.. Senin kadr ü kıymetin bilmedik ve seni mukaddem tanımadık..." der ve mükedder olur, bilâhare, "Amma ki bir dahi mühr-ü sadareti ihraz eylediğimde sen benim en aziz refikim, yâr-ı vefakârım olacaksın, her dileğin icra kılınacaktır," deyu ilâve eyler idi. Netamettin Efendi dahi cevaben, "Kulunuz in-am ve ihsan için tasdi' eylemiş değilim, sizin mevcudiyetiniz bize kâfi ve vâfidir," der ve Küçük Halim Paşayı son derecede mahzuz kılar idi.

Sultan Selâmet-i Sâlis Hazretleri, eski harici dostların gerek borç vermemesi ve gerekse krediyi azaltması üzerine yardım menbaının tebdili lüzumuna kani olarak, sadaret mührünü Küçük Halim Paşaya teslim ile paşayı mumaileyhi sekizinci kez sadarete getirmiş idi. Sadrazam Küçük Halim Paşa ise, sadarete mübaşeretinde iptida yâr-ı vefakârı olan Meymenetullah Netamettin Efendiyi davet idüp hangi mevki ve makamı arzu eylediğini sual ile makam-ı saltanat ve nıevki-i sadaretten başka bütün devlet mevkilerinin kenduye açık olduğunu bildirdi ise de, Netamettin Efendi kemal-i edep ile bütün teklifleri red ile, "Benim asla bir matlubum yoktur, sağlığınıza duacıyım," dedi. Ve fakat Sadrazam tatmin olmayıp, "Netamettin Efendi biraderim, bir talepte bulunup beni memnun ediniz," deyince ol zaman Netamettin Efendi dahi, "Mâdamâ ki sizi memnun eylemek vazifemdir; öyle ise hususi ve resmi cümle ziyafetlerinizde bendenizi yanınıza davet ile kulağıma eğilip, anama avradıma, sulbüme ve sülâleme ve ahfadıma ve ecdadıma ve avradıma ve cümle sülâleme gayetle ağır küfrederseniz, bu lûtfunuz bana kâfidir," dedi. Sadrazam Küçük Halim Paşa dahi bu cevaba hayretle, "Aman Netamettin Efendi, teklifim ciddi olup, neden böyle söylersiz, malûmum değildir; ben sana asla küfrede-mem," dedi. Netamettin Efendi ise, "Küfretmezseniz başkaca bir talebim olamaz," deyince, sadrazam dahi refik-i şefikini memnun etmek için, her ziyafette kulağına eğilip küfretmeyi bilmecburiyye kabul eyledi ve badehu hangi vakit bir ziyafet olsa, ziyafetin ortasında Sadrazam Küçük Halim Paşa, Netamettin Efendiyi yanına davet ile, kulağına, "Ulan Netamettin, ben senin ananı, avradını, ben senin yedi gelmişini geçmişini, ben senin ebeni bebeni, ben senin eşikte-kini beşiktekini..." diye Netamettin Efendinin talebine muvafık şekilde gayetle ağır küfrederek, bundan da müteessir ve mütekeddir olur, dost hatırı için bu ezaya tahammül eder idi.

Netamettin Efendinin ise, sadrazamın kulağına eğilip her küfredişinden sonra orda hazır bulunanlar nezdinde itibarı, haysiyyeti, şerefi gittikçe tezayüt ve tereffü eyliyor, ve şöhreti her ziyafetten sonra biraz daha memleket sathına yayılıyordu. Sadrazam hazretleri ile kulak kulağa verip gayet mahremane konuşan ve sadrazamın sırdaşı olan bir zatın siyasi, ticari ve iktisadi muhitte ve ecnebi mehafilde fevkalâde itibarı olduğundan birçok mesail kenduye arz ediliyor ve Netamettin Efendi dahi bu vaziyetten müstefit olarak servet ü samanını, emval ü emlâkini tezyide devam eyliyor idi. Bir zaman geldü ki, Netamettin Efendinin gerek nakden ve gerekse malen servetinin mecmuu, hazine-i devletten dahi ziyade olmakla, Sultan

Selâmet-i Sâlis hazretleri (Salla elliyi Aliye vesselam vessepet) dahi Netamettin Efendiden yüksek faizle istikrazda bulunur ve Netamettin Efendinin himmeti ile bütçede muvazene temin olunur idi ve Netamettin Efendinin gayrı, servet idharına ve sadrazamın dostluğuna ihtiyacı kalmamış idi. Gene bir gün düvel-i ecnebiyye süferasına verilen bir umumi ziyafette, es-na-yi teamda, Sadrazam Küçük Halim Paşa bermutad, aziz arkadaşı Netamettin Efendiyi yanına davet ile, kulağına eğilip, "Ulan Netamettin, ben senin karını, kızını, kısrağını..." deyu küfre mübaşeret eylediğinde, gayrı hiçbir yardıma ihtiyacı kalmamış bulunan Netamettin Efendi dahi, hem de sadrazam hazretlerinin kulağına eğilmeden, o kadar sefir süfera, vezir vüzera arasında alenen ve cehren, "Sadrazam gibi, ben de senin ananı, avradını, kızını kısrağını, ebeni bebeni..." deyu başlayıp yirmi dakika devamla küfredince, Sadrazam Küçük Halim Paşa dahi, "Ben buna müstahak oldum Netamettin Efendi... Buyrun, benim değil, senin hakkındır," deyu Sadaret mührünü Netamettin Efendiye tevdi eylemiş ise de, Netamettin Efendi dahi tenezzül etmeyip, "Bu mührün madenini beğenmedim, ucuz mal istimal eylemem," deyu anı red ile Küçük Halim Paşayı hacil eyledi.

O tarihlerde ne mübarek ve muhterem namussuzlar var idi, hey gidi hey... Temmet.

YANBASTI FETTAH PAŞAZADE

Hangi padişahın pek iyi bilemiyorum, artık hangisininse, diyelim Sultan İkinci Bilmemkim'in, Yanbastı Fettah Paşa namıyla maruf bir başmabeyincisi varmış. Yanbastı Fettah Paşa başmabeyinci ama devletin her işi ondan sorulurmuş. İtalya'yla padişahın arasını bulan oymuş; sonra İtalya'yla siyasi ve ticari münasebetleri o kadar iyi yoluna koymuş ki, İtalyanlar da, "Biz de eğer insansak bu kadar iyiliğin altında kalmayız," diye o zaman kendi gazetelerine yazmışlar. İtalyan kralı da Yanbastı Fettah Paşaya İtalya'nın en yüksek nişanını göndermiş. Nişan merasiminde İtalyan sefiri, Yanbastı Fettah Paşaya iki memleket arasında kurduğu iyi münasebetler için, yüzde on komisyona razı olup olamayacağını gizlice sorunca, gayet namuslu bir adam olan Fettah Paşa,

"Siz galiba beni Hariciye Nazırı sandınız," deyip İtalyan elçisini bozarak yüzde ona katiyen tenezzül etmeyeceğini sezdirmiş. Bir başka gün, Paşanın konağında bir ziyafette İtalyan elçisi pazarlığa oturmak isteyince de, "Katiyen pazarlık istemem. Almanlar yüzde kırk verdikleri halde güzel hatırınız için ben sizi tercih ettim. Sonunda bana böyle mi yapacaktınız? Çok teessüf ederim; bu gibi sözler hissiyat-ı vatanperveranemi rencide eder, katiyen hazmedemem!.." diye bağırarak sefiri iyice bozmuş. İtalyan sefiriyle Fettah Paşa arasındaki bu konuşma, Fettah Paşanın konağındaki ziyafet masasında geçiyormuş. Paşa sözünün sonunda İtalyan sefirine, "Hazmedemem!" diye bağırınca karşısında el pençe duran sofracıbaşı, yediği yemekler paşa hazretlerinin midesine oturdu sanıp koşarak, böyle zamanlarda hep yaptığı gibi, bir şişe karbonatı getirip, "Buyrun Paşa'm!" diye uzatmış...

Yanbastı Fettah Paşa avucuna boşalttığı karbonatı bir bardak suyla içtikten sonra geğirmeye başlayınca biyandan, "Estağfurullah!" çeker, biyandan da İtalyan sefirine,

-Affedersiniz ekselans, sinirlendiğim zamanlar böyle olurum: Hissiyat-ı milliyem galeyana gelince midemde de galeyan başlıyor... demiş.

Siz gençler maalesef tarihimizin bu yanlarını bilmezsiniz, Mahmut Bey oğlum, eskiden gayet cela-letli ve celadetli paşalarımız vardı; ben bir kısmına yetişmişimdir. Koca bir İtalyan sefirine böyle bir laf söylemek, ne demek? Sonra Mahmut Bey oğlum, Yan-bastı Fettah Paşa ziyafet sofrasında İtalyan sefir-i kebirini kalp beşlik gibi bozarken, sefirin yanında da İtalya'nın şark işleri mütehassısı bulunuyormuş. Bu mütehassıs, Yanbastı

Paşanın bu jestinden ne demek istediğini derhal anlayarak, sefirin kulağına eğilip bi-şeyler fısıldamış. Sefir de gülümseyerek tercümanına, "Sorunuz bakalım: Yüzde on hakları baki kalmak şartıyla, Paşa hazretleri arsalarından hangisi üzerine bir köşk kurulursa memnun kalırlar?" demiş. Yanbastı Fettah Paşa da, torunu Sarsak Mecdi'ye kaldığını söylediğim o köşk var ya, işte o köşkün yerini tarif edip, "O arsa münasiptir," demiş. İtalyanlar sonradan bir de tahkik etmişler ki Yanbastı Fettah Paşanın yerini söylediği deniz kıyısındaki arsa kendisinin değil... Tabii mecbur olmuşlar, evvela arsayı satın alıp sonra da üstüne köşkü yaptırmaya... Bak oğlum bak, sen o zamanki siyaset adamlarımızın ferasetine bak... İşte siyaset diye ben buna derim; Paşa enayi mi kendi arsalarından birini söylesin. Heriflere hem en güzel yerdeki pahalı arsayı kendi namına satın aldırtıyor, hem de üstüne köşk kurdurtuyor. Üstelik o arsa da kendisinin değil, ikinci harem ininmiş. Yani anlayacağınız efendi oğlum, siz şu siyasete bakın, Yanbastı Fettah Paşa ikinci karısının malı olan arsayı, parasını İtalyanlara verdirterek, kendine aldırtıyor. O zamanın insanları başkaymış... Şimdi bizde Yanbastı Fettah Paşa gibi bir kaç paşa olsa, bak o zaman gör. Evet var, şimdi de var ama, ne de olsa eskileri başka... Bugünküler eskilerin eline su dökemezler.
Evet, biliyorum, siz Betül Hanım hakkında malumat almak, izini bulmak istiyorsunuz. Ben de size onun için anlatıyorum ya bunları. Çünkü Merhum Sarsak Mecdi ile Lokum Betül'ün evlenmelerinde ve hatta Mecdi'nin ölümünde bu köşkün çok mühim rolü olmuştur.
Uzatmayalım efendim, İtalyanlar evvela arsayı Yanbastı Fettah Paşanın ikinci hareminden Paşa namına satın alıp, sonra da üstüne köşkü kuruyorlar ve köşkün altın anahtarını başmabeyinciye teslim ediyorlar. Siz Yanbastı Fettah Paşanın köşkünü bilir misiniz? Demek bilmiyorsunuz... Mutlaka gidip görün; zaten Betül Hanımın izini bulmak için nasıl olsa köşke gideceksiniz ya... Gayet geniş lebiderya bir arsa üzerindedir ama, denizin kıyısında olmadığından yalı sayılmaz. Koru içinde dillere destan bir köşktür evladım... Allah sizi inandırsın, hela taşlarına, mermerlerine, fayanslarına ve aynalarına kadar herbir şeyi İtalya'dan getirilmiştir. Hatta bizde o zamanlar alafranga kiremit imal edilmediğinden, köşkün kiremitleri bile İtalya'dan getirilmiştir, derler. Tavanları ve duvarları kamilen yağlıboya nakış, resim ve altın yaldızlı tezyinattır ve bunları da İtalya'dan getirtilen nakkaşlarla ressamlar yapmışlar. Sarsak Mecdi, nur içinde yatsın, benim çocukluk arkadaşım olduğundan köşkü gayet iyi bilirim... Hey gidi günler, hayatım bu köşkte geçti evladım. Evet, şimdi de zamanın ileri gelenleri

gayet muazzam ve saraylar misali binalar, iş hanları inşa ettiriyorlar, velakin bunları kendi paralarıyla yaptırıyorlar. Anlattığım tarihin büyükleriyse, milletin on parasına dokunmaz ve bir siyaset dolabı çevirerek kendi köşklerini bile ecnebilere yaptırırlardı; nur içinde yatsınlar... Helasının taşları bile halis İtalyan mermeri, renkli mermerler... İtimat ediniz oğlum, insan heladaki o mermerlere şey etmeye kıyamazdı. Hatta sonradan İtalya'yla münasebetlerimiz bozulunca, Yanba^stı Fettah Paşa gazaba gelirmiş de, affedersiniz, "Ben böyle dostluğun da, anlaşmanın da içine..." diye kızarak taşları İtalya'dan getirtilmiş helaya sık sık koşarak, o güzelim helada bir güzel hırsını çıkardıktan sonra ancak teskin olurmuş. Ben tanıyamadım, velakin çok vatanperver bir zat imiş. Allah gani gani rahmet eylesin.

AH BİZ EŞEKLER

Hikâye, yurdumuzda basın ve söz hürriyetinin, yalnız kâğıt üstünde yazılı bir süs olarak bırakıldığı, aydınların konuşamaz duruma getirildiği günlerde, halkı bu duruma düşüren ve gerçekleri ancak kendi başları belaya girince söylemeye çalışıp da, artık söyleme olanağı da bulamayan kara aydınları yermek için yazılmış ve yine o günlerde yayımlanmıştır. (1958)

Ah, biz! Ah biz eşekler!.. Biz eşek milleti de eskiden, siz insan milleti gibi konuşurmuşuz. Bizim de kendimize göre bir dilimiz varmış. Konuşmamız, müzik denli güzel, uyumlu, kulağa tatlı gelirmiş. Ne güzel konuşur, ne türküler söylermişiz. Biz eşek olduğumuzdan, sizler gibi insanca değil, eşekçe konuşurmuşuz. Ama eşekçe, yumuşak, tatlı, uyumlu zengin bir dilmiş.

Biz eşek milleti eskiden, şimdi olduğu gibi anırmazmışız, sonradan anırmaya başlamışız.

Şimdi, biliyorsunuz, bütün isteklerimizi, duygularımızı, algılarımızı, acılarımızı, sevinçlerimizi, birbirimize ve siz insan efendilerimize anırarak anlatmaya çalışıyoruz. Anırmak nedir? "Aaaa-ii, Aaaa-ii" diye arka arkaya bir kalın, bir ince, ağızdan iki uzun heceli ses çıkarmak. Anırmak işte bu... Bizim o zengin dilimiz, şimdi kala kala, bu iki heceli tek sözcüğe kaldı. Bir yaratık, bütün duygularını tek sözcükle nasıl anlatabilir!..

Nasıl olup da o zengin eşekçe ölmüş, bir ölü dil olmuş, sonra biz eşekler anırmaya başlamışız; bunu merak etmiyor musunuz? Merak ediyorsanız anlatayım. Kısacası, bizim dilimiz tutulmuştu. Korkunç bir olayla aklımız başımızdan gidip de, dilimiz tutulunca eşekçeyi tüm unutmuşuz. O günden sonra da yalnız anırarak, iki uzun heceyle bütün duygularımızı anlatmaya çalışmışız.

Biz eşeklerin dilimizin tutulması, epeyce eski bir olaydır. Eski kuşaktan bir yaşlı eşek varmış. Bir gün, bu eski kuşaktan yaşlı eşek, kırlarda tek başına otla-maktaymış. Hem otlar, hem eşekçe türküler söylermiş. Birara burnuna bir koku gelmiş; ama güzel bir koku değil, kurt kokusu...

Eski kuşaktan eşek, burnunu yukarı dikip, havayı derin derin koklamış. Hava, keskin keskin kurt kokuyormuş.

Yaşlı eşek,

-Yok canım, kurt değildir... diye avunup otlamaya başlamış. Kurdun kokusu gittikçe artıyormuş. Belli ki kurt yaklaşıyor. Kurt yaklaşıyor demek, ölüm geliyor demek...

Eski kuşaktan eşek,
-Kurt değildir, kurt değildir... diye kendini avutmuş. Ama kurdun kokusu da gittikçe ağırlaşıyor. Yaşlı eşek, hem korkuyor, hem de oralı değilmiş gibi görünerek, kendi kendine,
-İnşallah kurt değildir. Kurt buraya nereden gelecek, nereden beni bulacak?., diyormuş.
Böylece kendi kendini avutmaktayken kulağına sesler gelmeye başlamış. Ama güzel ses değil, kurt sesi... Yaşlı eşek kulaklarını dikip sesi dinlemiş; evet kurt sesi...
Gönlü bir türlü kurdun gelmesine razı olmadığından,
- Yok canım, bu ses kurt sesi değil, bana öyle geliyor... der, otlamaya devam edermiş. Ama ses de gittikçe yaklaşıyor... Eski kuşaktan eşek yine avunurmuş:
-Kurt değildir, hayır kurt sesi olamaz!..
O korkunç ses, büsbütün yaklaşmış. Eşek kendi kendine söylenirmiş:
-Yok, yok... Dilerim bu kurt olmasın... kurdun başka işi yok da, buraya mı gelecek!..
Bir yandan da yüreğini korku sardığından gözü çevresindeymiş. Bir de bakmış; karşı dağın tepesinde, sisler, dumanlar içinde bir kurt...
-A-ah, demiş, bu benim gördüğüm, kurt değil, başka bir şey...
Başını otlara sokmuş.
- Bana öyle geldi galiba, hayal gördüm. Evet, evet, hayal olacak...
Sonra, çalıların arasından koşan kurdu görünce, korkusu artmış. Ama kurdun gelmesini hiç istemediğinden, yine kendini kandırmaya çalışıyormuş:
- Kurt değildir, inşallah değildir. Başka yer kalmadı da burasını mı buldu gelecek?.. Gözlerim iyi seçmiyor da ondan... Çalıların gölgesini kurt sandım.
Kurt yaklaşmış. Aralarında eşek adımı ile üç dört yüz adım kalmış.
Eski kuşaktan eşek,
-Aman Tanrım, yoksa bu gelen gerçekten kurt mu?.. Hayır, olamaz. Olmamalıdır. Ah... Yok, yok, kurt değil... diye inlemeye başlamış.
Kurtla aralarında elli adım kalınca o yine avunuyor muş: - Şu karşımda gördüğüm yaratık kurt değildir inşallah... Canım, ne diye kurt olsun... Belki devedir, belki fildir, belki de başka bir şey, belki de hiçbir şeydir. Ben de her şeyi kurt görmeye başladım.

Kurt sırıtarak yaklaşmış yaklaşmış. Aralarında ancak bir kaç adım kalınca, yaşlı eşek,
- Biliyorum, bu gelen kurt değil, evet kurt değil, ama ben şuradan azıcık uzaklaşsam kötü olmaz... demiş.
Başlamış yürümeye. Başını geri çevirip bakmış, kurt sırıtarak, ağzının suları akarak arkasından geliyor. Eski kuşaktan eşek yakarmaya başlamış:
- Ulu Tanrım, bu gelen kurt bile olsa, kurt olmasın, ne olur... Kurt değil canım, ben de boşu boşuna korkuyorum.
Böyle deyip adımlarını açmış. Kurt da onu izliyormuş.
Kart eşek koşmaya başlamış. Kurt da onun ardından koşmuş... Eşek,
-Ah, ben de ne budalayım... diyormuş. Yaban kedisini kurt sanıp kaçıyorum. Hayır, kurt değil...
Ayaklarının var gücüyle kaçıyor, bir yandan da içinden şöyle geçiriyormuş:
-Kurtsa da kurt değildir... İnşallah değildir. Yok canım, ne diye kurt olsun...
Başını çevirip arkasına bakmış, kurdun gözleri ışıl ışıl yanıyor. Eşek dörtnala kaçar, hem de,
-Vallahi de kurt değil, billahi de kurt değil... Allah belamı versin ki kurt değil... diye söylenirmiş.
Eşek kaçmış, kurt kovalamış. Kuyruğunun dibinde, kurdun kızgın kızgın solumasını duyunca, yaşlı eşek kendi kendine,
-Bahse girerim ki bu kurt değil... Kuyruk altımda solumalarını duyduğum bu yaratık kurt olamaz... diye söyleniyormuş.

Kurdun ıslak burnu, eşeğin apış arasına değince, yaşlı eşek de sıfırı tüketmiş. Bir de başını çevirip bakmış; kurt üstüne atıldı atılacak... Artık adım atacak gücü kalmayan kart eşek, kurdun sert bakışları altında kıpırdayamaz olmuş, oracıkta kalmış. Kurdu görmemek için gözlerini yumup,
- Kurt değil canım boş ver... İnşallah değildir. Sanki ne diye kurt olsun... diye kekelemiş.
Kurt, sağ kabasına bir pençe atınca, oracığa yıkılan eşek,
- Biliyorum, biliyorum, sen kurt değilsin. Arkamla oynama, gıdıklanıyorum. El şakasını da hiç sevmem... demiş.
Azgın, aç kurt keskin dişleriyle eşeğin sağrısını ısırmış, budundan büyük bir parça koparmış. Can acısıyla yere yıkılan eşeğin birden dili tutulmuş. Bildiği eşekçeyi, korkudan unutmuş. Kurt boynuna, gerdanına saldırmış. Eşeğin heryanından kanlar fışkırmaya başlamış. İşte ancak o zaman eşek,

-Aaa kurtmuş... Aaa o imiş... Aaa, o imiş!... diye bağırmaya başlamış.
Kurt onu parçalar, o da dili tutulduğundan, yalnız,
-Aaa, o imiş... Aaa, oo-ii... Aaa-iii... Aaa-iii... diye bağırır, inlermiş.
Kurdun dişleriyle parçalanan eski kuşaktan eşeğin dağı, taşı inleten son sözlerini bütün eşekler duymuşlar:
-Aaaa-iii, aaa-iii...
İşte o günden sonra, biz eşek milleti, konuşmasını, söyleşmesini unutmuşuz; her duygumuzu, her düşüncemizi, anırtıyla anlatmaya başlamışız. O eski kuşaktan eşek, tehlike kuyruk altına girinceye dek, kendini avutup, kandırmamış olsaydı, bizler de konuşmasını bilecektik.
Ah biz eşekler, ah biz eşek milleti... Aaaa-i, aaa-i, aaaii...

DELİLER BOŞANDI

Arisontopolis devlet radyosu, akşam yayınlarında şu haberi veriyordu: "Allo allo... Sayın dinleyiciler! Şimdi aldığımız bir habere göre, şehrin en büyük akıl hastanesinden elli deli bugün kaçmayı başarmışlar ve şehre dağılmışlardır... Son dakikada alınan haberden askeri kuvvetlerin de işbirliğiyle polisin bütün arama taramalarına rağmen akıl hastalarından hiçbirinin yakalanamadığı öğrenilmiştir. Kaçanlar en azılı akıl hastalarıdır. Arkadaşlarının arkasından kaçmak isteyen öbür akıl hastalarıyla muhafızlar arasında şiddetli bir çarpışma başlamıştır. Kaçan akıl hastaları hakkında yeni haberler alındıkça dinleyicilerimize bildirilecektir. Dannn! Haberler yayınımız bitti. Şimdi Liszt'in La Majör 2 numaralı piyano konçertosunu dinleyeceksiniz."

Radyo dinleyenler önce bunu bir temizlik tozu reklamı sanmışlardı. Herhalde radyo, ikinci haberler yayınında delilere ait haberin arkasını verirken, işi tatlı bir sürprize bağlayıp temizlik tozu reklamını söyleyecekti. Ama ikinci haberler yayınına vakit kalmadan müziğin ara yerinde yine spikerin sesi duyuldu: "Allo allo... Sayın dinleyiciler! Müzik yayınımıza ara vererek akıl hastanesinden kaçan hastalar hakkında en son aldığımız haberleri bildiriyoruz. Üç yüz hasta daha akıl hastanesinden kaçmayı başarmıştır. Kaçan akıl hastaları, içerdeki arkadaşlarına yardım ettiklerinden, zabıta kuvvetiyle deliler arasındaki çarpışma çok şiddetlenmiştir. İçerdeki deliler dışardaki arkadaşlarının yardımıyla, hastanenin üç kapısını birden zorlamaktadırlar. Kaçan delilerin ilk işi hastanenin başhekimiyle bütün doktorlarını rehin almak olmuştur. Delilerin üzerine itfaiye kuvvetleri hortumlarla su sıkmaktadır. Buna karşılık deliler, kendilerini yakalamak isteyenlerin yüzlerine tükürmek ve işemek suretiyle karşı hücuma geçmişlerdir. Şu dakikada aldığımız en son habere göre, tımarhanenin muhafız kuvvetleri, içerdeki ve dışardaki delilerin arasında kuşatılmış ve sıkışmış durumdadır..."

Radyonun delilere değgin haberi bu yolda bir süre sürdükten sonra, spiker, ara yerde alınan haberleri de sürekli bildireceğini söyledi.

Arisontopolis şehri halkının sinirleri bozulmuştu. Eğer bu bir reklamsa, doğrusu rezalet olurdu.

Radyo gibi bir kurumun bir özel ticaret reklamı yüzünden halkı heyecana, telaşa vermesi ne saçmaydı. Yoook, eğer gerçekten deliler boşanmışlarsa, Tanrı göstermesin, bu, memleketin düşman çizmesi altında çiğnenmesinden

daha korkunç bir şeydi. Radyoyu duymayanlar da duyanlardan haberi öğrenmişlerdi. Gecenin geç vakti herkes birbiriyle hep bu olayı konuşuyordu. Şehirlerarası telefonlar işlemeye başladı. Halk karakollara, daha sonra devlet dairelerine üşüştü. Haber soruyorlardı. Dördüncü, beşinci derecedeki makamlar, halkın sorusuna karşılık veremiyorlardı. Doğrusu, onları da bir korkudur almıştı. Şifrelerle üst makamlara, üst makamlar daha üst makamlara sormaya başladılar. Geceyarısma az kala, haberin doğrusu geldi: Arisontopolis akıl ve sinir hastalıkları hastanesinden bitakım delilerin kaçtığı, geri kalanların da kaçmak için zabıta kuvvetleriyle çarpıştığı doğruydu. Ama ayaklanan delilerin kısa zamanda yakalanarak, akılları başlarına getirileceği için, Ari-sontopolis'in bütün güvenlik memurları, halkı yatıştırmaya çalışmalıydılar.

Devlet radyosu, gecenin son haberi olarak halka, Arisontopolis hükümetinin şu bildirisini verdi: "Akıl hastalarının yarısından çoğu hastaneden kaçmıştır. Bir kere akıl hastanesinin dışına çıktıktan sonra, delilerle akıllılar ayırt edilemediği için, delileri akıllılardan seçip ayırmak zor olmaktadır. Hatta bu zorluk yüzünden bazı yanlışlıklar da olmuştur.

Sivil polis ekiplerinden on kişi, zabıta kuvveti şefini kaçan delilerden sanarak tımarhaneye kapamışlardır. Hastanenin idare müdürü ile belediye başkanı da yanlışlıkla tımarhaneye kapatılanlar arasındadır. Bu yanlışlık, onlara deli gömleğini giydirip, soğuk duş yapılırken anlaşılmıştır. Daha başka kimlerin yanlışlıkla tımarhaneye sokulduğu şimdilik belli değildir. Hükümet kuvvetleri delilere karşı yılmadan kahramanca çarpışmaktadırlar. Delilerle akıllılar birbirine karıştığından, ayaklanmayı bastırmakta zorluk çekilmektedir. Komşu illerden yardımcı kuvvet istenmiştir. Yarın sabaha kadar delilerin ayaklanması bastırılacaktır."

O gece şehrin yarısından çoğu uyuyamadı. Ertesi sabah erkenden halkın ilk işi gazete almak oldu. Gazetelerdeki haberler büsbütün korkunçtu. Askeri birlikler, zabıta ve candarma kuvvetleri, deli sanarak akıllıları da içeriye doldurmuştu. Tımarhanede bitek deli kalmamıştı. Hep birden boşanan deliler, kendileriyle çarpışan bütün akıllıları tımarhaneye soktuktan sonra, bunları muhafaza etmek için başlarına deli koymuyorlardı. Muhafız kuvveti olarak tımarhaneye soktukları akıllıları kullanmaktaydılar. Tımarhanenin yeni müdürü ve gardiyanları, bu delilerin kapadığı akıllılar arasından seçilmişti. Böyle olduğu halde, içerdeki akıllıları katiyen dışarı bırakmadıkları gibi, kurtarmaya gelenleri de içeri sokmuyorlardı.

Gazetelerden birinde, yeni tımarhane müdürüyle bir gazetecinin yaptığı konuşma vardı. Gazeteci yeni tımarhane müdürüne soruyordu: - Siz daha dün, delileri kaçırmamak için çalışanlar arasında değil miydiniz?
Müdür bu soruya,
- Evet, diye karşılık veriyordu.
-İçeri kapatılanların akıllı olduklarını bilmiyor musunuz?
- Biliyorum.
- Sizi buraya kim müdür yaptı?
- Deliler.
- Öyleyse, nasıl oluyor da, kendiniz de akıllı olduğunuz halde içerdeki akıllı arkadaşlarınızı dışarı bırakmıyorsunuz?
Müdür, bu soruya çok kısa ve kesin şu cevabı vermişti:
- Arkadaş, vazife vazifedir. İşte o kadar.
Yine düne kadar akıllı olan hastanenin müdür yardımcısı, gazetecinin bu sorusuna, - Beyanat vermeye yetkili değilim, diye cevap vermişti.
Başgardiyan ise,
- Söyleyeyim ama, sakın gazeteye yazmayın, sonra işimden olurum, diye rica ettikten sonra şöyle demişti: - Beni bu akıllıların başına gardiyan yapanların deli olduklarını biliyorum, ama içerdekileri yine de salıveremem. Sonra deliler beni de içeriye kaparlar. Korkarım.
Gazetecilerin yazdıklarına bakılırsa, deliler Arisontopolis şehrine yayılmışlar, hatta belediye dairesini bile ele geçirmişlerdi.
Radyo, öğle yayınında daha korkunç haberler verdi. Deliler belediye dairesinden sonra telefon, sular, elektrik ve taşıt araçları idareleri gibi, şehrin bütün can damarlarını ellerine geçirmişlerdi. Sekiz yüz seksen deliye karşı beşbin kişi çarpışıyordu. Ayrıca yardımcı kuvvetler de yoldaydı. Delilerin en büyük kazancı ve kurnazlığı, ele geçildikleri yerlerin yönetimini kendilerinden birine vermemeleri, boşuna kuvvet harcamamalarıydı. Neresini ele geçirirlerse, o yerin başına bir akıllı koyuyorlar, kendileri hiç kuvvet kaybetmeden boyuna ilerliyorlardı.
İnanılması zor ama, o günkü akşam gazeteleri, delilerin, emniyet müdürü ile şehrin başsavcısını değiştirmediklerini, yerlerinde bıraktıklarını yazıyorlardı. Bir gazete, bunun sebebini şehri baştan başa eline geçiren delilerden birine sormuş, aldığı cevabı da yazmıştı. Deli şöyle diyordu: "Günün birinde yine akıllılar duruma hâkim olur, işbaşına geçerlerse, neden başsavcıyla, polis müdürünü değiştirmeyeceklerse biz de aynı sebepten

onları değiştirmedik. Daha iki gün önce bizim aleyhimizde olmalarının cezasını, bugün bizimle birlik olarak ödemektedirler."
Delilerin, ayaklanışlarından üç gün sonra, radyo, bütün memlekete nerdeyse hâkim olmak üzere bulunduklarını acı acı itiraf ediyordu.
Delilerin önünde yenilgiye uğrayan Feld Mareşal Fonder Hiç, bu bozgunun nedenini şöyle açıklıyordu: "Biz, akıllı insanlarız. Buyüzden akıllı insanların savaş yöntemleri ve akıllı insanların koyduğu kurallara göre savaşıyoruz. Oysa kural mural takmayan delilerin ne zaman, nerede, ne yapacaklarını kestiremiyoruz. Bu deli kısmı hesaba sığmaz işler yapıyor. Mesela, en yiğit komutanlarımızı güldürmek suretiyle savaşın ciddiyetini bozuyor, sonra da bütün birliklerimizi esir ediyorlar. Biz, bu savaş denen işin şakaya gelir yanı olmadığını bir türlü delilere anlatamıyoruz, işi deliliğe vuruyorlar. Onları yenmek için, kullandıkları yöntemleri öğrenmek zorundayız. Bunun için de delilik kursları açmış bulunuyoruz. Pek yakında Arisontopolis halkı, bütün delileri kıskıvrak bağlayıp yeniden tımarhaneye tıktığımızı görecektir. Allah akıllılarla beraberdir."
Sonuç hiç de Feld Mareşal Fonder Hiç'in dediği gibi çıkmadı. Akıllılara gösterilen delilik kursu o kadar başarılı olmuştu ki, kurs sonunda deliren bütün akıllılar, başlarında Feld Mareşal Fonder Hiç olduğu halde delilere katılmışlardı.
Gazeteler de, ilkin yavaş yavaş derken apaçık delileri tutmaya başladı.
Bundan sonra duyulanlar gitgide korkunçlaştı. Deliler gittikçe işi azıttı. Bütün Arisontopolis hükümet adamlarını, ileri gelenlerini yakalamışlar, on gün önce kaçtıkları tımarhaneye kapatmışlardı. Arisontopolis radyosunun deliler için verdiği en son haber şu oldu: "Deliler şu anda radyo binasına girmiş bulunuyorlar. Birinci kat tamamıyla işgal edildi. Merdivenleri çıkıyorlar. Çıktılar. Kapıyı açtılar. Deliler, bulunduğum odaya doldular. Artık radyo da delilerin eline geçmiştir. Elveda sayın akıllı dinleyiciler! Yaşasın deliler! Yaşasın delilik!"
Tımarhaneden boşanan deliler, Arisontopolis ülkesini ellerine geçirmişler, bütün eski yönetmenleri de tımarhaneye kapatmışlardı. Ortalıkta akıllı tek yönetici kalmamıştı. Tek tük kalanlar, ikinci, üçüncü dereceden kişilerdi, ama onlar da delilerden yana olmuşlardı...
Aklı, akıllılığı savunan hiç kimse kalmamıştı. Tek tük varsa bile bunlar da sinmişler, evlerine çekilmişlerdi. Akıllı oldukları anlaşılırsa, tımarhaneye kapatılacaklarından ödleri kopuyordu. Bu yüzden onlar da işi deliliğe vurmuşlardı.

Yığın yığın insanlar alanlarda toplanıyor, -Yaşasın delilik! Yaşasın deliler! diye bağırıyorlardı.
Yollarda delilik gösterileri başlamıştı. Bu gürültüye uymak isteyen işini bilir bir takım akıllılar, akıllı oldukları anlaşılmasın diye yollarda takla atıyor, elleri üstünde, baş aşağı yürüyorlardı.
Bu arada tımarhaneye girmekten kurtulmak için, birbirlerini "akıllıdır" diye rapor ediyorlar, gammazlıyorlardı.
Gazetelerde deliliği öven, akıllılığı yeren başyazılar, inceleme ve yorumlar çıkıyordu.
Arisontopolis'i ellerine geçiren sekiz yüz seksen deli ilk iş olarak bir kurultayda toplandı. İçlerinden biri, -Anayasa! diye bağırdı.
Arkadan sesler yükseldi:
-Evet... Önce anayasa!..
- Arisontopolis halkını yönetmek için ilkin anayasa gerek...
Deliler bir anayasa yapmaya karar verdiler. Her deli bir düşünce ileri atıyordu. Yine içlerinden biri, - Arkadaşlar bir önerim var! dedi. Öbür deliler sordular:
-Nedir?
- Biz neden tımarhaneden kaçtık?
- Akıllıların yaptıkları işleri beğenmiyorduk. Onun için kaçtık.
- Evet, onun için. Öyleyse bize bir ödev düşüyor. Mademki, biz akıllıların yaptıkları işleri beğenmedik, bizim ödevimiz akıllıların yaptıkları bütün işleri bozmaktır.
Deliler,
-Bozalım! diye bağırdılar.
-Deli arkadaşlar! Deliliğe yakışanı yapmak zorundayız. Arisontopolis'i ve Arisontopolis halkını yönetmek için bakacağız, akıllılar ne yapmışsa, biz deliler, onların yaptıklarının tam tersini yapacağız. Ne dersiniz?
Yer yer sesler yükseldi:
-Çok doğru...
- Bize yakışanı da budur.
- Akıllıların yaptıklarını bozacağız.
- Tam tersini yapacağız. Baştaki deli,
-Öyleyse işe anayasadan başlayalım, dedi. Deli arkadaşlar! Anayasamızın birinci maddesi isterseniz, şöyle olsun: "Deliler, akıllıların yaptıklarını bozacaklar ve akıllılar ne yapmışlarsa, onun tersini yapacaklardır..." Ne diyorsunuz?

-Çok iyi...
- Çok güzel...
- Deli arkadaşlar! Şimdi anayasamızın ikinci maddesine geçelim.
- İkinci madde de birincisinin tıpkısı olsun.
- Ne diyorsunuz?
- İyidir. Birinci maddenin tıpkısı olsun.
- Öyleyse üçüncü maddeye geçelim.
Bir deli şöyle bağırdı:
- Biz bütün ödev ve görevlerimizi birinci maddede anlattık. Bütün maddeler hepsi bir olsun... Bu da onaylandı. Yüz maddelik bir deliler anayasası hazırlandı. Maddelerin yüzü de şöyleydi: "Deliler, akıllıların yaptığı her işi ve herşeyi bozacaklar; akıllılar ne yapmışlarsa, onun tersini yapacaklardır."
Arisontopolis'te Deliler Anayasası ilan edildi. Bundan sonra aralarında bir başkan seçmeye kalktılar. Başkanları nasıl seçeceklerdi? Tımarhaneye kapadıkları akıllılara gidip sordular: - Sizin içinizden birini Arisontopolis şehrine belediye başkanı yapacağız. Kim başkan olmak ister?
Tımarhaneyi dolduran akıllıların hepsi birden iki ellerini de havaya kaldırdılar. Kimisi de yere sırtüstü yatıp hem ellerini, hem ayaklarını havaya kaldırmışlardı.
Delilerden biri arkadaşlarına şöyle dedi:
- Deli arkadaşlar, görüyoruz ki, akıllılar arasından birini belediye başkanı, yada başka bir başkan yapmak gerekse, hepsi de başkan olmak istiyor. Deli arkadaşlar! Hanginiz belediye başkanı olmak istiyorsanız lütfen elinizi kaldırın?
Delilerden hiçbiri elini kaldırmadı. Soru soran, sırtüstü yere uzanmış, hâlâ iki ayağı, iki eli havada duran akıllıya, - Söyleyin bakalım, dedi, siz neden belediye başkanı olmak istiyorsunuz?
Akıllı,
- Çünkü, bu işe en layık, başkanlığı en iyi yapacak adam benim! diye bağırdı.
Öbür akıllılar arasında haykırışmalar duyuldu:
- Hayır, o alçağın biridir.
- Belediye başkanlığına dünya yüzünde layık olan tek kişi varsa o da benim.
-Yalan!.. İkisi de yalan söylüyor. -Cahiller!.. Bu ikisi de şeydir...
- Beni yapın. Çünkü benim hakkımdır. Haykırmaların arkası gelmiyordu.
Soran deli, delilerden yana döndü, içlerinden birine sordu: - Deli arkadaş, siz belediye başkanı olmak istemez misiniz?

Deli,
-İstemem! dedi.
-Neden deli arkadaş?
-Çünkü, arkadaşlarımın arasında bu işe benden daha elverişli olanların bulunduğu kanısındayım. Değerli bir arkadaşın seçilmesini isterim.
Bu sözler tımarhanenin parmaklıkları içindeki akıllıları o kadar kızdırdı ki "Benden daha değerli birinin başkan olmasını isterim!.." diyen adama bağırmaya başladılar: - Yuu!.. Yuuu!.. Deliye bak! Belediye başkanı olmak istemiyor.
-Vay deli vay!..
Soran deli akıllılara döndü. Döner dönmez, demir parmaklıklar içindeki akıllılar ona yalvarmaya başladılar:
-N'olursun beni belediye başkanı yap!..
- Allahaşkına beni yap! -Ölümü öp beni yapmazsan...
Soran deli kendi arkadaşlarına döndü. İçlerinden
birine,
- Bu ödevi siz üzerinize alın! dedi.
- Çok rica ederim bu ödevi bana vermeyin. Bu işin ağır sorumluluğu vardır. Ben bu sorumluluğu taşıyacak yetenekte değilim. Gerek bilgim, gerek görgüm yetersizdir.
Soran deli başka bir deliye, -Siz? dedi. O da,
- Arkadaşlarıma yalvarırım, bana bu işi vermesinler! dedi.
Delilerden hiçbiri başkan olmak istemiyordu. Soran deli, yine akıllılardan birine, - Siz belediye başkanı olmak için neden yalvarıp duruyorsunuz? dedi.
Akıllı,
- Çünkü efendim, dedi, ben memurdum, emekliye ayrıldım, otuzüç yıllık .memurluğun tecrübeleri var bende.
Soran deli, delilerden birine,
- Siz neden belediye başkanı olmamak için yalvarıyorsunuz? dedi.
Deli şu cevabı verdi:
- Çünkü efendim, ben otuz yıl memurluktan sonra emekliye ayrıldım. Belediye başkanlığı enerji, çok çalışma isteyen yorucu bir iştir. Benim gibi emekliye ayrılmış biri bu kadar yükü taşıyabilir mi? Bu yorucu işin altından kalkamam diye korkuyorum.
Soran deli, akıllılardan başka birine,
- Siz neden ille belediye başkanı olmak için yalvarıyorsunuz? dedi.

Akıllı,
-Çünkü, dedi, ben gencim. Memleket, gençlerin omuzlarında yükselir.
Soran deli, genç bir deliye,
- Sen neden, aman beni başkan yapmayın diye yal-varıyorsun? dedi.
Genç deli,
- Çünkü, dedi, ben gencim. Başkan olabilecek bilgiyi, görgüyü daha kazanamadım.
Soran deli, onlara şöyle söyledi:
- Görüyorsunuz, delilerin hiçbiri başkan olmak istemiyor. Akıllıların da hepsi başkan olmak istiyor. Onun için, akıllılardan birini, mesela şu adamı başkan yapalım.
Akıllılar kıyameti kopardılar:
-Sakın haa!.. O namussuzun biridir.
-Alçaktır o...
-Aşağılık biridir.
- O bizim partiden değil...
Soran deli, delilerden birine,
- Öyleyse sizi başkan yapalım, dedi.
Deli,
- Şu arkadaş bu işi benden iyi yapar, diye başka bir
deli arkadaşını gösterdi.
Deliler bağırmaya başladılar:
- Evet, onu yapalım.
- Hem genç, hem bilgili...
- Hem namuslu, hem çalışkan.
- Bu işi yapmaya elimden geldiği kadar çalışacağım, dedi. Bana gösterdiğiniz güvene layık olmak isterim. Yine bir akıllı başkan olacak diye korkumdan bu işi üzerime alıyorum. Siz de bana yardım edin. Yanlış bir şey yaparsam beni uyarın, yanlışımı düzeltin.
Deliler yaptıkları anayasaya göre Arisontopolis'i yönetmeye başladılar. Kabineyi kurmak kolay olmamıştı. Çünkü hiçbir deli bu kabinede yer alacak değeri kendisinde bulmuyor, akıllıların tam tersine, hiçbiri işbaşına geçmek için yırtınmıyordu.
Adaylardan hiçbiri kendiliklerinden ortaya çıkmamıştı. Onları yakından tanıyanlar, bilenler aday gösteriyorlardı.
Eğitim Bakanı olan deli, kendisinden önceki akıllı bakanın neler yaptığını bir bir inceledi. Sonra deliler anayasasına göre akıllı bakan neler yapmışsa,

hepsini bozdu, delice işler yaptı.
Eski plan allak bullak olmuştu. Tımarhaneye kapatılan akıllılardan biri, buradan kurtulmak için delilerin başkanını göklere çıkaran bir kitap yazdı. Bu kitabın adı "Dünyanın Gelmiş, Geçmiş, Gelecek En Akıllı İnsanı" idi. Deli başkanı o kadar övmüştü ki, övülen deli, - Bir yazar, eserinin karşılığını görmelidir! dedi. Sonra, eskiden, yani akıllılar zamanında, böyle övücülere neler yapıldığını soruşturdu. Akıllılar kendilerini övenlere armağanlar verir, onların işini yükseltir, gelirini artırırdı, onlara havadan kazanç sağlardı. Deli başkan Arisontopolis'in en büyük alanına halkı topladı. Kendisini öven akıllı yazarı da orta yere getirdi. Ona, halkın önünde şunları söyledi: -Ey akıllı yurttaş! Beni öven kitabını okudum. Teşekkür ederim. Bu iyiliğinin altında kalmak istemem. Eskiden senin gibi övgü yazan yazarlara akıllıların neler yaptıklarını sorup öğrendim. Biz de deli olduğumuzdan elbette delice işler, yani akıllıların yaptıklarının tersini yapacağız. Şimdi sana halkın önünde "alenen" teşekkür etmek üzere eşek sudan gelene kadar sopa çektireceğim.
Deliler, başkanlarına övgü yazan akıllı yazarı ba-yıltıncaya kadar dövdüler. Yüceltmek için övgü yazmanın da para etmediğini anlayan üniversite öğretim üyelerinden biri, eski akıllılar yönetiminin ileri gelenlerine sövdü, ağır sözler söyledi. Hızını alamadı, bir de yergi yazdı. Akıllıların başkanı için, - Bu herifi aşmalı, kesmeli! Sürmeli! Kazığa geçirmeli! Parça parça etmeli! diye bağırdı.
Haber delilerin başkanına gitti. Deli başkan,
- Bizler deliyiz, dedi. Anayasaya aykırı hiçbir hareket yapamayız; böyle davranmak bizim deliliğimize yakışmaz. Onun için "eski yönetimi" ve onun ileri gelenlerini yeren bu yurttaşa, anayasamız ne buyuruyorsa onu yapmak zorundayız.
Anayasaları, akıllıların yaptıklarının tersini yapmayı emrediyordu. Akıllılar, böylelerinin yüzlerinden, yanaklarından, alınlarından öpüyorlardı. Deli başkan, - Öyleyse, yüzüne tükürülecek! dedi. Akıllı buna karşı koydu: -Üst makamda hakkımı arayacağım! Deliler soruşturdular:
- Akıllılar zamanında eski yönetimi yerip de yükselenler, "Ben yükselmek istemem, hakkımı aramak için üst makama başvuracağım!" diyorlar mıydı?
Hayır demiyorlardı. O zaman öğretim üyesinin üst makama başvurmasına ses çıkarmadılar. Akıllı adam üst makama derdini anlattı. Üst makam sordu:
- Eski yönetim ileri gelenlerini ne yapmalı?
- Aşmalı efendim, kesmeli efendim.

- Bir suç mu işlediler?
- Ah bilmezsiniz, neler neler yaptılar efendim...
- Ne zaman yaptılar? Yeni mi, eskiden mi?
- Eskiden efendim.
-Zorla mı övdürdüler?
- Ne yapıyorsunuz?
-Futbol maçı efendim.
-Bu maç dediğiniz şey nedir?
- Spordur efendim.
- Spor ne işe yarar?
Hakem iyi bir konu yakaladığından bütün bilgisini göstermek için konuşmaya başladı: - Efendim, spor bedeni geliştirir. Sağlam bedende sağlam kafa bulunur. Bu yüzden memleket gençliğinin iyi yetişmesi, gelişmesi, canlı, çevik olması için spora çok önem veriyoruz.
Bakan,
-Peki ama, dedi, gördüğümüze göre bu futbol denen sporu, şu çayırdaki yirmi iki delikanlı yapıyor. Bu seyreden altmış bin kişiye ne oluyor? Yoksa insan maçı seyrederken de gelişiyor, kuvvetleniyor mu?
Bakanın çevresindekiler şaşırdılar. Bir yanıt veremediler. Deli bakan seyircilere baktı. Davul gibi göbekli bir seyirciye, - Maşallah, vücudunuz amma biçime girmiş! dedi. Bağırmaktan sesi kısılmış bir delikanlıya, - Galiba sizin de gırtlağınız kuvvetleniyor, dedi. İskelet kadar zayıf bir adama, -Size de spor yaramış! dedi.
Sonra emir verdi:
-Bütün seyirciler çayıra çıkıp takım takım top
oynayacaklar. Şişman, sıska, göbekli, yaşlı, hastalıklı seyirciler çayıra dökülüp soluya soluya dilleri bir karış dışarda, yere serilene kadar top oynadılar. Vücutları hamladığından bir ay hiçbiri kıçını kaldıramadı.
Deliler iyice işi azıtmışlardı. İleri gelen bir deli bigün bir toplantıya gelmişti. Toplantıda bulunanlar onu "hararetli" alkışlarla karşıladılar. Şaşıran deli onlara sordu: - Ne var?
- Bir şey yok.
- Bir şey yoksa neden alkış tutuyorsunuz? -Siz geldiniz de...
- Geldimse ben geldim, size ne oluyor? Yani beni, yürüdüm diye mi alkışlıyorsunuz. Kötürüm olmayan elbet yürür. Uçsam, eh anlarım.
İleri gelen deli, toplantıda bulunanlara birbirlerine bakıp yirmidört saat alkışlamak cezası verdi.

Delilerden biri bir gece kulübüne gitti. Kulüpte bir artist kadın müzikle dans ederek soyunuyordu. Deli, seyircilere, - Ne seyrediyorsunuz? diye sordu.
- Çıplak kadın vücudu.
- Buraya bunun için mi geldiniz? -Evet...
- Kaç para verdiniz?
Kimi elli, kimi yüz, kimi de beşyüz lira vermişti.
- Bu kadar parayı şu kadını çıplak görmek için mi verdiniz?
-Evet....
- Bu kadının vücudunda, başka kadınlarda olmayan bir şey mi var? Yoksa bacaklarının arasından tavşan filan mı çıkacak?
- Hayır.
- Peki, bu yaptığınız ayıp değil mi? Seyircilerin en akıllısı, en bilgilisi konferansa başladı: - Aman efendim, hiç ayıp olur mu? Biz kötü niyetle bakmıyoruz ki... Çıplak vücut estetik heyecan verir; bedii zevk verir.
Deli,
-Anlıyorum, dedi, haklısınız. Ben yanılmışım. Mademki çıplak kadın vücudu bedii zevk verir, estetik heyecan verir, öyleyse hepinizin karıları, kızları gelecek, şu orta yerde müzikle oynaya oynaya soyunacak. Böylece heyecanımızı hep birden artırmış oluruz.
Seyirciler, delinin ayağına kapandılar:
- Aman efendim.
- Estetik heyecanı yalnız bu kadının vücudu mu veriyor?
Emir verdi; bütün seyirciler anadan doğma soyunup cazla oynamaya başladılar.
Deliler Arisontopolis'in yüzyıllar boyu kurulu düzenini bozdular... Yapmadıkları delilik kalmadı. Her-şeyi allak bullak ettiler. Akıllılar zamanında yapılmış ortada hiçbir şey bırakmadılar.
Bir gün bütün deliler toplandılar. Başkanları,
-Arkadaşlar! dedi. Arisontopolis'te bozulmadık bir şey kaldı mı?
- Kalmadı.
- Akıllıların yaptıkları her şeyi bozduk mu?
- Bozduk.
- Kenarda kıyıda bozmadığımız bir şey kalmasın. Kendi adamlarından çıkarttılar, arattılar. Hayır, bozmadıkları hiçbir şey kalmamıştı. O zaman başkanları,
-Arkadaşlar! dedi. Biz bütün dediğimizi yaptık. Artık ödevimiz bitti. Bundan sonra bize yapacak bir iş kalmadı.

Deliler bağrıştılar:
-Evet...
- Görevimizi yerine getirdik.
- İşimiz bitti. Başkan,
- Artık tımarhaneye rahat rahat dönebiliriz, dedi. Haydi arkadaşlar tımarhaneye gidelim. Akıllıları salıverelim de bizi üstümüzden kapasınlar.
Delilerin işbaşından çekildiği, tımarhaneye gidecekleri hemen Arisontopolis'te ağızdan ağıza yayıldı. Arisontopolis halkı gözyaşları içinde delilere yalvarmaya başladılar.
-N'olur bizi bırakmayın! - Bizi yine o akıllıların eline mi bırakacaksınız?
- Sizde hiç acıma duygusu yok mu? Bizi yüzüstü bırakıp nereye gidiyorsunuz?
Deliler bu yalvarmalara kulak asmadılar. Hep birden tımarhanenin yolunu tuttular. Akıllıları çıkarıp kendileri içeri girdiler. Akıllılar tımarhaneden boşanır boşanmaz hemen delilerin üstüne kapıları kapadılar. Sonra, Arisontopolis'te delilerin bozduğu ne kadar iş varsa hepsini yeni baştan düzeltmeye başladılar. Bu da o kadar kolay olmadı. Çünkü, bir delinin bozduğunu kırk akıllı düzeltemez, demişler. Bugün hâlâ Arisontopolis'te pek seyrek de olsa düzgün bir iki iş varsa, deli sanılanların zamanından kalmadır.

BİR GÜNLÜK
YUMURTANIN HAYATI

Aşağıdaki nutuk bir yumurtaya, ikinci yıldönümü münasebetiyle yapılan jübilede, kalabalık horoz ve tavuklar önünde, bir horoz tarafından verilmiştir:

-Muhterem tavuklar, horozlar!..

Bugün jübilesini yaptığımız, dünyaya gelişinin ikinci yıldönümünü idrak eden bir günlük yumurtadır. Size, bu münasebetle, kısaca hayatını anlatmayı faydalı buldum. Bu yumurta, 1953 yılı 21 Mayıs'ında saat ll'de, Gümüşhane ilinin Kelkit ilçesinin İncek köyünde Mahmut Ağanın kümesindeki follukta dünyaya çıktı. Annesi tarafından legorn, plimut ve denizli cinsleri gibi asil bir aileye dayanır. Baba tarafı, eldeki kayıtlara göre sarih olarak bilinmemekle beraber komşu kümesin kırmızı tüylü horozu tarafından annesinin baştan çıkarıldığı, yine annesinin düşmanları tarafından söylenir. Bu yumurta, yumurtladıktan otuzdört gün sonra bir kuluçkanın altına konulursa da, bu otuzdört günde bayatladığından içinde bir civcivin yalnız baş kısmı meydana gelebilmiştir. Kuluçka tavuk civcivleriyle lohusa yatağından kalktığı zaman, Mahmut Ağanın kızı Ayşe de, bu yumurtayı köy bakkalına götürüp, onu bir mavi boncukla değiştirmiştir... Haziran ayında köyden yumurta toplayan bir çergici, bakkala on tane "Namaz Hocası" ve "Âşık Garip" vermiş, karşılığında bakkaldan, arada jübilesini yaptığımız yumurta da bulunan üçyüz yumurta almıştır. Yumurtaları eşeğine yükleyen çergici, köylerde bir ay dolandıktan sonra, bu yumurtaları Kelkit kazasında bakkal Hacı Ömer'den aldığı yarım kilo tozşekerle değiştirmiştir. Hacı Ömer'in dükkânında kırkbeş gün dinlenen yumurtamızı Hasan Hoca adında bir yumurta tüccarı almış öbürleriyle beraber bir sepete koyup Gümüşhane'ye getirmiş, burada tüccar Hafız Ali'ye satmıştır.

Hafız Ali, yumurta fiyatlarının yükselmesini iki ay bekledikten sonra, iyi fiyatla yumurtaları bir yumurtacıya devretmiştir. Bu adam, adı geçen yumurtamızla öbürlerini samanlı bir sandığa doldurmuş, kamyonla Giresun'a yollamış ve oradaki bir tüccara satmıştır. Bu tüccar da yumurtaları vapurla istanbul'da yumurta ve tavuk ticareti yapan toptancı Vasil'e göndermiştir. Vasil, piyasanın yükselmesi için, yumurtaları, bu arada hayatını anlattığımız yumurtayı ambarında üç ay beklettikten sonra, ihracat

ve ithalatçı Mişon'a satmıştır. Mişon, bozulmamaları için yumurtaları buzhaneye kaldırmış. Beş ay sonra İngiltere'den bir firma kendisinden taze yumurta isteyince, yumurtaları yeniden ambalajlayarak bir gemiyle İngiltere'nin Southompton limanına göndermiştir. Oradan marşandizle Londra'ya giden yumurtaların muayene sonunda çürük, kokmuş oldukları anlaşılmış, durum yumurtacı Mişon'a bildirilmiştir. Mişon, "Sakin imha etmeyin, yeri gönderin!" diye telgraf çekince, yumurtalar iki ay sonra tekrar İstanbul'a dönmüştür. Bu zaman içinde, günden güne fırlayan hayat pahalılığına uygun olarak, Mişon bozuk yumurtaların arasındaki bizim yumurtamızı da on misli kârla Beyoğlu'nda bir pastacıya satmıştır. Pastacı yumurtaları kırarken, eline günlük yumurta da geçmiş, fakat yumurtanın içindeki sarı ve beyaz kısımlar çalkalanmaktan, seyahatlerden zamanla taşlaşmış olduğundan bitürlü kırılmamıştır. Pastacı kırmaya muvaffak olamadığı sert yumurtayı, öbür sert yumurtalarla birlikte Tavuk pazarı'nda yumurtacı Anastas'a satmıştır. Muhalif partilerden birinin hatibi Taksim'de nutuk verirken çürük yumurtaya tutulmuş, bu arada Anastas'tan alınan yumurta da hatibin kafasına atılarak demokrasi tarihinde önemli bir yer almış, hatibin kafasında da derin bir iz bırakmıştır. Asfalt üstünde yuvarlanan yumurtamız bir mahalle çocuğunun eline geçmiş, paskalyada yumurta döğüşünde bu yumurtayla vuruşturarak iki sepet yumurta kazanmıştır.

Bundan sonra çocuk yumurtayı bir yumurtacıya satmış, yumurtacı üzerine "günlük yumurta" damgasını vurduktan sonra bir sütçüye satmıştır. Sütçüden yumurtayı bir müşteri sabah kahvaltısı için almış, fakat kırmak mümkün olmadığından sinirlenen aşçı yumurtayı apartmanın altıncı kat penceresinden bahçeye atmış böylece bizim elimize geçmiştir.

Kısaca hayatını anlattığım ve burada ikinci yıldönümünü kutladığımız günlük yumurtanın daha uzun yıllar günlük olarak kalmasını temenni ederiz.

HAYVANLAR MAHKEMESİ

Sabaha bir saat kalmış. Neredeyse gün ışıyacak. Elimde kalem, önümde kâğıt, gözlerim kapanıyor, başım göğsüme düşüyor.
Bir duman içinde kalıyorum. Sonra kendimi bir ormanda buluyorum.
Bir kaç geyik,
-İnsaan, insaaaan... Koşun kardeşler, burada bir insan var!., diye bağırıyor.
Ormanın içinden, her ağacın arkasından bir hayvan çıkıyor. Bir çift ayı üstüme yürüyor.
Ana ayı,
-İşte, işte... diye bağırıyor, yavrularımı kurşunla vuran bu alçak!..
Bir koç, boynuzlamak için geriliyor. İri kazlar tıslayarak bana koşuyorlar. Arkama dönüp kaçıyorum. Ormanın içine dalıyorum. Bütün hayvanlar arkamdan bağrışarak koşuyorlar, -Tutun... Yakalayın... insan kaçıyor, yakalayın... Ama onlar benden hızlı koşuyorlar. Soluk soluğa yaşlı bir meşe ağacının dibine düşüyorum. Meşe, dallarını kamçı gibi bana vurarak, arkamdan koşan hayvanlara bağırıyor, -Koşun hayvan kardeşler, koşun!.. İnsan denilen alçak işte burada. Koşun da şunun işini bitirin. Bu alçaktan ben de çok çektim. Baltayı eline alır, benim soyumu sopumu da keser. Gelin burada!..
Başıma üşüşen hayvanlar beni yakalıyorlar. İki kurt beni aralarına alıp sürükleye sürükleye götürüyor. Öteki hayvanlar da arkamızdan bana hınçla bağırarak geliyorlar. Ormanın içinden bir alana çıktık.
-Mahkeme kurulsun!., diye bir ses yükseldi.
Beni getiren kurtlara,
- Beni yiyecek misiniz? diye sordum. Kurtlar,
-Kanunda suçunun cezası neyse, o olacak!., dedi.
- Ormanda kanun olur mu? diye sordum.
- Heryerin kendine göre bir kanunu var, dedi. Şimdi hayvanlar mahkemesi kurulup cezan verilecek.
Alanın ortasına kütüklerden bir kürsü kurdular. Sanık yerini de yaptılar. Alan, bir mahkeme salonu oldu.
Kürsüdeki jüri başkanı kart bir öküzdü. Üyeler de, besili bir katır, gözlüklü bir fil, bir de uzun bıyıklı bir devekuşu. Savcı yerinde bir papağan vardı. Pireden deveye kadar bütün hayvanlar da dinleyici yerlerini doldurmuştu. Zabıt kâtipliklerini şişman bir inekle, bir bıldırcın yapıyordu. Mübaşirlik işini gören horoz ötmeye başladı: -Âdem Aleyhisselam oğlu insanoğlu

insaaaan... Sesimi çıkarmayınca, -Âdem Aleyhisselam oğlu konuşan hayvaaan!.. diye bağırdı.
Üstüme alınmadığım için hiç oralı olmadım. Beni getiren kurtlardan biri kolumu dürttü, -Hadi yürüsene!..
Gösterilen sanık yerini aldım. Dinleyici hayvanlardan kükreme, havlama, hırlama, kişneme, ötme, miyavlama sesleri uğultu uğultu göklere yükseliyordu.
Jüri başkanı, arka ayağının nalını üç kez kürsüye vurarak, gürültü yapan hayvanları susturdu. Daktilo bıldırcına, -Yaz kızım, dedi, insan olmak ve insanca davranmak suçlarından sanık Âdem Aleyhisselam oğlu konuşan hayvan mahkeme salonuna alındı. Sorgusu başladı.
Sonra adımı, sanımı, işimi, gücümü sordu. Papağan ayağa kalktı. Gagasını, kanadına sümkürdü. İki kere öksürüp boğazını temizledikten sonra iddianamesini okumaya başladı: - Sanık konuşan hayvanın, yapılan bu kadar ihtar ve verilen gözdağlarını hiçe sayarak, orman kanununun bütün maddelerini çiğnemek suretiyle insan kalmakta direnmesi sonunda, kralımız aslan tarafından kendisinin orman kanunu çerçevesi içinde param parça edilerek yenilmesi emredildiğinden, suçu öteden beri bilinmekte olan sanığın parçalanma cezasına çarptırılmasını diliyorum.
Öküz, sağındaki katır, solundaki fille fısıldaştık-
tan sonra bana,
-Savcının iddianamesini dinledin. Bir diyeceğin var mı? diye sordu.
-Yüksek jüri makamını işgal eden sayın öküz, sayın fil, saygıdeğer katır ve pek sayın devekuşu da bilirler ki papağan ancak kendisine öğretilen sözleri ezberler, anlamadan tekrarlar. Bütün bu sözleri, sayın papağanın kralınız aslandan öğrenmiş olduğu muhakkaktır. Bundan ötürü...
Sözümü bitirmeden dinleyici hayvanlar,
- Şu aşağılık insanı daha söyletiyorsunuz. Bırakın parçalayalım, parçalayalım... diye bağrışmaya başladılar.
Jüri başkanı, ayağının nalını kürsüye vurarak gürültüyü durdurdu.
- Oybirliğiyle yargılanmanın gizli yapılmasına karar verildi, dedi.
-Aman, nasıl olur? diye bağırdım. Sesime kulak veren olmadı. Beni susturdular. Dinleyici hayvanlar dışarı çıkarıldı. Jüri başkanı, - Tanık manda gelsin, dedi.
İçeri alınan tanık manda beni göstererek,
- Bu konuşan hayvan, dedi, katildir. Bütün çoluğu-mu çocuğumu kesip yediği gibi, soyumu sopumu da kesip yemiştir. Kanıma kan, canıma can

istiyorum.
Jüri başkanı,
- Söyleyecek sözün var mı? diye sordu.
- Kendimi savunabilmek için bir avukat tutacağım, dedim.
Avukat tutabilmem için oturuma on dakika ara verildi. İki kurt koluma girip beni mahkeme alanından dışarı çıkardılar. Bütün hayvanlar benimle alay ediyorlardı. Üstümde uçan bir karga tepeme uygunsuz işler yapıyordu. Bu onları daha çok güldürüyordu.
- Hayvan kardeşlerim, bana yardım edin, bir avukata ihtiyacım var, dedim.
Bir boğa yılanı,
-Savunmanı yaparım ama, ücret olarak da seni yutarım, dedi. Bir ayı geldi, -Avukatlığını üzerime alırım, ama başını da yerim, dedi.
Sırtlan,
- Kolunu verirsen vekâletini alırım, dedi. Avukatlık ücreti olarak kimi bacağımı, kimi gövdemi yemek istiyordu.
Bir maymun geldi,

- Ben elbiselerinle yetinirim, dedi. Üstündeki bütün elbiseleri, donuna kadar çamaşırlarını verirsen, ben avukatlığını yaparım, dedi.
Çırılçıplak kalana kadar soyundum. Neyim varsa maymuna verdim. Maymun elbiselerimi giydi, kıra-vatımı taktı.
- Bir de gözlükle çanta olsaydı, seni daha iyi savunurdum, dedi.
Yeniden yargılanma alanına alındık. Avukatım maymun,
-Sayın jüri üyeleri, bütün tanıklar dinlendikten sonra biz savunmamızı yapacağız, dedi. Başkan, -Tanık eşeği çağırın! dedi. İçeri giren eşek, şöyle konuştu: - Bu, Âdem Aleyhisselam oğlu konuşan hayvan, bir avuç saman karşılığında, bütün dünyanın yükünü sırtıma yükler, bana taşıttırır. Onun da, ömrünün sonuna kadar eşekleri sırtında taşıma cezasına çarptırılmasını isterim.
Tanık olarak dinlenen at da şöyle dedi: -Ben özgür bir hayvanken, beni ahıra kapayıp ağzıma gem vuran, özgürlüğümü isteyince beni dizginleyen, bağımsızlığımı isteyince beni bir kazığa bağlayan, işte bu Âdem Aleyhisselam oğlu konuşan hayvandır. Onun da ahıra kapatılıp, ağzına gem takılıp dizginlenmesini isterim!.. Tanık koyun şöyle konuştu: -Ben yeryüzünün en sessiz, en suçsuz, en zavallı hayvanı olduğum için, boynuzumdan kemiğime, etimden gübreme, tüyümden sütüme kadar her

neyim varsa alan, sırtımdan geçinen bu konuşan hayvanın da, ömrünün sonuna kadar sırtından geçinilmesini dilerim.
Fareler kapana kıstırdığımdan, köpekler kendilerini aşağıladığımdan, develer aç susuz bıraktığımdan şikâyet ettiler. Bütün hayvanlar dinlendikten sonra söz sırası savunmamı yapacak olan maymuna geldi. Avukatım maymun, ayağa kalkıp öksürdü, sonra söze başladı: -Pek sayın üyeler!.. Müvekkilim o kadar ağır suçlar işlemiş, ve suçluluğu gerek tanıkların anlattıklarından, gerek kendi uğursuz suratından o kadar belli olmuştur ki, savunma için söyleyeceğim her söz gereksiz, yersiz kalmıştır. Ancak şu noktayı göz önünde tutmanızı rica ederim. Sanık, önünde sonunda bir insandır. Bütün bu, tanıkların anlattığı suçları işlemek, başkalarının sırtından geçinmek, öldürmek, işkence etmek, boğmak, kesmek, hatta kendi buluşu silahlarla kendi kendini yok etmeye çalışmak, onun insanlığının kaçınılmaz bir sonucudur. Bir insandan, bunlardan başka daha ne beklenebilirdi? Tanrı onu insan yaratmakla, en büyük cezasını vermiş. Biz ona daha başka ne ceza versek, bunun yanında hiç kalır. Savunmamız bu kadardır. Adaletli yargınızı bekliyoruz.
Jüri üyeleri fısıldaştılar. Sonra başkan, yargıyı bildirdi: - Sanığın suçları sabit görülmüş ve ömrünün sonuna kadar insan kalarak, insanlığının suçunu ve kendisinden davacı bütün hayvanların ahini çekmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.
Kan ter içinde uyandım. Başımı dayadığım masadan kaldırdım. Yanıma bakındım. Sonra aynaya baktım. Evet, hayvanların ahi tutmuştu, ben bir insandım. Tıpkı koyun gibi, benim de sırtımdan geçiniyorlardı. Deve gibi yük taşıyor, eşek gibi her yapılana katlanıyordum. Bütün hayvanların ahi üzerimde toplanmıştı. Evet, ben bir insandım, insan kalmaya da mahkûmdum.

UYGARLIK TARİHİNDEN
BİR SAYFA

Aslında Sayın Başkan Hoobert iyi insandı. Sayın Başkan iyiydi ama, ne yazık ki çevresindekiler kötüydü. Nedense bu iyi başkanların çevresini de hep kötü kişiler alıyordu.

Sayın Başkan ülkesini seviyordu. Sevilmeyecek gibi bir ülke değildi ki. Öyle ülkeyi babam da sever. Dört ayrı yerinde dört mevsimin aynı zamanda yaşandığı bir ülkeydi. Örneğin hıyarla portakal, kabakla pırasa aynı sofrada bulunabilirdi.

Sayın Başkan halkını da seviyordu. Sevilmeyecek gibi bir halk değildi ki. Öyle halkı babam da sever. Vur ağzına, al lokmasını. Vur sırtına, al hırkasını. Gık demez, hık demez, hak demez, hukuk demez bir halktı. Sayın Başkan karısını da seviyordu. Sevilmeyecek gibi bir karı değildi ki. Öyle karıyı babam da sever. Asmakabağı kollar, paluze gerdan, ayva gibi göbek var (bundan mı istenğ gareoğlan), yandan çarklı kalçalar (tiridine tiridine tiridine bandım), yeme de yanında yat...

Ülke iyiydi, halk iyiydi, Sayın Başkan iyiydi, Başkan'ın karısı iyiydi (Allah cümleye iyilik versin), ancak ekonomik durum gayet şeydi. Ekonomik durum gayet şey olunca, toplumsal durum da bombozuk oluyordu. İşte sorun buydu: Ekonomik durumun gayet şey ve toplumsal durumun da bombozuk olduğunu Sayın Başkan'a hangi mangal yürekli yiğit söyleyecekti? Mangal yürekli yiğitler çoktan müzelik olduklarından, söylemek değil de, ancak çıtlatmak gerektiğine karar verildi. Bu nedenle yüksek kurulun bir toplantısında yürekli üyelerden biri,

- Çıt! diyerek çıtlattı. Sayın Başkan Hoobert,
- Kim o çıtlatan, bana neyi çıtlatmak istiyor? diye sordu.

Kimseden ses çıkmayınca Sayın Başkan,

- O çıtlatan kimse, erkekse çıksın! diye gürleyince, zayıf bir ses duyuldu:
- Sayın Başkan'ım, ben parmağımı çıtlatmıştım.
- Bana çıtlatmak istediğin nedir?
- Ülkemizde ekonomik durumun gayet şey ve toplumsal durumun da bombozuk olduğunu, buyüzden halk arasında kıpırdanmalar başladığını arz etmek istemiştim.

Sayın Başkan hemen zile bastı. Gelen çaycıya,

- Bize birer demli çay, bir de ekonomist getir! dedi. Sayın Başkan'ın ekonomiden başka bilmediği hiç-bir şey yoktu.
Az sonra çaycı önde, ekonomist arkada, toplantı salonuna girdiler. Çaycı, yüksek kurul üyelerine çayları dağıttı.
Sayın Başkan, ekonomiste neden fiyatların boyuna yükseldiğini, mal fiyatlarının neden halkın alım gücünü aştığını, ekonomik durumun gayet şey ve toplumsal durumun da neden bombozuk olduğunu, neden halk arasında kıpırdanmaların başladığını sordu.
Ekonomist,
- Sayın Başkan'ım, dedi, çok yakında halkın kıpırdanmasını önleyeceğiz.
- Nasıl önleyeceksiniz?
-Sayın Başkan'ım izin verirlerse bunu bilimsel olarak açıklayayım. Sayın Başkan sertleşti:
- Yahu, bizim anlayacağımız gibi anlatamaz mısın? Şunu doğru dürüst, adam gibi anlatsan olmaz mı?
- Öylesini de anlatırım efendim.
- Anlat öyleyse. -Başüstüne.
Ekonomist anlatmaya başladı:
- Efendim, bugünkü durumun neden bombozuk olduğunu anlamak için, uygarlık tarihinin seyrini izlemek gerekir. İnsan soyunun doğaya egemen olması ve doğa güçlerini kendi buyruğu altına alıp isteğine göre kullanabilmesi kolay olmamıştır. Örneğin insan soyunun şu yabanıl hayvanları nasıl evcilleştirip onlardan yararlandığını bir düşünelim. Sanıldığı gibi atalarımız ilk insanlar, aslan, kaplan, kurt gibi yırtıcı hayvanları evcilleştiremedikleri için eğitmemiş değillerdir. Bunlardan yararlanılamayacağı için, boşu boşuna eğitip evcilleştirmeye uğraşmamışlardır; yoksa insan soyu, bir çıkarı, bir yararı olsaydı, canavarları bile eğiterek evcilleştirebilirdi. Buna karşılık yararlanacakları çok daha yabanıl hayvanları eğiterek evcilleştirmişlerdir. Bu yabanıl hayvanların evcilleştirilmesi, uslandırılması, yatıştırılması kolay olmamıştır; çok uzun zaman, yüzyıllar almıştır. Bugün en uysal görünen koyunun evcilleştirilmesi bile hiç de kolay olmamıştır. Kocabaş hayvanların, bugün kümes hayvanları dediğimiz kanatlıların evcilleştirilmesi için yüzyıllar boyu uğraşılmıştır. Kedi de çok zor evcilleştirilebilen hayvanlardandır. Köpek, en sonra evcilleştirildiğinden, bu geç kalışını kapamak için, bütün öteki hayvanlardan daha çok insana bağlı kalmıştır.

Bütün yabanıl hayvanlar içinde evcilleştirilmesi en zor olanı, insan soyuna en zor baş eğeni at olmuştur. At, bitürlü insanın buyruğu altına girmek istememiştir. Hayvanlar içinde özgürlüğüne en düşkün olanı attır; hayvanların en onurlusudur. Buyüzden eğitilirken hep başkaldıran, şaha kalkan bir hayvan
olmuştur. Atı eğitmek için insan soyu, binlerce ve binlerce yıl, kuşaklar boyunca uğraşmıştır.
Sayın Başkan başta olmak üzere, yüksek kurul üyelerinin içleri geçmiş, uyuklamaya başlamışlardı.
Başkan,
- Atı, eşeği bırak da konuya gel, halk neden kıpırdanmaya başladı, neden durum gayetle şey ve bom-bozuk, onu anlat... dedi.
Ekonomist konuşmasını sürdürdü: -Atın evcilleştirilmesi serüveni, halkın kıpırdanışlarını nasıl önleyeceğimizi bize öğretecektir Sayın Başkan'ım. Atalarımız ilk insanların topluluklarından birinde öyle bir adam vardı ki, o dolaylardaki mağaralarda yaşayan insanların büyücüsü, dansçısı, falcısı, şarkıcısı, gelecek bilicisi, herşeyiydi, bilgeydi. Bu Bilge, insanların yüklerini taşıtmak, üstlerine binerek bir yere çabuk gitmek, avda, savaşta ve daha pekçok işte kullanmak ereğiyle hayvanların en onurlusu ve özgürlüğüne en düşkün olanı, atı evcilleştirmek için eğitmeyi düşündü. Atın yerini başka hiçbir hayvan tutmuyordu. Eşek, at kadar koşamazdı. Manda, at kadar çevik değildi. Üstelik atın eti yenir, sütü içilirdi. Bilge geyik boynuzundan borusunu öttürerek bölgedeki mağaralarda yaşayanları, toplantı alanında topladı. Biri dişi, biri erkek, bir çift at tutmalarını söyledi. Atların nasıl tutulacağını da anlattı. Yumuşak ve uzun dallardan ve dayanıklı yapraklardan uzun halatlar, ipler ve ağlar ördüler. Sonra at avır çıktılar. Yabanıl atların yaşadığı dağları, ormanları dört bir yandan sarıp kuşattılar. Çemberlerini daralta daralta atlara yaklaştılar. Bu sarma ve kuşatma günlerce ve gecelerce sürdü. Yabanıl atlarla, atalarımız olan o zamanki ilkel insanlar arasında amansız bir savaşım başladı. Hayvanların en onurlusu olan at, onurunu korumak için hiçbir hayvana saldırmaz, belalardan kaçardı. Onun savunması hep kaçmaktı. Saldırgan insanlardan da kaçıyordu. Kaça kaça, kurtulan kurtuldu. Ama yavrulu bir kısrak, tayını bırakıp kaçamadı; aygır da kısrağını bırakıp kaçamadı. İlkel insanlar, tayıyla birlikte kısrağı ve aygırı kuşatıp çevirmişlerdi, çemberi gittikçe daraltıyorlardı. Aygır karayağız donlu ve ak akıtmalıydı. Kısrak aldoru ve bir ayağı şekiliydi. Tay, demiri kırdı.

Saldırgan atalarımız ipleri kement yapıp atlara fırlattılar. Tayın tehlikede olduğunu gören kısrak öyle bir kişniyordu ki, atalarımız ilkel insanlar bile kısrağın kişnemesinden titrediler; ne denli ilkel olsalar, yine de insandılar. Güneş ışınları sağrısında, yelesinde ışıl ışıl yansıyan aldoru kısrak, insan çemberinin daraldığını görüp kementlerle yakalanacağını anlayınca, yeri göğü inleten bir kişnemeyle iki art ayağı üstüne dikilip şaha kalktı; sonra öyle bir atlayıp sıçrayarak kendisini çevirenlerin üstlerinden aştı ki, rüzgârından devrilenler oldu. Karayağız aygırsa, bir o yana bir bu yana koşup kişnedi, köpük köpük köpüklendi, sonra çifteler atarak beş on insanı devirip çemberi yardı, öte geçti, kala kala çemberin ortasında tay kalmıştı. Kısrak, yavrusunun yakalanacağını anlayınca uzaklara gidemedi, insan çemberinin dolaylarında dönüp durdu. Kendisini yakalamaya çalışanlardan önüne geleni kaptı, ardına geleni tepti.

İnsanlar, iplerle, ağlarla, kementlerle tayı yakaladılar kıskıvrak. Sonra aygırın ve kısrağın ardına düştüler. Kısrakla aygır, kuyrukları uçuşarak, yeleleri savrularak, kayalardan kayalara atlaya atlaya, tepeden tepeye sıçraya sıçraya kaçtılar; gece olup da karanlık basınca ormana sığındılar. İzlerini yitirip insanlardan kurtulabilirlerdi. Gel gör ki, kısrak tayını bırakıp oralardan çok uzaklaşamadı. Ertesi gün, daha gün ağarırken ormanı kuşatan insanlar, büyük ve amansız bir savaşımdan sonra, kementler atarak, ağlar kurarak, ipler gererek aygırı da, kısrağı da kıskıvrak yakaladılar. Gerçekten savaşım kanlı olmuştu. Bu savaşım sırasında insanlardan otuzu ölmüş, elliye yakını da yaralanmıştı. Ama her zaman olduğu gibi utku yine insanındı. Her yanından bağladıkları aygırla kısrağı ve tayı sürüye sürükleye bir mağaraya götürdüler. Bilge başlarında olmak üzere, onların çevresinde o gece sabaha dek şarkılar söyleyip dans ettiler, ot ve toprak boyalarıyla yüzlerini ve gövdelerini boyayıp dansla, şarkıyla çılgınca eğlenip törenler yaptılar.

Sayın Başkan Hoobert'le Yüksek Kurulun öteki üyeleri, anlatının coşkulu yerleri gelince bayağı coşkulandılar. Ekonomist anlatmasını sürdürdü:

- Kısrağı, aygırı ve tayı evcilleştirmek için, Bilge her ne dediyse yaptılar, ama başaramadılar. Öteki yabanıl ve en yırtıcı hayvanları evcilleştirmede kullandıkları bütün yöntemleri kullandılar, yine başarı elde edemediler. Ne yaptılarsa atlara baş eğdiremediler. Hep başları yukarda, hep kulakları dik, hep yeleleri savrulur, hep kuyrukları uçarlıydı. Baş eğmiyorlardı.

Sayın Başkan Hoobert, anlatının öyle coşkusuna kapılmıştı ki, bunun niçin anlatıldığını, durumun gayet şey ve bombozuk olduğunu filan unutmuştu.

Boğazı kuruduğu için bir yudum su içip konuşmasını sürdürdü ekonomist,
- Hayvanların en onurlusu olan atlar, bunca eğitime ve eğitimin her türlüsünün uygulanmasına karşın, yine baş eğmeyince, Bilge, artık burada insanlık onurunun söz konusu olduğunu, atlara kesinlikle baş eğdirmek zorunda olduklarını söyledi. Atların onurunu kırmak için son umara başvurdular; Bilge buyurdu: "Yemlerini, sularını azaltacaksınız. Her gün daha az yem ve su vereceksiniz; ta ki o dik başları eğilene, onurları kırılıp uysallaşıncaya dek."
Büyücü, şarkıcı, mağara duvarı ressamı, falcı ve bilici olan Bilge'nin buyruğunu yerine getirdiler. Ayaklarından, boyunlarından bağlı olan atlara Her gün daha az ot, daha az su verildi. Yabanıl ve özgürlüklerine düşkün atlar bir kaç kez bağlarını koparmayı başardılarsa da yeniden daha sağlam iplerle daha sıkı bağlandılar. Üçü de açlığa, susuzluğa dayanıyordu.
Ama ne yazık ki tay, kısrak ve aygır kadar dayanamadı. Baş da eğmedi. Dik başlılığını canıyla ödeyip öldü. Kısrakla aygır dayanıyordu hâlâ. Hâlâ kıpırdandıklarını gören Bilge, atların Her gün sayısı artırılarak kamçılanmasını buyurdu.
Dayaktan ve açlıktan kısrak da, at da çökmüş, bitmişti. O ışıl ışıl yanan gözleri buzlucam donukluğu almış, pırıl pırıl tüyleri önce matlaşmış, sonra dökülmüştü. Kaburga kemikleri birbirine geçmişti. Kuyruk kılları dökülmüş, yeleleri sarkmıştı. İncelmiş boyunlarını kımıldatacak, şöyle bir kişner gibi olsalar hemen sırtlarında kamçılar saklıyordu. Kamçı yaralarından kanlar sızıyordu. Kamçıya, açlığa, susuzluğa ilk baş eğen kısrak oldu; baş eğince suyu, yemi artırıldı, kamçıdan kurtuldu. Ama aygır hâlâ direnmekteydi. Açlığa, susuzluğa, kamçıya karşın, arada bir kişniyordu yine.
Bunun üzerine Bilge, aygırın büsbütün onurunu kırmak için, erkekliğinin sökülerek iğdiş edilmesini, ama bu işlemin kısrağın gözü önünde yapılmasını buyurdu. Kısrağın gözü önünde, aygırın hayalarından yumurtalarını söküp aldılar. Bu aygıra son vuruş oldu, onuru kırıldı. İnsanın buyruğu altına girdi. Bilge, "Şimdi oldu, atın onurunu kırdık ve insanın onurunu kurtardık. Utku, insan soyunun! Şimdi binin atın sırtına, koşturun; şimdi yükleyin sırtına yükü götürün; şimdi sağıp sütünü için; şimdi atlayıp sırtına ava gidin; şimdi atın sırtında düşmanınızı kovalayın ve ondan kaçıp canınızı kurtarın," dedi. Başına yuları geçirdiler, ağzına dizgin vurdular, at baş eğdi.

Ekonomist kısa bir süre susup önce Sayın Başkan Hoobert'in, sonra ötekilerin yüzlerine teker teker baktı, sonra seslemlerin üzerine basa basa şöyle dedi:
- Bilmem, açıklayabildim mi, anlatabildim mi Sayın Başkan'ım?
Sayın Başkan ve ötekiler anlaşıldı anlamına başlarını salladılar. Sayın Başkan,
- Her şey anlaşıldı, teşekkür ederim, dedi. Her şey iyice anlaşıldıktan sonra, hemen orada, başta ana gereksinim maddeleri olmak üzere her şeye yüzde yediyle yüzde yirmi arasında yeni bir zam daha yapılmasına ve ceza yasasındaki kimi maddelerdeki cezaların biraz daha ağırlaştırılmasına karar verildi.